

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Avtorica: Tanja Tamše

Mentorica: izr.prof.dr. Ljubica Jelušič

Somentor: mag. Iztok Prezelj

**NACIONALNA VARNOST
LJUDSKE REPUBLIKE KITAJSKE**

Diplomsko delo

Celje, 2003

*Največja drevesa zrastejo iz vršička travne bilke,
Devet nadstropna pagoda je sestavljena iz nakopičene gline in
Tisoč milj dolgo potovanje se začne s prvim korakom.*

Lao Zi

ZAHVALE:

Za moralno podporo ob pisanju naloge gre velika zahvala družini in prijateljem, ki so mi stali ob strani 'težko' leto in pol, od vrnitve iz Kitajske do danes.

Profesorjema izr. prof. dr. Ljubici Jelušič (FDV) in doc. dr. Mitju Sajetu (FF) ter asistentu mag. Iztoku Prezlju za vodenje in usmerjanje ob pisanju diplomskega dela.

Gospodu Titu Turnšku za pogovor in da je delil svoje izkušnje iz časa mandata veleposlanika na Kitajskem ter gospodu generalu Viktorju Krajncu za pomoč pri oblikovanju poglavja o kitajskih oboroženih silah.

Hu Suhong za lektoriranje kitajskega jezika v diplomskem delu.

*Posebna zahvala še **Poloni**.*

KAZALO

SEZNAM KRATIC	1
I. UVOD	3
II. METODOLOŠKO – HIPOTETIČNI OKVIR	5
2.1 Opredelitev problema in predmeta proučevanja.....	5
2.2 Pristop in uporabljene metode.....	5
2.3 Hipoteze.....	7
2.4 Opredelitev temeljnih pojmov.....	7
III. DRUŽBENOPOLITIČNI PODATKI O DRŽAVI	11
3.1 DRŽAVNA UREDITEV.....	11
3.1.1 Državni ljudski kongres (DLK) – 全国人民代表大会.....	12
3.1.2 Stalni komite Državnega ljudskega kongresa (SK DLK) – 常务委员会.....	12
3.1.3 Osrednja vojaška komisija (OVK) – 中央军事委员会.....	12
3.1.4 Državni svet (vlada) – 国务院.....	13
3.1.4. Vrhovno ljudsko predstavništvo/nadzorni svet (VLP) – 最高人民检察院.....	13
3.1.5 Predsednik Ljudske republike Kitajske – 总统.....	14
3.1.6 Vrhovno ljudsko sodišče – 最高人民法院.....	15
3.1.7 Komunistična partija Kitajske (KPK) in centralni komite (CK) – 中国共产党与 中央委员会.....	15
3.2 LJUDSKA REPUBLIKA KITAJSKA OD LETA 1949.....	17
3.2.1 Ljudska republika Kitajska: revolucionarna doba do velikega skoka naprej.....	17
3.2.2 Od kulturne revolucije 文化大革命 do smrti Mao Zedonga.....	19
3.2.3 Od smrti Mao Zedonga do smrti Deng Xiaopinga.....	21
IV. OGROŽANJE KITAJSKE NACIONALNE VARNOSTI	22
4.1 NOTRANJI VIR OGROŽANJA.....	22
4.1.1 Osrednja Azija.....	22
4.1.2 Tibet – 西藏.....	23
4.1.3 Falungong – 法轮功.....	24
4.1.4 Kitajska – Tajvan (台湾).....	25
4.2 ZUNANJI VIRI OGROŽANJA.....	27
4.2.1 Odnosi s sosedomi.....	27
4.2.1.1 Japonska – 日本.....	27
4.2.1.2 Rusija – 俄罗斯.....	28
4.2.1.3 Obe Koreji – 韩国和朝鲜.....	29
4.2.1.4 Južna in jugovzhodna Azija – 南和南东亚洲.....	31
4.2.2 Odnosi z združenimi državami Amerike in državami Evropske unije.....	32
4.2.2.1 Združene države Amerike – 美国.....	32
4.2.2.2 Evropska unija – 欧盟.....	33
4.2.3 Kitajsko-afriški odnosi 中国和非洲关系.....	34
4.2.4 Odnosi Kitajska – Avstralija 澳大利亚.....	35
V. NACIONALNOVARNOSTNA POLITIKA LR KITAJSKE	36

5.1 CILJI NACIONALNE STRATEGIJE 国家战略目标	39
5.2 ZUNANJA POLITIKA 对外政策	43
5.3 OBRAMBNA POLITIKA 国防政策	44
5.4 STRATEŠKE RAZISKAVE, ANALIZE IN OBVEŠČANJE	47
5.5 PRIHODNOST KITAJSKE NACIONALNOVARNOSTNE POLITIKE 中国国防战略的将来.....	49
VI. STRUKTURA NACIONALNOVARNOSTNEGA SISTEMA LR KITAJSKE.....	51
6.1 USTAVNI OKVIR	51
6.2 PRISTOJNOSTI NOSILCEV OBLASTI NA PODROČJU NACIONALNOVARNOSTNEGA SISTEMA	52
6.2.1 Centralno vodstvo – 中央领导	52
6.2.2 Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ) – 外交部	53
6.2.3 Ministrstvo za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje (MZTES) – 对外贸易经济合作部	54
6.2.4 Oddelek za mednarodno sodelovanje (OMS) – 国际联络部	54
6.2.5 Časopisna agencija Xinhua – 新华通讯社	54
6.2.6 Osrednja vojaška komisija (OVK) – 中央军事委员会	54
6.2.7 Glavni štab – 总参谋部	56
6.2.8 Oddelek za politiko – 总政治部	56
6.2.9 Oddelek za logistiko – 总后勤部	56
6.2.10 Oddelek za opremo – 总装备部	56
6.2.11 Ministrstvo za obrambo (MO) – 国防部	57
6.2.12 Komisija za znanost, tehnologijo in industrijo za nacionalno obrambo (KZTINO) – 国家科学技术工业委员会	57
6.3 VOJAŠKA OPERATIVNA STRATEGIJA LJUDSKE REPUBLIKE KITAJSKE	58
6.3.1 Kitajska zgodnja »velika strategija« (za časa cesarstva do 1911)	58
6.3.2 Vojaška strategija za časa Mao Zedonga in Deng Xiaopinga	59
6.3.3 Kitajska vojaška strategija v današnjem času	60
6.3.4 Trendi razvoja vojaške strategije Ljudske republike Kitajske	61
6.4 OBOROŽENE SILE LR KITAJSKE – 中华人民共和国军事力量	63
6.4.1 Zvrsti ljudske osvobodilne armade	66
a) Kopenska vojska – 陆军	66
b) Vojna mornarica – 海军	68
c) Vojno letalstvo – 空军	70
d) Sekundarna artilerija – 第二炮兵	73
6.4.2 Trendi razvoja kitajske vojske	74
VII. SKLEP IN VERIFIKACIJA POSTAVLJENIH HIPOTEZ	75
VIII. VIRI IN LITERATURA	81
IX. PRILOGE.....	I

SEZNAM KRATIC

ARF	(<i>ASEAN Regional Forum</i>) ASEAN regionalni forum
ASEAN	(<i>Association of South-East Asian Nations</i>) Združenje jugovzhodnih azijskih držav
C ³ I	Poveljevanje, kontrola, komunikacije in obveščanje
CAS	(<i>Close Air Support</i>) bližnja zračna podpora
CHISOP	(<i>Chinese Integrated Strategic Operations Plan</i>) Kitajski integracijski strateški plan operacij
CIA	(<i>Central Intelligence Agency</i>) Osrednja obveščevalna agencija
CK	Centralni komite
CTBT	Comprehensive Test Ban Treaty
DLK	Državni ljudski kongres
EU	Evropska unija
IAEA	(<i>International Atomic Energy Agency</i>) Mednarodna agencija za jedrsko energijo
KoV	Kopenska vojska
KPK	Komunistična partija Kitajske
KZTINO	Komisija za znanost, tehnologijo in industrijo za nacionalno obrambo
LOA	Ljudska osvobodilna armada
LOP	Ljudska oborožena policija
LRK	Ljudska republika Kitajska
MNV	Ministrstvo za nacionalno varnost
MO	Ministrstvo za obrambo
MVS	Majhna vodstvena skupina
MZTES	Ministrstvo za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
NATO	(<i>North Atlantic Treaty Organization</i>) Organizacija severnoatlantskega sporazuma
NPT	(<i>Treaty on the Non-proliferation of Nuclear Weapons</i>) Sporazum o neširjenju jedrskega orožja
OMS	Oddelek za mednarodno sodelovanje
OS	Oborožene sile

OVK	Osrednja vojaška komisija
ROK	Republika Koreja
SIOF	<i>(Strategic Integrated Operations Plan)</i> Integriran strateški operacijski plan
SK	Stalni komite
SOFs	<i>(Special operation forces)</i> Sile za posebne operacije
STO	Svetovna trgovinska organizacija
SZ	Sovjetska zveza
TMD	Theatre Missile Defence
VB	Velika Britanija
VL	Vojaško (vojno) letalstvo
VLP	Vrhovno ljudsko predstavništvo
VLS	Vrhovno ljudsko sodišče
VM	Vojaška (vojna) mornarica
ZDA	Združene države Amerike
ZN	Združeni narodi

I. UVOD

V času po hladni vojni je vzpon Kitajske moči eden najpomembnejših strateških dogodkov. Mnogo politikov, strategov in akademikov izraža veliko skrb o rastoči kitajski vojski in ekonomskih zmožnostih glede prihodnjega varnostnega okolja Azije in sveta. Te skrbi deloma izhajajo iz predvidevanja o sistemskih problemih, ki so v preteklosti spremljali pojav novih sil (Swaine 1998: 1).

Ljudska republika Kitajska (LRK) se je po ustanovitvi leta 1949 trudila poiskati svoje mesto in vlogo v regiji. Ko so komunisti (komunistična partija kitajske – KPK) prevzeli oblast in ustanovili LRK so se za pomoč obrnili k Sovjetski zvezi (SZ) in izgradnja močne države in vojske se je pričela. Takrat je Kitajska prvič iskala pomoč zunaj svojih meja. Jasno je bilo, da se mora notranje utrditi, da bi najprej lahko aktivno sodelovala z državami v azijski regiji in kasneje tudi v svetu. Naslednji korak v tej smeri je leta 1978 naredil Deng Xiaoping z uvedbo 'politike odprtosti zunanjemu svetu' in sodobnega tržnega gospodarstva. Kitajska se je začela prilagajati zunanjemu svetu.

Nacionalna varnost na Kitajskem je danes seštevek večjih faktorjev: vojaške moči, domače politične stabilnosti, nacionalne enotnosti, uspešnega gospodarstva in svetovnega mira (Aupič 1999: 87).

Kitajska ima dolgo in slavno vojaško tradicijo, ki sega v same začetke njene zgodovine oziroma zgodovine človeštva nasploh. Vojaška junaštva kraljev in vladarjev, zvestih generalov in upornih kmetov so obsežno opisovana in slavljena v kitajski kulturni in ljudski dediščini. V stoletjih kitajske zgodovine sta se pokazali dve značilnosti, ki ju ima vloga vojaštva v družbenem razvoju; ena v obdobjih miru, druga v konfliktnih razmerah. V mirnih časih je bila vojska trdno podrejena civilnemu nadzoru. Bila je dovolj močna, da je uspešno kljubovala tujim napadom in domačim uporom, ni pa ogrožala civilnega vodenja političnega sistema. V obdobjih nemirov in nestabilnosti pa so se pogosto pojavljali novi vojaški voditelji in organizacije, ki so se upirali stari ureditvi, kar pa je povzročalo militarizacijo političnega življenja. Ko je takšen vodja dobil dovolj politične moči, je novo ureditev

razširil na celotno Kitajsko. Po utrditvi svojega položaja oziroma novega družbenega reda je novi vladar ali njegov naslednik vojaštvo ponovno podredil civilnemu nadzoru (Ferfila in Grizold 2000: 310).

Ferfila in Grizold (*ibid.*) pravita tudi, da se je v zadnjih 150 letih pojavila še ena značilnost kitajske vojaške tradicije – uvajanje sodobne vojaške tehnologije in organizacije, da bi okrepili obrambne sposobnosti. Vse tri opisane značilnosti vloge vojaštva v civilni družbi so bile lepo vidne tudi v 20. stoletju. Posebej to velja za vlogo ljudske osvobodilne armade (LOA), ko je prevzemala oblast od KPK, za vlogo vojaške politike v celotni politiki LRK, kaže pa se tudi v naporih kitajskih voditeljev, da bi modernizirali kitajske oborožene sile.

V kitajski LOA sta politizacija in profesionalizacija več kot 60 let hodili z roko v roki. LOA je bila politizirana že ob svojem začetku. Ta politizacija je pomenila administrativno upravljanje ene same politične stranke (KPK) in intenzivno propagiranje partijske politične linije in njenih vrednot znotraj vojaških struktur (Shambaugh 1996).

V novem tisočletju se Kitajska usmerja k modernizaciji in prestrukturiranju svojih vojaških sil. Njena številčna in slabo tehnološko podprta vojska globalno gledano ni dorasla standardom. Kitajska je namreč srednje razvita država, ki mora vsak dan nahraniti milijardo in tristo milijonov ljudi, jim dati streho nad glavo, po drugi strani pa je iz mednarodne skupnosti deležna pritiskov na račun ne spoštovanja človekovih pravic ter politike do Tajvana in Tibeta.

V nalogi bom predstavila mednarodno okolje, v katerem se država nahaja, temeljne vire ogrožanja nacionalne varnosti in še vlogo države v sklopu svetovne varnosti glede na to, da je LRK ena izmed jedrskih sil in hkrati država z največjim številom prebivalstva, z najštevilnejšo, ne pa tudi tehnološko najrazvitejšo vojsko. Nadalje pa bom opisala še nacionalnovarnostno politiko in strukturo nacionalnovarnostnega sistema LRK, končala pa s predstavitvijo njenih oboroženih sil.

II. METODOLOŠKO-HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 Opredelitev problema in predmeta proučevanja

Zaradi velike vloge, ki jo igra LRK v svetu, sem se odločila kar najbolje proučiti kitajsko nacionalno varnost, v okviru katere navajam številne probleme na področju varnostne politike in strategije ter vmešavanje, ignoriranje in nesodelovanje (neupoštevanje mednarodno priznanih standardov in načel) nosilcev oblasti na področju nacionalne varnosti. V nalogi se bom posebej poglobila v dejansko oz. domnevno ogroženost nacionalne varnosti LRK, na nacionalnovarnostno politiko in vlogo glavnih akterjev države na tem področju ter na vlogo njenih obrambnih sil. LRK želi biti priznana ne le kot velesila v Aziji, ampak tudi v svetu, za to pa se mora prilagajati zahodnim standardom in mednarodnemu pravu. Po hitri in uspešni integraciji Kitajske v mednarodno skupnost na ekonomskem področju in njenem prilagajanju mednarodnim režimom in institucijam na drugih področjih, ostaja odprto vprašanje prilagajanja LRK na področju nacionalne varnosti.

V diplomskem delu sem si zadala dva cilja:

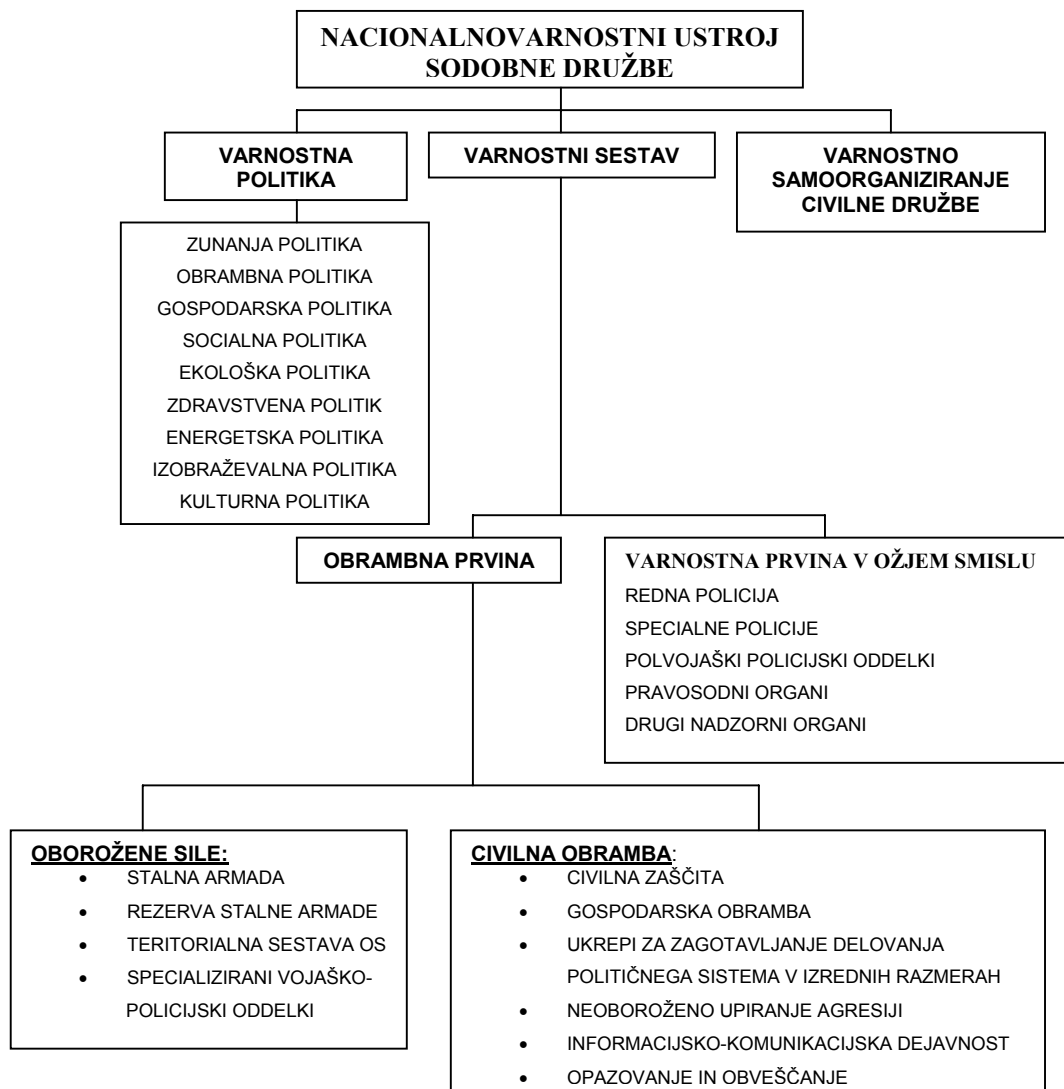
- a) analizirati varnostne probleme in ogrožanje varnosti LRK;
- b) predstaviti temeljna izhodišča nacionalne varnosti in strukturo nacionalnovarnostnega sistema s poudarkom na oboroženih silah.

2.2 Pristop in uporabljene metode

Glede na to, da predmet raziskave presega ozek okvir ene same znanstvene discipline, je za analizo sestave nacionalnovarnostnega sistema LRK najustreznejši obramboslovni pristop, predvsem tisti del, ki temelji na izsledkih različnih družboslovnih ved. Z metodološkega vidika gre za študijo primera nacionalnovarnostnega sistema LRK. Priprava diplomskega dela je temeljila na zbiranju podatkov in analizo vsebine relevantnih virov o nacionalnovarnostni problematiki LRK in njihovi metodološki obdelavi s posebnim poudarkom na podatkih o sestavi nacionalnovarnostnega sistema. Prevladovali so dosegljivi sekundarni viri (znanstvene in strokovne knjige in revije), zaradi zaupne narave

podatkov pa še v manjši meri primarne vire (tj. Strategija nacionalne varnosti, Obrambna strategija LRK, ustava LRK). V veliki meri sem se ob proučevanje strukture in zasnove nacionalnovarnostnega sistema LRK in klasifikacija strukturnih elementov nacionalnovarnostnega sistema zgledovala po Grizoldovem (1992: 92) konceptu nacionalnovarnostnega ustroja sodobne družbe.

Slika: Nacionalnovarnostni ustroj sodobne družbe (Grizold 1992:69).

2.3 Hipoteze

Za uresničevanje zastavljenih ciljev sem postavila naslednjo splošno hipotezo:

V novem tisočletju LRK uspešno prilagaja svojo nacionalno varnost zahtevam sodobnega sveta in s tem ohranja vodilno vlogo v regiji.

Izvedeni hipotezi:

- a) temelji za uspešno regionalno varnost so v prvi vrsti urejeni notranji odnosi v sami LRK, šele nato pa uspešno sodelovanje LRK z državami v regiji in svetu.
- b) ureditev kitajskih oboroženih sil se spreminja iz kvantitativnega, t.j. velikega števila slabo usposobljenega vojaškega osebja, v kvalitativnega, t.j. tehnološko razvitejši in bolj urejen sistem oboroženih sil.

2.4 Opredelitev temeljnih pojmov

Nacionalno varnost lahko najsplošnejše opredelimo kot varnost državnega naroda. Njena vsebina zajema: varnost nacionalnega ozemlja (vključno z zračnim prostorom in ozemeljskimi vodami), zaščito življenj ljudi in njihove lastnine, ureditev mednarodnega statusa države ter ohranitev in vzdrževanje nacionalne suverenosti (Grizold 1992: 65). Pri nacionalni varnosti gre torej za celoto razmerij med notranjimi (gospodarskimi, socialnimi, kulturnimi, političnimi, ekološkimi, vojaško-obrambnimi idr.) in zunanjimi (mednarodnimi) dejavniki. Razmerje med temi dejavniki se nenehno spreminja, kar zahteva sprotno prilagajanje in spreminjanje nacionalnovarnostne politike, na kateri temeljijo varnostne dejavnosti sodobne družbe (Grizold 1998: 3-4).

Pri vprašanju nacionalne varnosti gre za prizadevanje države, da zagotovi varnost vsem članom družbe pred grožnjami od zunaj (poseg, napad, okupacija, blokada) in znotraj družbe (ogrožanje reda in miru, kriminal). Nacionalna varnost je hkrati politična in osebna dobrina (v razvitih industrijskih družbah se uresničuje kot temeljna človekova pravica), saj država skrbi zanjo s sprejemanjem ustrezne zakonodaje in angažiranjem celotne nacionalnovarnostne strukture (Grizold 1999: 2-

3). Odnos države do nacionalne varnosti se kaže v tem, da se država zaveda pomena zagotavljanja in uresničevanja človekovih pravic in svoboščin in da so narod, nacionalne manjšine ter različne etnične skupnosti vitalne sestavine nacionalne varnosti (Anžič 1997: 37).

Buzan poudarja pomen naroda pri ustvarjanju ideje države in razlaga, da dokler ideja države ni trdno zasidrana v prepričanju naroda, država kot taka nima varne osnove. V slednji trditvi se skriva jedro razumevanja motivacije posameznika za vključevanje v sistem nacionalne varnosti. Nacionalna varnost naj bi bila prisotna v mišljenju posameznika, torej v njegovem vrednostnem sistemu (Buzan v Anžič 1996: 7-11).

Sodobna nacionalna varnost je vpeta v širše mednarodno okolje, v katerem za zagotavljanje varnosti niso odgovorne le države in njihove zveze, ampak vse bolj tudi globalni mednarodni sistem (Grizold 1999: 3).

Nacionalnovarnostni sistem¹ je konkreten model zagotavljanja nacionalne varnosti glede na varnostne zasnove posamezne države ter na naravo organizacije te iste družbe v odvisnosti od razmerja med politično državo in civilno družbo. Politična država mora služiti civilni družbi, ta pa mora s svojim varnostnim sistemom zagotavljati različne vidike nacionalne varnosti. Pri tem mora upoštevati realne razmere v tej državi, razmere v ožjem in širšem mednarodnem okolju ter tudi kulturno-civilizacijske zahteve sodobnega časa, ne le specifične varnostno-obrambne potrebe svoje države (Grizold 1992).

Anžič (1997) nadalje razglablja, da nacionalnovarnostni sistem tvorijo njegovi subjekti (državni organi in službe), pa tudi njihove funkcije. Ti subjekti zagotavljajo varnost s preventivno (preprečevanje) in s kurativno dejavnostjo (odkrivanje, preiskovanje...). Vse te dejavnosti, s katerimi se ohranjajo temeljne vrednote, morajo temeljiti ne samo na ustavi in zakonih države, temveč tudi na mednarodnem pravu ter na drugih standardih mednarodnih organizacij (na resolucijah, konvencijah itd.).

¹ Pri obravnavanju nacionalnovarnostnega sistema so pomembne vsebine kredibilnost, legitimnost in optimalnost varnostnega sistema.

Kredibilen je tisti varnostni sistem, ki je sposoben izpolniti funkcionalno nujnost, ki jo družba postavlja predenj v obliki zahtev, pričakovanj in prizadevanj. Pri legitimnosti je potrebno posebej poudariti prizadevanje subjektov varnostnega sistema, da si pridobijo legitimnost tako v odnosu do organa oblasti kot tudi do civilne družbe. Legitimnost se izraža v zaupanju, ki ga imajo oboji (državna oblast in državljani) do tega sistema in so hkrati pripravljene in motivirane za vključevanje v njegovo funkcioniranje. Optimalen sistem nacionalne varnosti je tisti sistem, ki izhaja iz dejanske ogroženosti države, upošteva varnostne, ekonomske, geografske, demografske in druge značilnosti, danosti in omejitve države in temelji na nacionalnih in univerzalnih vrednotah (Anžič, 1997: 40).

Varnostno politiko lahko opredelimo v širšem in ožjem pomenu. V širšem pomenu gre za vnaprejšnjo pripravo zaščite pred viri ogrožanja (ki jih je treba zaznati ali prepoznati) v naravi, družbi ter med družbami. Cilj je zagotavljanje varnosti in zaščita temeljnih vrednot družbe pred vsemi možnimi nevarnostmi. V ožjem pomenu pa je varnostna politika skupek vseh ukrepov, dejavnosti in ravnanj, namenjenih vzpostavitvi nacionalnovarnostnega sistema. Cilj varnostne politike v ožjem pomenu je zasnova mehanizmov in sredstev, s katerimi se zagotavlja notranja in zunanja varnost družbe, in pomeni uresničitev političnih, organizacijsko-tehničnih in drugih načel varnostne politike v širšem pomenu (Grizold 1992: 70).

Varnostna politika je skupna dejavnost državljanov (njihovega varnostnega samoorganiziranja), družbe (društev in drugih združenj tudi neinstitucionalnih oblik) in države. Ta dejavnost ne zajema samo varnostne in obrambne dejavnosti in prizadevanja, temveč tudi vsa tista, ki imajo kakršenkoli pomen za nacionalno varnost. To so pravna, socialna, ekonomska, politična in ekološka prizadevanja in dejavnosti. Pri izvajanju teh dejavnosti, hotenj in prizadevanj so različni subjekti različno vplivni oziroma imajo različno stopnjo moči. Ta se kaže v štirih temeljnih vidikih: politična moč, ekonomska moč, ideološka moč in varnostno-obrambna moč (Anžič 1997: 38).

Civilna obramba pomeni tisti del obrambno-zaščitne dejavnosti družbe, katere prednostni namen je z nevojaškimi in nenasilnimi sredstvi zavarovati ljudi, družbene in osebne vrednote, gmotne in kulturne dobrine ter zagotoviti nepretrganost političnega, gospodarskega in kulturnega življenja v posamezniku in skupnosti neprijaznih razmerah – ob naravnih in drugih nesrečah, v izrednih razmerah in v vojni (Malešič 1994: 68). Civilna obramba je po Javoroviću in sodelavcih (1992: 25) del obrambe in zaščite (v funkcionalnem in organizacijskem pogledu), ki se ukvarja z zaščito, obrambo in reševanjem prebivalstva in materialnih dobrin pred naravnimi in tehničnimi katastrofami in drugimi velikimi nesrečami ter pred vojnim rušenjem, z ustvarjanjem razmer za normalno življenje in delo na neprizadetih območjih, s sodelovanjem civilnega prebivalstva v neoboroženem boju in odporu proti napadalcu in z ustvarjanjem razmer za celotno obrambo in zaščito (opazovanje in obveščanje, zaledne dejavnosti prebivalstva ipd.).

Za civilno obrambo lahko rečemo, da je del obrambe in zaščite prebivalstva in materialnih dobrin pred vsemi nesrečami in se ukvarja z ustvarjanjem razmer za normalno življenje in delo na prizadetih območjih, s sodelovanjem civilnega prebivalstva v neoboroženem boju in odporu proti nasprotniku in z ustvarjanjem razmer za celotno obrambo in zaščito (opazovanje in obveščanje, zaledne dejavnosti prebivalstva).

Oborožene sile so visoko specializirana oborožena organizacija države, opremljena in izurjena za izvajanje oboroženega boja (vodenja vojne). Kot pomembni del državne organizacije so oborožene sile (OS) instrument za varovanje neodvisnosti in teritorialne celovitosti države, obstoječega političnega in ekonomskega sistema oziroma za izvajanje državne politike v vojni. V največjem številu držav so oborožene sile sestavljene iz operativnega dela in teritorialnih sil. Ponavadi se oborožene sile delijo na tri vrste: kopensko vojsko (KoV), vojaško (vojno) mornarico (VM) in vojaško (vojno) letalstvo (VL) (Kotnik 2001). Sestava OS, njihova velikost in opremljenost so odvisne od družbenopolitične ureditve države, stopnje razvoja materialnoproizvodnih sil, geografskostrateškega položaja države, njenih demografskih zmogljivosti, obrambne in vojaške doktrine (Vojna enciklopedija 1978: 448).

Popolnitev oboroženih sil označuje celoto ukrepov in postopkov, ki oboroženim silam zagotavljajo načrtovane kontingente ljudi, živali in drugih materialno-tehničnih sredstev v miru in vojni. Popolnjevanje pomeni dodeljevanje posameznikov, enot, kosov opreme, skupine posameznikov, skupine enot ali opreme bojni enoti z namenom doseči ali zagotoviti njene predpisane moči, ko je utrpela izgube v osebju in opremi (Kotnik 1994). Popolnitev oboroženih sil obsega ukrepe in postopke, ki zagotavljajo oboroženim silam načrtovane kontingente ljudi in drugih materialno-tehničnih sredstev v miru in vojni. V miru se načrtuje popolnitev vojne armade na osnovi vojnega načrta. Popolnitev v vojni nadomešča izgube enot in ustanov v živi sili in opremi, vzdržuje njihovo številčno stanje in s tem bojno sposobnost, usklajuje organizacijske in formacijske strukture ali formira nove enote. Pri popolnitvi vojnih enot z vojaškimi obvezniki in materialno-tehničnimi sredstvi se uporabljajo štiri osnovna načela: teritorialno, proizvodno, eksteritorialno in kombinirano (Vojna enciklopedija 1978: 172).

III. DRUŽBENOPOLITIČNI PODATKI O DRŽAVI

Za lažje razumevanje vloge posameznih državnih organov v sistemu nacionalne varnosti LRK bom v tem poglavju opisala državno ureditev LRK. Ker pa se je kitajska nacionalna varnost oblikovala skozi določeno zgodovinsko obdobje je potrebno omeniti tudi osnovna zgodovinska dejstva od ustanovitve LRK leta 1949 do danes.

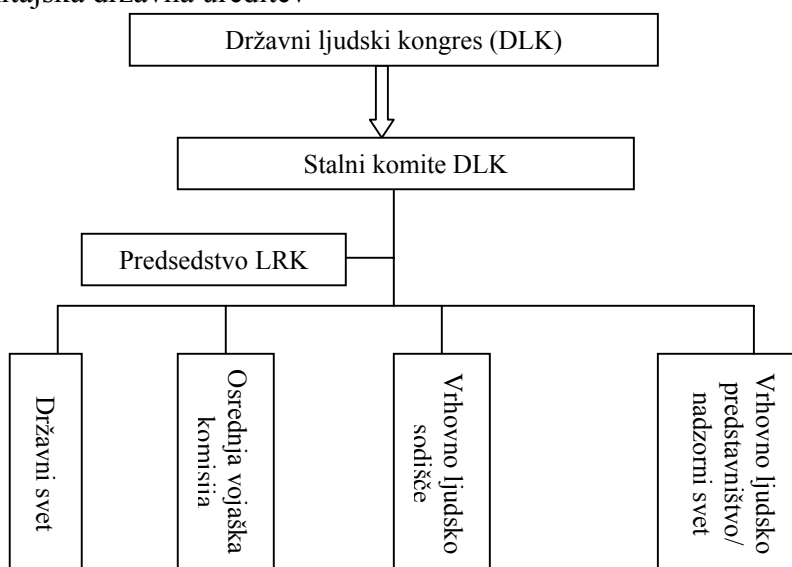
3.1 DRŽAVNA UREDITEV

Predstavila bom državno ureditev Kitajske, kot jo uradno navaja ustava LRK in drugi kitajski viri.

Ustava LRK določa, da centralne državne organe sestavlja šest organov: *Državni ljudski kongres (DLK), Predsedstvo LRK, Državni svet, Osrednja vojaška komisija, Vrhovno ljudsko sodišče in Vrhovno ljudsko predstavništvo/nadzorni svet.*

DLK imenuje 5 organov – Predsedstvo LRK, Državni svet, Osrednjo vojaško komisijo, Vrhovno ljudsko sodišče in Vrhovno ljudsko predstavništvo/nadzorni svet – ki odgovarjajo njemu in njegovemu stalnemu komiteju (SK).²

Skica 1: Kitajska državna ureditev³

² Ustava LRK; spletna stran razpolaga s podatki o vladi LRK in njeni državni ureditvi, dostopno na www.china.org.cn (12.10.2002); Spletna stran zunanjega ministrstva LRK, dostopno na www.fmprc.org.cn (12.10.2002); Spletna stran sodobnih dogodkov v LRK, dostopno na www.chinatoday.com (11.10.2002).

³ Spletna stran, ki opisuje delovanje politike in državnih institucij LRK (*POLITICS*), dostopno na http://211.99.196.218/facts_of_china/eng/zz/htm/information.htm (23.10.2002).

3.1.1 Državni ljudski kongres (DLK) – 全国人民代表大会

Državni ljudski kongres je najvišji organ LRK. Sestavljajo ga poslanci vseh provinc, avtonomnih regij, samoupravnih občin (neposredno pod osrednjo vlado), posebnih administrativnih regij in vojske. DLK

- ima zakonodajno moč, revidira ustavo in nadzira izvršitev ustave;
- pregleda in odobri državne, gospodarske in socialne razvojne plane in poročila o njihovi izvršitvi;
- pregleda in odobri državni proračun in poročila o njegovi izvršitvi;
- voli in se odloča o izboru vodilnega osebja v najvišjih državnih organih: voli člane SK, predsednika, podpredsednika, odloči, kdo bo premier in drugi člani Državnega sveta, voli predsednika in člane Osrednje vojaške komisije (OVK), predsednika Visokega ljudskega sodišča in glavnega zastopnika v Vrhovnem ljudskem predstavništvu/nadzornem svetu (VLP).

DLK je izvoljen za dobo petih let. Ponavadi se zbere enkrat v letu. Ko DLK ne sestankuje, je vršilec državne moči SK.⁴

3.1.2 Stalni komite Državnega ljudskega kongresa (SK DLK) – 常务委员会全国人民代表大会

SK DLK sestavljajo predsednik, podpredsednik, ministrski predsednik in dodatni člani. Hkrati člani SK ne smejo imeti nobene druge administrativne, pravne ali predstavniške funkcije. Navadno se sestanejo enkrat na dva meseca. Na pomembnih dnevniških sestankih se srečujejo predsednik, podpredsednik in ministrski predsednik.⁵

3.1.3 Osrednja vojaška komisija (OVK) – 中央军事委员会

Osrednja vojaška komisija je najvišji vojaško-vodstveni organ v LRK (pod centralnim komitejem (CK) KPK) in poveljuje njenim oboroženim silam. Usmerja vojaške sile države, ki so Kitajska LOA (in njeni rezervisti), Kitajska Ljudska oborožena policija (LOP) in milica.

Predsednika OVK izvoli DLK, izbor ostalih članov pa je prepuščen DLK-ju ali SK-ju po predlogu predsednika OVK. Predsednik OVK prevzema vso odgovornost za

⁴ Ustava LRK; spletna stran razpolaga s podatki o vladi LRK in njeni državni ureditvi, dostopno na www.china.org.cn (12.10.2002); Spletna stran zunanjega ministrstva LRK, dostopno na www.fmprc.org.cn (12.10.2002); Spletna stran sodobnih dogodkov v LRK, dostopno na www.chinatoday.com (11.10.2002).

delo v OVK in je odgovoren DLK-ju, prav tako ima moč postavljanja zadnjih odločitev v sklopu funkcij in pooblastil OVK.⁶

3.1.4 Državni svet (vlada) – 国务院

Državni svet je izvršilno telo najvišjega organa države. Sestavljajo ga ministrski predsednik, podpredsedniki, državni svetniki, ministri (ministrstev ali komisij), glavni revizor in generalni sekretar.

Ministrskega predsednika predlaga predsednik, končna odločitev pa je odvisna od DLK. Ostale člane predlaga ministrski predsednik, odloči pa se DLK ali SK. Mandat ministrskega predsednika traja pet let, svojo funkcijo v državnem svetu pa lahko opravlja dva termina zapored, kot ostali člani.

Ministrski predsednik vodi delo Državnega sveta in zanj prevzema vso odgovornost, ministri pa vodijo delo ministrstev in komisij. Generalni revizor je odgovoren za Državno revizijsko pisarno in revidira in nadzira dohodke in izdatke države. Državni sekretar je pod vodstvom ministrskega predsednika zadolžen za rutinsko delo državnega sveta in ima pod nadzorom Splošno pisarno državnega sveta.

Državni svet je zadolžen za izvršitev načel in politike Partije, zakonov in statutih, sprejetih na DLK, izvaja tudi ukrepe na področju državne varnosti, se ukvarja s finančnimi, gospodarskimi, kulturnimi in izobraževalnimi zadevami.

V skladu s trenutno ustavo izvršuje funkcije in pooblastila, kot so upravna zakonodaja, dajanje predlogov, upravno vodenje, uprava gospodarskih zadev, diplomatska uprava, socialna uprava in druge funkcije, ki mu jih dajeta DLK in SK.⁷

3.1.4. Vrhovno ljudsko predstavništvo/nadzorni svet (VLP) – 最高人民检察院

Vrhovno ljudsko predstavništvo je najvišji pravni nadzorni organ države. Zadolžen je za vodenje lokalnih predstavnikov in posebnih ljudskih zastopnikov na različnih ravneh, ki izvajajo pravni nadzor in zagotavljajo uveljavljanje državnih zakonov na skladen in primeren način. VLP odgovarja DLK-ju in SK-ju, poroča jima o svojem delu in deluje pod njunim nadzorom.

Naloge in funkcije VLP po ustavi so:

⁵ (*ibid.*).

⁶ (*ibid.*).

⁷ (*ibid.*).

- vodenje dela lokalnih ljudskih zastopnikov in posebnih ljudskih zastopnikov na vseh ravneh;
- sprejemanje in reševanje primerov korupcije, podkupovanja, kršenja državljskih in demokratičnih pravic in slabega dela uprave ter odločanje, ali naj proti takšnim primerom izvršijo tožbo;
- izvajanje pravnega nadzora nad pravnimi postopki na sodišču in raziskovanje kriminalnih primerov;
- vlaganje protestov proti učinkovitim, vendar napačnim sodbam, ki jih podajajo ljudska sodišča na raznih ravneh Vrhovnemu ljudskemu sodišču;
- izvajanje pravnega nadzora nad aktivnostmi v zaporih in institucijah za prevzgojo ob delu;
- zagotavljanje pravne interpretacije vprašanj, ki zajemajo konkretno uporabo zakonov v predstavniškem delu;
- formulacija pravil in zakonov v povezavi s predstavniškim delom;
- vodenje in administracija dela ljudskih zastopnikov po zakonu;
- organiziranje in vodenje izobraževanja ter urjenje uradnikov predstavniških oddelkov;
- sponzoriranje pogajanj s tujimi predstavniškimi oddelki za pravno pomoč.⁸

3.1.5 Predsednik Ljudske republike Kitajske – 总统

Predsednik Ljudske republike Kitajske je vodja države in vrhovni predstavnik Kitajske.

Ima moč razglašati statute in vrhovno diplomatsko in predstavniško moč. Po trenutni ustavi je predsednik pristojen, da:

- razglašá statute, ki jih sprejme SK DLK;
- nastavi in odstavi člane Državnega sveta;
- podeljuje državna odlikovanja in častne naslove, ki sta jih določila DLK in SK;
- odloča o posebnih pomilostitvah;
- razglašá vojaški zakon;
- napove vojno stanje;
- izdaja mobilizacijske ukaze;

- v imenu LRK sprejema priporočila tujih diplomatskih predstavnikov;
- postavlja in odpokliče pooblaščen predstavnike v tujini;
- ratificira in razveljavi pogodbe in pomembne dogovore, sklenjene s tujimi državami.

Kitajska sprejema sistem skupnega vodstva. Predsednik je podrejen DLK in neposredno prejema navodila najvišjih državnih organov.⁹

3.1.6 Vrhovno ljudsko sodišče – 最高人民法院

Vrhovno ljudsko sodišče je ustanovljeno na državni ravni in je najvišji pravni organ v državi, odgovarja DLK-ju in SK-ju ter nadzira pravno delo lokalnih ljudskih sodišč, vojaških sodišč in drugih posebnih sodišč.

Vsa sodišča delujejo javno, razen tistih, ki bi ogrozala državno varnost in so pod oznako strogo zaupno. Obtoženi se ima pravico zagovarjati, ima tudi pravico do zastopanja (odvetnika ali člana družine).¹⁰

3.1.7 Komunistična partija Kitajske (KPK) in centralni komite (CK) – 中国共产党与中央委员会

KPK je vodilna in edina stranka s politično močjo na Kitajskem. Ustanovljena je bila leta 1921 in ima več kot 60 milijonov članov. Kot svoje vodilo je prevzela marksizem – leninizem 马克思列宁主义, razmišljanja Mao Zedonga 毛泽东思想 in teorijo Deng Xiaopinga 邓小平论.

Glavni vodstveni organ stranke je Državni partijski kongres (DPK), ki se sestane vsakih pet let, in njegov centralni komite (CK), ki je izvoljen za dobo petih let in za svoje delo odgovarja DPK.

Naloge in odgovornosti DPK so:

- da posluša in preveri poročila CK;
- da posluša in preveri poročila centralne komisije za disciplinski nadzor;
- da razpravlja in odloča o glavnih zadevah KPK;
- da pregleda in popravi ustavo KPK;
- da izvoli CK;

⁸ (*ibid.*).

⁹ (*ibid.*).

¹⁰ (*ibid.*).

- da izvoli centralno komisijo za disciplinski nadzor.

Partijsko vodstvo države ima politično, ideološko in organizacijsko vlogo in sicer:

- organizira in izvaja vodstvo državne zakonodaje;
- ohranja vodstvo nad oboroženimi silami;
- predpisuje voditelje in upravlja z delom uradnikov;
- organizira in mobilizira družbo;
- daje poudarek na ideološko in politično udejstvovanje.¹¹

¹¹ spletna stran razpolaga s podatki o vladi LRK in njeni državni ureditvi, dostopno na www.china.org.cn/english/features/state_structure/64401.htm (16.10.2003);

3.2 LJUDSKA REPUBLIKA KITAJSKA OD LETA 1949

3.2.1 Ljudska republika Kitajska: revolucionarna doba do kulturne revolucije

a) Krepitev oblasti (1949-52)

Leta 1949 je KPK v boju za politično oblast na Kitajskem premagala svojega tekmeča, nacionalistično stranko guomindang 国民, in vzpostavila osrednji nadzor nad celotno državo. Nacionalisti so se po porazu umaknili na otok Tajvan in razglasili Republiko Kitajsko, njihova vlada pa naj bi zastopala celotno kitajsko ljudstvo, vključno s prebivalci celinske Kitajske. Kljub temu da guomindang novemu vodstvu ni več predstavljal grožnje, so komunisti septembra leta 1950 aktivirali kampanjo za zadušitev protirevolucionistov, z zahtevo, da se vsi vohuni in člani guomindanga registrirajo pri uradnikih za javno varnost. Nacionaliste so podpirale ZDA (Združene države Amerike), ki so si v tistem času prizadevale za priznanje Republike Kitajske kot edinega zakonitega predstavnika celotne Kitajske in nasprotovale komunističnemu režimu nove vlade v Pekingu. Po ustanovitvi LRK je začel takratni predsednik države Mao Zedong obsojati imperializem in poudaril, da mora Kitajska kot njegovo protiutež izbrati socializem. Kitajska je začela tesno sodelovati s Sovjetsko zvezo (SZ) in sprejela njeno osnovno ideološko vodilo marksizem-leninizem. Mao je decembra 1949 prvič obiskal Moskvo in Stalina.

Junija leta 1950 se je v Koreji začela državljanska vojna. Kitajska se je vključila v vojno, ko so sile ZDA, pod okriljem Organizacije združenih narodov (OZN), priskočile na pomoč Južni Koreji, ko je ta postala žrtev napadov Severne Koreje. Razlog za vključitev Kitajske v vojno je bil, pravi Roberts (2000: 220) strah pred neposredno vojaško grožnjo ZDA. Ob velikih izgubah, ki jih je Kitajska utrpela v korejski vojni, je spoznala svoje slabosti na vojaškem področju in se odločila za modernizacijo LOA.

V začetku 1950-ih se je na Kitajskem izvajala tudi zemljiška reforma 耕地改革, ki je bila zaključena do leta 1952. Veleposestnikom so zaplenili 43 odstotkov obdelane kitajske zemlje in jo razdelili kmečkemu prebivalstvu. Število veleposestnikov se je močno zmanjšalo (Roberts 2000: 218 – 225).

b) Sovjetski model (1952-1958)

Avgusta leta 1952 je Mao Zedong objavil glavne smernice tranzicije Kitajske v socializem in tranzicija naj bi bila izvedena s pomočjo centraliziranega planiranja in državne planske komisije. Septembra je LRK začela izvajati svoj prvi petletni plan (po Stalinovem modelu). Industrija naj bi predstavljala temelj socialistične družbe. 1953-ega leta sprejeta gospodarska strategija je imela naslednje cilje: visoka stopnja gospodarske rasti s poudarkom na razvoju industrije (še posebno težke industrije), visoka stopnja prihrankov in vlaganj za doseganje prvega cilja, izgradnja velikih kapitalsko intenzivnih industrijskih obratov z visoko tehnologijo ter tudi institucionalna transformacija poljedelstva kot vir kapitala za industrializacijo. V času petletnega plana se je kitajska industrijska proizvodnja podvojila, najbolj pa je narasla proizvodnja strojev in surovin iz jekla in kemikalij. Ob industrijski rasti pa je prvi petletni plan prinesel negativne posledice predvsem za kmetijstvo. Industrijska rast je namreč temeljila na izkoriščanju podeželja oz. vse večjem obdavčevanju kmečkega prebivalstva. Kmetijska proizvodnja je stagnirala.

Tako kot v gospodarstvu, je bil sovjetski vpliv viden tudi pri izobraževanju. Med leti 1952 in 1958 je na kitajskih univerzah učilo 600 Rusov, do leta 1959 pa je bilo na ruskih univerzah izučenih 36.000 kitajskih študentov (Roberts 2000: 228).

Mao je leta 1953 naznanil 'vrhunec socializma' in razglasil potrebo po izvedbi kolektivizacije kmetijstva. Tisti, ki so kritizirali njegovo odločitev, so bili označeni za desničarje.

Leta 1957 se je na Kitajskem začelo gibanje 'sto cvetov in sto šol' 百花运动, s katerim je režim nakazal novo politiko, ki naj bi dopuščala večjo sproščenost mišljenja in konkurence številnih idej. A takoj, ko so intelektualcem dopustili večjo svobodo izražanja in kritike sistema, je njihov odziv ušel izpod nadzora in začeli so kritizirati oblast. Vodstvo je v odgovor na kritike zatrla gibanje in strogo kaznovalo vse odpadnike (Saje, 1999: 54).

c) Veliki skok naprej 大跃进 in prekinitev kitajsko-sovjetskih odnosov (1958-1965)

Hitra industrializacija je prinesla probleme, kot so družbene razlike, birokratizacija družbe in ideološki zaton. Da bi 'oživil socialistično revolucijo' je Mao začel

poudarjati zavest in moralo množic. Leta 1958 je naznanil t. i. veliko tehnološko revolucijo, ki naj bi temeljila na komunistični zavesti. Poleg tehnološke revolucije naj bi tako veliki skok naprej predstavljal tudi prehod iz socializma v komunizem. Korenine velikega skoka naprej so tako ekonomskega kot ideološkega značaja. Slogan velikega skoka naprej 'več, hitreje, bolje, ceneje' naj bi spodbujal rast industrije in kmetijstva. Množice delavcev naj bi povečevale industrijsko in kmetijsko proizvodnjo, s čemer bi dosegli relativno samozadostno kitajsko gospodarstvo. S strategijo velikega skoka naprej so želeli nadoknaditi gospodarsko rast in doseči stopnjo gospodarske razvitosti Velike Britanije v štirih letih. V letu 1958 je prišlo do vrha in nato začetka upadanja velikega skoka naprej. Obrambni minister Peng Dehuai je ostro napadel Maovo politiko oz. njegov ekonomski program, zato ga je Mao leta 1959 na konferenci v Lushanu odstavil in na njegov položaj postavil Lin Biao. Veliki skok naprej se je končal z ideološkim razcepom vodstva, pri čemer je eno stran posebjal Mao Zedong, drugo pa Liu Shaoqi, Zhou Enlai in Deng Xiaoping. Mao je zagovarjal takojšnjo, spontano revolucijo, njegovi ideološki nasprotniki pa postopno in načrtovano revolucijo.

Odnosi med Kitajsko in SZ so se poslabšali leta 1958, po tem, ko je Hruščev javno obsodil Stalina. Obsodbo kulta osebnosti je Mao videl kot napad na njega samega. Kitajska pa je začela dvomiti tudi o zavezanosti SZ marksizmu-leninizmu in njeni sposobnosti voditi socialistični tabor. Hruščevi pogovori z ZDA o miroljubni koeksistenci so za Kitajsko predstavljali nevaren kompromis z 'imperialisti'. Novembra 1960 se je končalo kitajsko-sovjetsko zavezništvo.

V letih po velikem skoku naprej je Kitajska gospodarsko okrevala. Glavni strateg je bil Chen Yun, Mao se je umaknil iz javnega političnega življenja, Liu Shaoqi pa je postal novi predsednik LRK (leta 1959), pri čemer ga je podpiral Deng Xiaoping. Mao je ostal zvest obrambni minister Lin Biao (Roberts 2000: 233-244).

3.2.2 Od kulturne revolucije 文化大革命 do smrti Mao Zedonga

Ob koncu velikega skoka naprej se je oblikovala skupina podpornikov Mao Zedonga, ki so si prizadevali za oživitev revolucije in ponoven prevzem oblasti. Posledica je bila t. i. velika proletarska kulturna revolucija, ki je uradno trajala deset let (od 1.

1966 do 1976).¹² Bistvo kulturne revolucije je Mao predstavil s potrebo po ideološki mobilizaciji ljudstva, opiranju na samozadostnost in delovno intenzivno gospodarstvo. Leta 1963 je Mao podprl kampanjo pod sloganom 'učite se od ljudske osvobodilne armade'. Lin Biao je dal pobudo, da je vojska postala 'velika šola misli Mao Zedonga', Jiang Qing (Maova žena) pa je želela revolucionizirati kulturo. Njeno sporočilo je bilo, da se mora umetnost uporabljati kot orožje v razrednem boju, literatura in umetnost pa opisovati moderne heroje, ki izhajajo iz množic.

Aktivna faza (1966 do 1969) kulturne revolucije je razdeljena na štiri dele:

- do avgusta 1966: faza manevriranja;
- od 11. plenuma do konca leta: konfrontacijska faza;
- od januarja 1967 do srede 1968: prevzem oblasti;
- od srede 1968 do 9. partijskega kongresa aprila 1969: rekonstrukcija političnega sistema.

Na 12. plenumu partijskega CK-ja oktobra 1968 je bil Liu Shaoqi izključen iz KPK, na 9. partijskem kongresu aprila 1969 pa je bil Lin Biao imenovan za Maovega naslednika.

Opazna posledica kulturne revolucije je bilo vmešavanje LOA-ja v politiko. Na 9. partijskem kongresu je bila večina na novo imenovanih oseb v politbiro¹³ iz vojaških vrst. Po smrti Lin Biaoa sta se oblikovali dve struji: ena, bolj pragmatična (Zhou Enlai in Deng Xiaoping), v drugi pa so bili radikalisti kulturne revolucije (banda štirih 四人帮: Jiang Qing, Zhang Chunqiao, Yao Wenyuan in Wang Hongwen). Mao je leta 1971 za premiera postavil Hua Guofenga. Po Maovi smrti leta 1976, med leti 1976 in 1978, pa so potekali politični boji za najvišje položaje (Roberts 2000: 245 – 261). Predsednik države je postal Hua Goufeng, Deng Xiaoping pa je zasedel vse svoje nekdanje funkcije: podpredsednik KPK in član stalnega komiteja CK, namestnik premiera, podpredsednik vojaške komisije KPK in šef generalštaba kitajske vojske.

¹² Aktivna faza se je sicer končala leta 1969, a kulturna revolucija je bila glavna tema kitajske politike do smrti Mao Zedonga.

¹³ Natančneje o politibiroju glej poglavje 6.2.1.

3.2.3 Od smrti Mao Zedonga do smrti Deng Xiaopinga

Do leta 1981 je Deng Xiaoping v vodstvo partije uspešno vključil svoje ljudi (Zhao Ziyang in Hu Yaobang). Člani bande štirih so bili leta 1980 obtoženi za delovanje proti državi in umoru več tisoč ljudi med kulturno revolucijo.

Leta 1981 je vodstvo izdalo resolucijo, v kateri je analiziralo dogodke od leta 1949 naprej in zaključilo, da »Maova dobra dejanja presegajo slaba in da bodo ohranili njegovo miselnost kot vodilo partije« (Roberts, 2000: 264). Avgusta 1977 so pričeli izvajati program t. i. štirih modernizacij 四个现代化 (kmetijstvo, industrija, znanost in tehnologija, nacionalna obramba 农业, 工业, 科学技术, 国防), ki bi pripomogle k modernizaciji Kitajske. Deng Xiaoping je leta 1979 kot politično vodilo države oblikoval 'štiri glavna načela': socialistično pot, demokratično ljudsko diktaturo, vodstvo KPK in vdanost marksizmu-leninizmu in misli Mao Zedonga (*ibid.*). V zgodnjih 1980-ih se je Dengova vlada zavzemala za gospodarsko modernizacijo in izvajala politiko odprtih vrat (politika 'reform in odprtja zunanjemu svetu' 改革开放).

Maja 1989 so se začeli v Pekingu nemiri. Kitajski študentje so začeli demonstrirati na Tiananmenu z zahtevo po demokratičnih reformah v državi. Oblasti so v noči s 3. na 4. junij s poboji zatrle. Po incidentu je prišlo do velikih sprememb in zamenjav na političnem vrhu.

Po letu 1994 se Deng ni več pojavljal v javnosti in formalno ni zasedal najvišjih položajev, ohranjal pa je neformalno vodstvo države. Kitajsko je želel preoblikovati v t. i. socialistično tržno ekonomijo.

IV. OGROŽANJE KITAJSKÉ NACIONALNE VARNOSTI

Kitajska varnostna strategija je pogojena s štirimi glavnimi značilnostmi svojega varnostnega okolja:

1. dolga in na mnogih mestih geografsko ranljiva meja;
2. prisotnost mnogih potencialnih groženj;
3. domač politični sistem je prežet z visoko stopnjo rivalstva v vrhu, šibkimi institucijami ter šibkimi procesi za mediacijo in reševanje teh problemov;
4. samopodoba velike sile (Swaine in Tellis 2000: 9).

V preteklosti tj. med 7. in 9. stoletjem, je bila sekundarna, pa vendarle pomembna, nevarnost kitajskemu teritoriju veliko in ekspanzionistično tibetansko kraljestvo ob zahodnih mejah Kitajske. Druge politične entitete s področja današnje Japonske, osrednje Azije in Mongolije so včasih prav tako predstavljale varnostne grožnje Kitajski. Med leti 1850 in 1945 pa so glavne grožnje prihajale s strani imperialističnih sil Rusije, Japonske, Nemčije, Velike Britanije (VB) in Francije. Od konca 2. svetovne vojne naprej pa Kitajska zaznava največje grožnje s strani vojaško močnih ali visoko industrializiranih držav, kot so Indija, Rusija, Japonska in ZDA (Swaine in Tallis 2000: 11).

V nadaljevanju bom opisala notranje in zunanje vire ogrožanja kitajske nacionalne varnosti, odnose s sosedami in zahodnimi velesilami.

4.1 NOTRANJI VIRI OGROŽANJA

4.1.1 Osrednja Azija

Potencialno varnostno grožnjo Kitajski predstavlja muslimansko prebivalstvo osrednje Azije. Na kitajskem daljnem vzhodu je v 90-ih letih prejšnjega stoletja prišlo do vrste incidentov, zlasti v provinci Xinjiang. Odražali so etnične nemire, saj imajo v tem delu Kitajske etnične vstaje dolgo zgodovino. Severozahod Kitajske namreč naseljujejo ujugurške in kazaške narodne manjšine s separatističnimi nagnjenji, pod vplivi panturškega in muslimanskega fundamentalizma. V avtonomni pokrajini Xinjiang je tako prišlo do vrste nasilnih protestov odcepitvenih gibanj proti kitajski vladi, ki so jih enote lokalne vojske in LOA hitro zadušile. Oblasti v Pekingu so trdno odločene preprečiti etnično pogojene nemire znotraj Kitajske in želijo pri

omejevanju podobnih nemirov v sosednjih regijah sodelovati s sosednjimi državami, vključno z Rusijo. Tako je danes velik del kitajskih enot za hitro posredovanje¹⁴ ter njihova tehnološka in doktrinarna infrastruktura pravzaprav usmerjen proti kitajskim notranje-azijskim mejam (Glaser v Ferfila in Grizold 2000: 338-339).

4.1.2 Tibet – 西藏

Tibet je postal del Kitajske leta 1260 za časa Kublai Kana, prvega cesarja dinastije Yuan. Ko je na Kitajskem zavladała dinastija Ming (14. – 17. stol. n. št.) so se Tibetanci otrsli mongolskega pokroviteljstva in poskušali ponovno vzpostaviti lastno kraljestvo. V 18. stoletju je Tibet ponovno prišel pod kitajski nadzor, za časa cesarja dinastije Qing Qianlonga pa je postal uradno del Kitajske.

Britanci so v času po opijskih vojnah, ko je Kitajska prešla v polkolonialni odnos, v Tibetu izvedli dve invaziji (1888 in 1903). Po drugi invaziji je britanska vojska okupirala tibetansko glavno mesto Lhaso in 13. dalajlama (tibetanski poglavar in duhovni vodja) je bil prisiljen zbežati. Leta 1911, po padcu dinastije Qing, je Tibet na britansko pobudo razglasil neodvisnost (Turnšek 1999: 2).

Po vzpostavitvi LRK leta 1949, je LOA zasedla Tibet, ki je tako postal kitajska avtonomna regija. V podporo tibetanski neodvisnosti so Američani začeli pošiljati orožje lokalnim oblastem v pomoč njihovemu odporu proti LOA (Turnšek 1999: 2). Leta 1959 je v Lhasi izbruhnil upor in ob kitajski intervenciji je 14. dalajlama in približno 80.000 Tibetancev pobegnilo v Indijo. Kitajska vojska je zadušila upore, ponovno vzpostavila nadzor nad Tibetom in začel se je napad na tibetansko kulturo. Med kulturno revolucijo so se napadi stopnjevali in mnoge verske zgradbe (vključno z Gandenom, 3. največjim tibetanskim samostanom) so bile uničene.

Tibetanska vlada v izgnanstvu, ki jo vodi dalajlama, trdi, da je Tibet okupiran, odkar je ga je Kitajska leta 1949 zasedla. Kitajska pa vztraja na tem, da je vprašanje Tibeta njena notranja zadeva, saj naj bi bila pokrajina že več stoletij del Kitajske. Kitajska vlada ni nikoli želela priznati, da je oblast v Tibetu pridobila z vojaško zasedbo, saj javno zastopa stališče, da uporaba sile in grožnja z njo, izsiljen podpis sporazuma ali trajna nezakonita zasedba državi mednarodnopravno ne omogoča prevzema oblasti nad nekim ozemljem (Wang in Gyaincain 1997: 1-6).

¹⁴ O enotah za hitro posredovanje glej poglavje 6.3.3.

Mnogo držav in mednarodnih nevladnih organizacij je v zadnjih desetletjih večkrat obsodilo kršenje človekovih pravic v Tibetu in pozvalo Kitajsko k spoštovanju pravice Tibeta do samoodločbe. Na tisoče Tibetancev je še vedno zaprtih in preganjanih iz političnih in verskih razlogov. Kitajske oblasti spodbujajo priseljevanje kitajskega prebivalstva v pokrajino, še posebej v večja mesta, tako da je ponekod število Kitajcev že večje od avtohtonega tibetanskega prebivalstva. S tem pa se spreminja etnična struktura prebivalstva (vedno več Han Kitajcev¹⁵), kar je tudi ena izmed spornih točk med kitajsko vlado in dalajlamo. V zadnjih letih se je položaj sicer nekoliko popravil, še posebej po tem, ko je sedanji dalajlama leta 1989 prejel Nobelovo nagrado za mir, kar je na zahodu zbudilo večje zanimanje za Tibet (Neubauer 2000).

Danes je po uradnih navedbah v Tibetu več kot 34.000 menihov in nun ter približno 1.800 samostanov in templjev, ki pa so pod strogim nadzorom oblasti. Večina objektov je bila obnovljenih z državnim denarjem. Vlada vlaga relativno veliko sredstev v gospodarski razvoj Tibeta in na različne načine spodbuja razvoj gospodarstva in podjetništva, na primer z višjimi dohodki, večjimi davčnimi olajšavami ter celim kupom drugih ugodnosti. Kljub visoki gospodarski rasti zadnjih nekaj let je Tibet še vedno ena najrevnejših kitajskih regij (Turnšek 1999: 3).

4.1.3 Falungong – 法轮功

Falungong je novodobno versko gibanje, ustanovljeno v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja. Ustanovitelj Li Hongzhi je gibanje razširil med kitajskim ljudstvom v začetku 1990-ih. Gibanje je danes razvejano po vsem svetu.

Kitajsko vlado je konec 1990-ih let začelo skrbeti naraščajoče število članov tega gibanja, saj naj bi preseglo število članov KPK. Še več, mnogi politiki so bili člani gibanja. Kitajska vlada jim je takrat prepovedala vstop v katerokoli združenje. Gibanje je na Kitajskem ostalo brez pravega statusa in zaščite.

25. Aprila 1999 se je okoli 10.000 članov gibanja v mirnih demonstracijah zbralo v Pekingu. 9. maja 1999 je univerza v mestu Dalian izključila 3 študente zaradi članstva v gibanju. Še mesece po pekinških demonstracijah so člane po celi Kitajski zastraševali, preganjali in prisluškovali njihovim telefonom. Policija in državni uradniki so vdiral v stanovanja članov gibanja in jim zajemali knjige in tekste ter vse,

¹⁵ Prebivalstvo Han je večinsko prebivalstvo na Kitajskem.

kar je imelo opravka z gibanjem Falungonga. Nekateri so bili celo aretirani, javljena so bila tudi izginotja pripadnikov gibanja. Na tisoče članov je mirno demonstriralo v mestih po vsej Kitajski.

Vlada je gibanje obdolžila širjenja krivoverstva, zavajanja ljudi, začenjanja nemirov in ogrožanja družbene stabilnosti. 23. julija je Li zaprosil številne vlade in mednarodne organizacije za podporo in pomoč kitajskemu ljudstvu, kateremu naj bi se s tem kršile osnovne človekove pravice. 29. julija je Kitajska izdala nalog za aretacijo Lija. Kitajsko ministrstvo za javno varnost je izjavilo, da je Li »širil vraževernost in hudobna krivoverstva za zavajanje ljudi, kar je vodilo v smrt mnogih članov.« Prav tako je bil obtožen organiziranja demonstracij brez predhodnega dovoljenja.¹⁶

Vlada je aretirala na stotine članov Falungonga. Nekatero so poslali v delovne kampe brez pravne obravnave. V ZDA živeči član Falungonga pravi, da »je bilo kitajskim odvetnikom rečeno, da ne smejo braniti teh civilistov, razen če se strinjajo s protivladno propagando. In tudi na obravnavi naj ne bi bila dovoljena prisotnost nobeni pravni podpori s strani mednarodne skupnosti.«¹⁷

KPK je v Falungongu videla zgolj opozicijsko organizacijo, ki naj bi ogrožala njeno oblast (Mrevlje 2002: 22).

Kitajske oblasti se poleg širjenja Falungonga bojijo še krepitve islama in krščanstva. Osrednja vlada je pred kratkim spet zahtevala od medijev, naj bolj zagnano propagirajo komunistične vrednote kot nasprotje verskim naukom (Baković 2003c: 6).

4.1.4 Kitajska – Tajvan (台湾)

Republika Kitajska (Tajvan) je po letu 1949 ohranjala nacionalistično politično tradicijo in Jiang Jieshi ji je predsedoval do svoje smrti leta 1975. Nasledil ga je sin Jiang Jingguo, ki je prav tako umrl še za časa svojega predsedovanja leta 1988. Ta je sledil politiki liberalizacije v upravi in že za njegovega življenja je monopol nacionalistične stranke upadel. Leta 1996 so potekale prve predsedniške volitve z zmago kandidata guomindanga, Li Denghuia (Roberts 2000: 278).

¹⁶ Spletna stran Asia Today, dostopno na http://www.asiasource.org/news/at_mp_01.cfm (06.08.2002).

¹⁷ (*ibid.*), član je anonimen.

V obdobju od 1978 do 2000 so se odnosi LRK do Tajvana nekajkrat spremenili. Sprejeli so štiri pomembne politične odločitve:

- 1) odločitev, da se politika soočenja in vojaško-usmerjena politika iz let 1949 do 1978 spremenita v politiko strpnega pogajanja, ki stremi za mirno združitvijo s Tajvanom pod formulo 'ena država, dva sistema' 一国两制;
- 2) odločitev, da se bodo potrudili doseči preboj v pogovorih za združitev Tajvana s celino, tako da bodo predstavili bolj fleksibilne in upravljive predloge;
- 3) odločitev, sprejeta med koncem leta 1995 in začetkom leta 1996 za spremembo k odločnejši politiki do Tajvana, ki bi bila kombinacija večjega političnega in ekonomskega pritiska z vojaškim zastraševanjem;
- 4) odločitev, ki so jo sprejeli 1997, in zagovarja manj prisilno in bolj uravnoteženo politiko do Tajvana, ki poskuša bolj učinkovito uporabiti tako korenček kot palico (Swaine 2001: 289).

Zaostritev odnosov med Tajvanom in LRK je dosegla svoj vrhunec v letih 1995-96, ko so iz celinske Kitajske želeli vplivati na izid volitev na otoku. Kitajska je takrat poskusno izstrelila jedrske rakete in izvajala intenzivne vojaške vaje v bližini otoka. Kot odgovor so ZDA proti območju poslali dve letalonosilki. Kriza se je končala s tihim dogovorom, ki je ponovno vzpostavil mir. To pa ni trajalo dolgo. Že 9. julija 1999 je tajvanski predsednik Li Denghui izjavil, da bi se morali odnosi vršiti kot odnosi 'med dvema državama'. S to novo formulacijo se je Li približal razglasitvi Tajvana za samostojno državo, kar bi lahko močno ogrozilo mit o 'eni državi' oz. združeni Kitajski (Lee 1999: 9-11). Lee (*ibid.*) navaja tri glavne razloge za nesporazume med Tajvanom in LRK. Prvi in najpomembnejši je demokratizacija Tajvana. Po desetletjih gospodarske rasti se je pojavil srednji sloj prebivalstva in po letu 1980 se je avtorski sistem vladanja umikal vedno liberalnejši politiki. Drugi je kitajska grožnja, da bodo zavzeli Tajvan s silo (kot se je zgodilo leta 1995-96 in ponovno 1999, ko je Tajvan spet razglašal težnjo po neodvisnosti). Tretji razlog je vmešavanje ZDA v ta problem.

4.2 ZUNANJI VIRI OGROŽANJA

4.2.1 Odnosi s sosedomi

4.2.1.1 Japonska – 日本

Med Kitajsko in Japonsko obstaja stalna napetost. Nasprotja med državama so se pojavila že v 19. stoletju, ko je Japonska, kot vse bolj tehnološko razvita država v tem pogledu prehitela Kitajsko in se z željo po vse večjem vplivu v regiji z njo spopadla na Korejskem polotoku leta 1894-95. Leta 1937 je Japonska napadla in okupirala dele centralne in vzhodne Kitajske in povzročila veliko trpljenja in ogromne ekonomske izgube na kitajski strani. Nasprotja in nesoglasja med državama se tudi po koncu druge svetovne vojne niso nikoli povsem pomirila (Zhang 1999: 52-57).

Pred dvajsetimi leti¹⁸ sta državi podpisali sporazum o miru in prijateljstvu. Leta 1989 je Japonsko obiskal Jiang Zemin. Ob tej priliki je bil postavljen tudi okvir bodočega sodelovanja. Odnosi med državama so bili opredeljeni kot »partnerski, prijateljski in kooperativni« (Turnšek 2000: 8).

Kitajski vojaški analitiki menijo, da se bosta ZDA in Japonska v kriznih razmerah združili proti Kitajski. Menijo, da je ameriško jedrsko sodelovanje z Japonsko slednjo usposobilo, da v kratkem času razvije tehnične vire, vključno s sposobnostjo izstreljevanja raket, tudi na področju jedrske oborožitve. S tem kažejo tudi na obotavljanje Japonske, da bi podprla neomejeno podaljševanje pogodbe o nerazvijanju jedrske oborožitve (*Nuclear Nonproliferation Treaty – NPT*). Japonski so zamerili tudi njeno kritiko kitajskih jedrskih poskusov in japonsko sprejetje ameriškega obrambnega jedrskega 'dežnika' (Pollack in Jencks¹⁹ v Ferfila in Grizold 2000: 336).

Sporna točka v odnosu med državama je otočje Senkaku (Diaoyutai), severovzhodno od Tajvana in južno od Okinave, katerega si lastita tako Kitajska kot Japonska.

¹⁸ Zunanja ministra LRK (Huang Hua) in Japonske (Sunao Sonoda) sta v Pekingu 12. avgusta 1978 podpisala sporazum o miru in prijateljstvu. Treaty of Peace and Friendship between Japan and the People's Republic of China (12.8.1978), *U.N.T.S.* reg. no. 19784, str. 269-270.

¹⁹ Pollack, Johnatan, 1990, *The Sino-Japanese relationship and East Asian Security: Paterns and Implications*, *China Quarterly*, no. 124, December. Jencks, Harlan W., 1994, *PRC Nuclear and Space Programms*, Sun Yat-Sen Center for Policy Studies (SCPS), SCPS: Yearbook on PLA Affairs.

Kitajsko skrbi tudi pričakovano gospodarsko tekmovanje za azijske trge med državama v prihodnosti (*China Economic Strategy*²⁰ v Ferfila in Grizold 2000: 336). Kitajska je nenehno zaskrbljena zaradi Japonske remilitarizacije, tako kitajski časopis *Renmin ribao* svari, da Japonska »daje močen signal, da namerava postati vojaška supersila« (Ewing 2002).

4.2.1.2 Rusija – 俄罗斯

Kmalu po razglasitvi LRK se je Kitajska naslonila na SZ, ki je imela na Kitajsko precejšen vpliv.²¹ Po incidentu na otoku Zhenbao leta 1969²² je SZ poslala na meje s Kitajsko prek milijon vojakov. Do pozitivne spremembe v odnosih je prihajalo od konca 70-ih do konca 80-ih let. V tem obdobju so med obema državama potekali intenzivni pogovori, ki so se nanašali na podporo Vietnamu v agresiji do Kambodže 柬埔寨, na sovjetsko zasedbo Afganistana in zmanjšanje napetosti in vojaštva vzdolž kitajsko-sovjetske meje. Odnosi med državama so se bistveno izboljšali leta 1989 na srečanju Deng – Gorbačov (Turnšek 2000: 10).

Leta 1996 so Kitajska, Rusija, Tadžikistan, Kazahstan in Kirgistan podpisale pet-državno pogodbo, ki je zmanjšala vojno nevarnost z ukrepi, kot npr. zmanjšanje mejnih enot in zračne obrambe, vzajemen nadzor vojaških vaj in izmenjava vojaških informacij. Decembra 1996 je ruski obrambni minister Igor Rodinov začel omenjati potencialno grožnjo Kitajske. Do sredine leta 1997 ruski voditelji niso več dajali takšnih izjav. Harada (1997: 39) pravi, da je Rusija potrebovala kitajsko podporo pri svojem nasprotovanju širjenju Organizacije severno atlantskega sporazuma (NATO – *North Atlantic Treaty Organization*) proti vzhodu.

Za sedanje kitajsko-ruske odnose so značilni pogosti medsebojni obiski voditeljev obeh držav: predsednik Boris Jelcin je obiskal Kitajsko leta 1992 – tedaj sta obe državi sklenili razviti prijateljske sosedske odnose; predsednik Jiang Zemin je obiskal Rusijo v septembru 1994 – državi sta potrdili izjavo, da razvijeta nov tip konstruktivnega partnerstva; Boris Jelcin je ponovno obiskal Kitajsko aprila 1996 – medsebojni odnosi so se postavili na višji nivo t. i. 'strateškega koordiniranega enakopravnega partnerstva in medsebojnega zaupanja, usmerjenega v 21. stoletje'

²⁰ *China Economic Strategy in the East Sian-Pacific Region*, 1995, *China Monitor*, vol. 1, no. 4, July-August.

²¹ Glej poglavje 3.2.1.

²² Po sporu med Kitajsko in SZ leta 1958 sta se državi spopadli v oboroženem konfliktu leta 1969 na reki Usuri (Heilongjiang).

(Turnšek, 2000: 10); Jiang je obiskal Moskvo še aprila leta 1997 – objavljena je bila skupna izjava o multipolarnem svetu in novi svetovni ureditvi; tretji obisk Jelcina v Pekingu je bil novembra 1997 – dokončno je bila potrjena demarkacija vzhodnega sektorja 4.300 km dolge rusko-kitajske meje. V zadnjem obdobju so postala srečanja med vodji še posebno intenzivna (Turnšek 2000: 10, 11).

Kitajska in Rusija počasi institucionalizirata medsebojne odnose in oblikujeta strateško partnerstvo. Leta 2001 sta podpisali bilateralno 'Pogodbo o dobrih sosedskih odnosih in sodelovanju' (Gill 2002: 43-46).

SZ po razpadu Kitajski ne predstavlja več tolikšne grožnje kot jo je v preteklem obdobju. Sovjetski razpad je pomenil za Kitajsko celo vrsto pozitivnih varnostnih premikov: zmanjšal je število ruskih vojaških enot vzdolž kitajske meje, vključno s tistimi v Mongoliji; države, ki so nastale po razpadu SZ, Kitajski ne predstavljajo več vojaške grožnje, stvar preteklosti so postale tudi vplivne povezave Rusije z Mongolijo, Vietnamom in Indijo (Sismanidis²³ v Ferfila in Grizold 2000: 337).

Rusija posreduje LOA moderno vojaško tehnologijo, ki predstavlja protiutež vojaškim silam ZDA v regiji (Garver 1998: 130).

4.2.1.3 Obe Koreji (韩国和朝鲜)

Konfliktni odnosi med Severno in Južno Korejo, nenehne grožnje Severne Koreje z razvojem jedrskega orožja in grožnje z napadi na ozemlje Južne Koreje v neposredni bližini Kitajske predstavljajo Kitajski posredno varnostno grožnjo. Čeprav, meni Cumings (v Ferfila in Grizold 2000: 338), verjetnost vojne med Korejama ni prav velika, lahko že nenaden razpad severnokorejskega komunističnega režima povzroči državljansko vojno, begunsko krizo in posredovanje mednarodne skupnosti.

Kmalu po koncu hladne vojne in po desetletju razvijanja neformalnih odnosov sta 24. avgusta 1992 LRK in Južna Koreja oz. Republika Koreja (ROK), uradno znana kot Dahan minguo²⁴ ali preprosto Hanguo, podpisali skupno pogodbo, v kateri sta priznali ena drugo in v celoti vzpostavili diplomatske odnose. Kitajska je tako priznala obstoj dveh Korej, kar predstavlja eno najpomembnejših zunanjepolitičnih potez Kitajske po hladni vojni (Kim 2001: 371).

²³ Sismanidis, Roxane, 1994, China and the Post-Soviet Security Structure, Asian Affairs: An American Review, vol. 21, no.1, Spring.

²⁴ Republika Koreja ali Dahan minguo 大韩民国 ali 韩国 oz. Južna Koreja in Severna Koreja ali Chaoxian 朝鲜.

Kitajska je bila celo pripravljena posredovati v pogajanjih za razrešitev sporov med Severno in Južno Korejo ter sprejela predlog ameriškega predsednika Billa Clintona in južnokorejskega predsednika Kim Jounge Sama, da se začnejo štiristranski mirovni pogovori (obe Koreji, ZDA in Kitajska) (Oberdorfer²⁵ v Ferfila in Grizold 2000: 338). Kitajska ohranja dobre odnose tako s Severno kot z Južno Korejo. Sedaj je Južna Koreja njen tretji največji trgovski partner. Leta 1999 je Kitajsko obiskal obrambni minister Južne Koreje Cho Sung-tae. To je bil prvi stik med obrambnima ministrstvom obeh držav. Južna Koreja je še posebej motivirana za sodelovanje na področju varnosti, saj ima s tem preko Kitajske možnost posrednega vplivanja na Severno Korejo (Turnšek 2000: 8).

Kim (2001: 406) kot značilnost odnosov Kitajske do obeh Korej navaja naslednjih nekaj aksiomov: ne opredeli se prehitro o nobenem problemu glede Koreje; ne reci prehitro 'da' ali 'ne', še posebno Seulu ali Washingtonu; ne zavzemaj se javno za ali proti stališču Pjongjanga; ne vmešavaj se (če je mogoče) v multilateralne pogajanja; išči skupne točke in ohranjaj razlike, 求同存异 s tem da zavzameš položaj 'počakaj in boš videl', in dovoli drugim, da se prvi opredelijo; pazi na kakršnekoli proti-Kitajske unilateralne, bilateralne ali multilateralne poteze, povezane s korejskimi zadevami; s Pjongjangom se pogajaj zasebno, s politiko korenčka in palice (da ublažiš konfliktni odnos med obema Korejama); loči ekonomske in varnostne zadeve in tako ohranjaj 'posebno varnostno zvezo' s Severno Korejo in 'posebno ekonomsko in funkcionalno zvezo' z Južno Korejo; če ni druge možnosti, sodeluj v multilateralnih pogajanjih, ampak razcepi proces v več bipolarnih pogovorov in tako povečaj moč kitajskega pogajanja; ostani trden v principih, ampak fleksibilen v taktiki 原字的坚定性和策略的灵活性.

Oktobra 2003 je Severno Korejo obiskal predsednik vsekitajskega kongresa ljudskih odposlancev Wu Bangguo. Z voditeljem Kim Jong Ilom se je pogovarjal tudi o denuklearizaciji korejskega polotoka. Pred njim je Severno Korejo obiskal Jiang Zemin leta 2001. Wu poskuša premakniti reševanje jedrske krize iz mrtve točke in prepričati Kim Jong Ila, da bo popeljal svojo državo na pot gospodarskih reform in postopnega odpiranja (da bi denar in energijo, ki se zdaj porablja za vzdrževanje vojakov in jedrske oborožitve, preusmerili v posodobitev industrije in širjenje trga) (Baković 2003d :32).

²⁵ Oberdorfer, Don (1997) *The Two Koreas*, Addison-Wesley, Reading, MA.

4.2.1.4 Južna in jugovzhodna Azija – 南和南东亚洲

Ko govorimo o azijski varnostni podobi, ne moremo spregledati obstoja kriznih žarišč južno od Kitajske. Kitajska ima z državami Združenja jugovzhodnih azijskih držav (*Association of South-East Asian Nations - ASEAN 东盟*) še narazrešene spore glede otokov Spratly 南沙群岛 in Paracel 西沙群岛. Tudi z Indijo lahko naštejemo še nekaj pomembnih odprtih vprašanj: nerešeno vprašanje meje, dajanje zatočišča dalajlami in indijski jedrski poskusi. Kitajska se je leta 1962 zapletla z Indijo v obmejni spopad, kateremu je sledil indijski poraz. Ko je Kitajska leta 1964 preizkusila svojo prvo atomsko bombo, je tudi Indija 印度 pričela razvijati lasten jedrski program. V 1980-ih so se odnosi med državama izboljševali, dokler ni leta 1989 Indija izvedla jedrskih poskusov. Sedaj se indijsko-kitajski odnosi ponovno izboljšujejo čeprav, pravi Zhang (1999: 54) Kitajska meni, da jo indijske vojaške kapacitete ogrožajo. V sporu med Indijo in Pakistanom Kitajska ohranja dokaj nevtrarno pozicijo, vseeno pa se pogosteje nagiba na stran Pakistana 巴基斯坦. Posredovala mu je tudi jedrsko in raketno tehnologijo ter sodelovala pri postavljanju namenske proizvodnje (Zhang 1999: 52-57).

Indonezija najostreje nasprotuje kitajskim zahtevam v Južnokitajskem morju in si prizadeva, da bi se pogajanja s Kitajsko in južnoazijskimi državami odvijala v okviru ASEANa. Tudi Vietnam 越南 je ena izmed držav, ki zase zahteva otoke v Južnokitajskem morju. Kitajska, Tajvan in Vietnam zatrjujejo, da so otoki, grebeni in skale na otočju Spratly (vse kar je nad morsko gladino) že zelo dolgo del njihovega ozemlja. Tudi Filipini 菲律宾, Malezija 马来西亚 in Bruneji trdijo, da je del otočja njihovo ozemlje (Valencia 1995: 8). Otoke Paracel si lasti Kitajska, Vietnam in Tajvan pa prav tako trdita, da so ti del njunega ozemlja.

Sodelovanje med Kitajsko in državami članicami ASEAN-a zajema medsebojno trgovino, ekonomske odnose, bančništvo, razvoj človeških resursov in sodelovanje na področju znanosti in tehnologije. Prek 22 milijonov Kitajcev živi v državah ASEAN-a in ti vzpodbujajo gospodarske odnose s Kitajsko. Kitajska se udeležuje multilateralnega varnostnega dialoga v ASEAN regionalnem forumu (ARF) 东盟地区论坛, ki vzpostavlja varnostne mehanizme v azijsko-pacifiškem prostoru. Podpira napore ARF-a pri ustvarjanju zaupanja med državami in preventivno diplomacijo v okviru te institucije (Henderson 1999: 57-62).

4.2.2 Odnosi z Združenimi državami Amerike in državami Evropske unije

4.2.2.1 Združene države Amerike – 美国

Z razpadom SZ so ZDA ostale edina tuja sila, ki lahko neposredno ogrozi kitajsko varnost, ustavi kitajske načrte za pridobitev položaja nove svetovne velesile, izraža resne zadržke glede priključitve Tajvana 'domovini' (kar se je že zgodilo z nekdanjim britanskim Hong Kongom in nekdanjim portugalskim Macaom). ZDA so edina globalna sila v svetu po hladni vojni in samo ZDA imajo ustrezno omrežje zunanjih vojaških postojank in vojaških sil, ki lahko skupaj z njenimi vojaškimi zavezniki v vzhodni Aziji preprečijo širitev kitajskega vpliva. (Shambaugh²⁶ v Ferfila in Grizold, 2000: 333-334).

Samo ZDA imajo informacijske in finančne vire, s katerimi lahko vedno odprejo občutljivo temo človekovih pravic – poleg kritike kršitve človekovih pravic ZDA financirajo protikitajsko propagando vključno z internetnimi mrežami, poleg tega tudi finančno podpirajo kitajske disidente. ZDA Kitajsko pogosto izpostavljajo različnim, zlasti trgovskim sankcijam (*ibid.*).

Logika vzajemne soodvisnosti obeh velikih držav, ki je nedvomno predstavljala temelj za stabilne odnose v 1980-ih letih, pa se je po letu 1991 vse bolj umikala taktiki pritiskov in vzajemnih občutkov ogroženosti. Prej je na primer Kitajska gledala na ameriško vojaško prisotnost v vzhodni Aziji kot na pozitiven dejavnik, v 90-ih letih prejšnjega stoletja pa je razen na Japonskem in v Južni Koreji postajala ta vse bolj nezaželena. Nekateri kitajski analitiki menijo, da je prav 'kitajska grožnja' razlog vojaške prisotnosti ZDA, drugi vidijo v njej podporo prizadevanjem Tajvana za samostojnost. Tudi gradnjo pomorskega oporišča v Singapuru, normalizacijo odnosov z Vietnamom in krepitev povezav s Tajvanom pogosto razumejo kot novo ameriško strategijo 'obkrožitve' Kitajske (Ferfila in Grizold 2000: 335).

Vodstvi obeh držav priznavata, da druga drugo potrebujeta.

²⁶ Shambaugh, David (1992) China's Security Policy in the Post-Cold War Era, Survival, vol. 34, no. 2.

Swaine (1998: 19) pravi, da si Kitajska v skladu z zunanjepolitičnim pragmatizmom prizadeva ohranjati dobre odnose z ZDA in sicer navede (*ibid.*) več razlogov: da bi zagotovili kontinuiran uspeh ekonomskih reform, ki so močno odvisne od trgovine z ZDA, njene tehnologije in investicij; izogibati se pretiranega pritiska na program modernizacije kitajske vojske; preprečiti možni nastop bolj samozavestne militarizirane Japonske; minimizirati vojaško pomoč ZDA Tajvanu; rešiti skupne kritične razprave, kot je npr. širjenje orožja v vzhodni Aziji (Swaine 1998: 19-20).

ZDA med drugim potrebujejo sodelovanje s Kitajsko pri globalnih vprašanjih, kot so preprečevanje širjenja jedrskega orožja, zaščita okolja, migracija delovne sile (Abramowitz²⁷ v Ferfila in Grizold 2000: 334-335).

Pomemben dogodek v medsebojnih odnosih je bilo raketiranje kitajskega veleposlaništva v Beogradu.²⁸ Kitajska se je odzvala s prekinitvijo pogajanj za vstop v Svetovno trgovinsko organizacijo (STO) in zamrznitvijo stikov na varnostno-obrambnem področju. Kitajsko-ameriški odnosi so dosegli najnižjo točko po dogodku na Tiananmenu leta 1989 (Turnšek 2000: 14).

Med obiskom Jiang Zemina v ZDA oktobra 2002 je le-ta ameriškemu predsedniku Georgeu Bushu predlagal nekakšno strateško menjavo: Kitajska bo umaknila rakete, usmerjene proti Tajvanu, če bodo ZDA nehale prodajati otoku sodobno orožje (ameriška stran je pobudo zavrnila) (Baković 2002: 4).

4.2.2.2 Evropska unija – 欧盟

Države evropske unije (EU) postajajo za Kitajsko vse pomembnejše. Kitajska vzpostavlja intenzivnejše gospodarske, znanstvene, kulturne in politične stike z državami EU kot protiutež odnosom z ZDA (Turnšek 2000: 11).

Septembra leta 2001 je premier Zhu Rongji že četrtoč vodil pogovore z vodilnimi v Bruslju (Verhofstadtom in Prodiem), kjer so se dogovorili za nadaljnje sodelovanje na vseh področjih. Odnose so poglobili in sodelovanje okrepili na skupnih področjih zanimanja, s čimer so odnose še poglobili. Nekdanji ministrski predsednik Zhu Rongji je na povabilo obiskal tudi Irsko in Belgijo, takrat podpredsednik Hu Jintao pa je v obdobju od 27. oktobra do 11. novembra 2001 obiskal Veliko Britanijo,

²⁷ Abramowitz, Morton (1997) China: Can we have a Policy?, Carnegie Enowment for International Peace, Washington.

²⁸ Leta 1999 je zveza NATO izvedla vojaško operacijo v Jugoslaviji, da bi ustavila poboje albanskega prebivalstva v Kosovu oz. prisilila Jugoslovansko vodstvo da sprejme mirovne pogoje, s katerimi bi ustavili krizo v Kosovu. V izvajanju operacije so rakete zadele kitajsko veleposlaništvo v Beogradu.

Francijo, Španijo in Nemčijo. Nemški kancler Gerhard Schröder je bil konec novembra 2001 gost kitajske vlade (China 2002: 71).

Kitajska ocenjuje, da Evropske države težijo k multipolarni ureditvi sveta kar bi lahko predstavljalo nasprotje unipolarni oz. hegemonistični moči ZDA v svetu. Kitajci pozorno spremljajo vsa razhajanja med državami EU in ZDA. Predvidevajo, da bi lahko gospodarsko rivalstvo med EU in ZDA razrahljalo politično zavezništvo. Prve znake vidijo v poskusih ustvarjanja skupne zunanje politike evropskih držav. Kitajska ima zelo dobre odnose z bodočimi članicami EU, tj. državami srednje, vzhodne in jugovzhodne Evrope. Ti odnosi so se razvili še v času, ko so bile to socialistične države in razen bivše Socialistične federativne republike Jugoslavije (SFRJ) članice Varšavskega pakta ali republike bivše SZ (Turnšek 2000: 11 in 12). Kitajska stremi po širšem sodelovanju z državami EU na gospodarskem, političnem in drugih področjih.

Odnosi med Azijo in Evropo so se poglobili po marcu leta 1996, ko je Tajski gostila prvo azijsko-evropsko konferenco. Udeležili so se je kitajski voditelji, japonski, južno korejski predstavniki in sedem voditeljev članic ASEANa, kot tudi predstavniki vseh petnajstih držav EU. Kitajski mediji so konferenco označili kot pozitivno, vendar so opozorili, da so investicije držav EU v Vzhodni Aziji na žalost premajhne in znašajo le 1 odstotek vseh prekomorskih investicij EU (Klein 1998: 137).

V začetku oktobra 2003 je Kitajska objavila prvi dokument o politiki do EU in v njem ugotovila, da med njima ni konfliktnih interesov in da so kitajsko-evropski odnosi zelo dobri. V odnosih z EU pa Kitajska vztraja pri zahtevah: spoštovati načelo ene Kitajske, odreči podporo dalajlami in odpraviti embargo na izvoz vojaške opreme in tehnologije (Baković 2003e: 8).

4.2.3 Kitajsko-afriški odnosi (中国和非洲的关系)

Kitajska je imela že v času Mao Zedonga dobre odnose z Afriko. Predvsem na osnovi skupne zgodovinske izkušnje, saj sta bili tako Kitajska kot Afrika v preteklosti žrtvi evropskega kolonializma. V 1960-ih 1970-ih je Kitajska podpirala osvobodilna gibanja v Afriki (Snow 1994: 281-289). Odnosi med Kitajsko in Afriko so se še posebej poglobili v 1980-ih, ko je Kitajska začela še bolj intenzivno razglašati svojo podporo državam tretjega sveta.

Tudi danes ima Kitajska dobre odnose z afriškimi državami, eni drugim pa ne predstavljajo varnostne grožnje. Novembra 2001 je takratni predsednik vlade Li Peng obiskal Alžirijo 阿尔及利亚 in Tunizijo 突尼斯. Januarja 2002 pa sta jordanski kralj Abdullah II in egiptovski predsednik Mubarak uradno obiskala Kitajsko. Februarja 2002 je kralj Mohammed VI Maroški kot prvi maroški monarh obiskal Kitajsko (China 2002: 72).

4.2.4 Odnosi Kitajska – Avstralija (澳大利亚)

Kitajska je osrednja država v dolgoročnih gospodarskih interesih Avstralije. Ko je Kitajska v 70-ih in 80-ih letih izvajala notranje reforme in se začela odpirati, sta začeli državi sodelovati. Izziv avstralske varnostne politike je bil zagotoviti svojo obrambo in omogočiti varnost širše regije.

Časopisna agencija Xinhua je 25. oktobra 2003 poročala o Hujevem obisku pri avtralskem premijeru Howardu. Voditelja sta izmenjala mnenji in poudarila, da ima Avtraliija napredno tehnologijo in izkušnje v poslovanju, Kitajska pa velik trg in ogromno delovne sile in da bi lahko njuni državi zelo uspešno sodelovali. Hu (*ibid.*) je dejal, da je Kitajska pripravljena sodelovati z Avstralijo na področju energije in virov. Kmalu po tem je prišla v svet novica o kitajskem nakupu ogromne količine utekočinjenega zemeljskega plina avtralskega podjetja.

Pollack (1998: 5-6) meni, da bo verjetno Avstralija tudi v prihodnosti krepila sodelovanje s Kitajsko in ob tem sodelovala pri vzpostavljanju regionalne varnosti.

Avstralija vidi problem v vedno večjem številu kitajskih emigrantov v Avstraliji, po drugi strani pa ji ustreza pozitivno gospodarsko sodelovanje obeh držav. Neposrednih varnostnih groženj pa državi ena drugi ne predstavljata.

V. NACIONALNOVARNOSTNA POLITIKA LR KITajsKE

Kitajska je bila že od nekdaj pomembna država v mednarodnem sistemu, predvsem zaradi svoje potencialno velike moči – ogromnega teritorija, bogatih virov in številčnosti kitajskega naroda. Njena pomembnost za mednarodno politiko pa se je dramatično povečala po letu 1978, ko je Deng Xiaoping vpeljal tržno reformo in spremenil kitajski potencial v dejansko moč (Swaine in Tellis 2000: IX). Kitajska je stalna članica Varnostnega sveta OZN in jedrska sila.

Svojo t. i. 'veliko strategijo' oblikuje Kitajska glede na zgodovinske izkušnje, politične interese in geostrateško okolje. Kitajska 'velika strategija' stremi k trem ciljem:

1. v državi ob soočanju z družbenimi konflikti ohraniti red in blagostanje;
2. ubraniti državno suverenost in teritorialnost pred zunanjimi grožnjami;
3. doseči geopolitični vpliv kot ena izmed svetovnih velesil (Swaine in Tellis 2000: X).

Mnogi politiki, strategji in poznavalci izražajo resno zaskrbljenost zaradi rastoče kitajske vojaške in ekonomske moči in njene potencialne vpletenosti v prihodnjo shemo varnostnega okolja Azije in sveta.

Kitajska se sooča z notranjimi spremembami, prisotnostjo mnogih nerešenih ozemeljskih vprašanj in nenazadnje tudi s kitajsko notranjepolitično in družbeno nestabilnostjo. Politične voditelje po svetu skrbi, da bi imela LOA preveliko vlogo pri vzpostavljanju kitajske nacionalnovarnostne politike (Swaine 1998: 1-3).

V zadnjih desetletjih je kitajska t. i. šibko-močna²⁹ državna strategija proizvedla t. i. 'preračunljivo' strategijo.³⁰

Swaine (1998: 3) loči 'makro' in 'mikro' nacionalnovarnostno politično področje (glej shemo 1, spodaj) in prvo razdeli na štiri jasna 'mikro' podpodročja:

1. cilji nacionalne strategije;
2. zunanja politika;
3. obrambna politika;

²⁹ Šibko-močna strategija zajema tako elemente tradicionalnih močno-državnih naporov, s katerimi nadzira periferijo prek vojaških in političnih sredstev, kot tudi elemente šibko-državnih ukrepov, ki uporabljajo predvsem obliko teritorialne obrambne strukture sil in relativno visoko stopnjo sodelovanja v diplomatskih manevrih (Swaine in Tellis 2000: XI).

³⁰ O 'preračunljivi' strategiji glej poglavje 5.1.

4. strateške raziskave, analize in obveščanje.

Vsako od podpodročij ima posebno funkcijo v varnostni politiki. Prvo se osredotoča na strateška načela in cilje, ki vodijo celotno nacionalnovarnostno politično področje. Drugo je osredotočeno na zunanje civilne zadeve in diplomatske odnose. Tretje vsebuje vojaško obrambo in aktivnosti, povezane z varnostjo. Četrto pa zajema kratko-, srednje- in dolgoročne strateške raziskave, analize in zbiranje podatkov ter sorodne strateške in varnostne ugotovitve, ki jih posreduje odgovornim organom in vodjem drugih treh podpodročij.

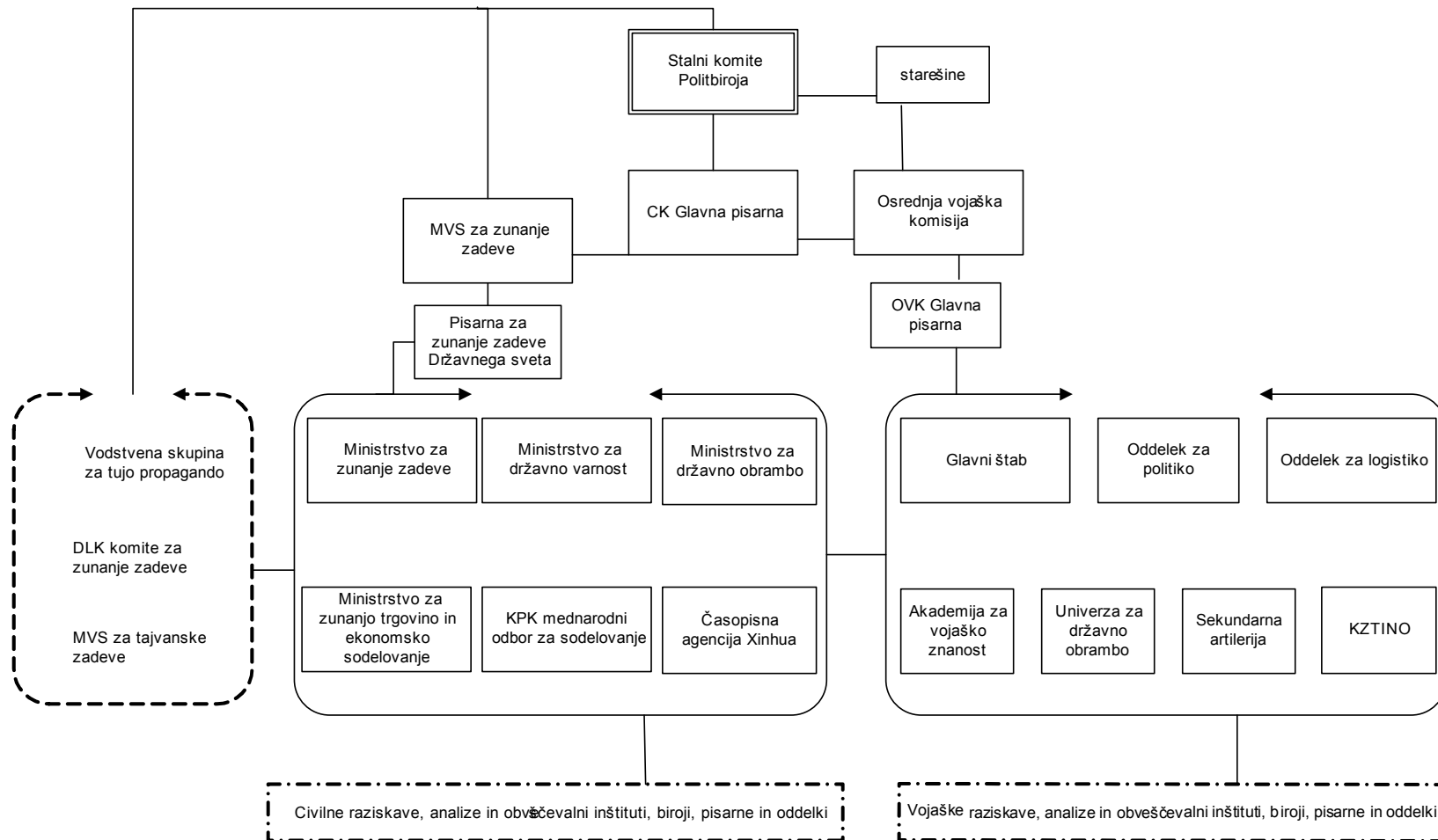
Vsako podpodročje na splošno odraža različno stopnjo ali področje vodenja v kitajskem političnem aparatu: Podpodročje ciljev nacionalne strategije ustreza najvišjemu političnemu in vojaškemu vodenju. Podpodročje zunanje in obrambne politike odražata vodenje na pomembnih civilnih in vojaških organizacijah, odgovornih za zunanjo in obrambno politiko. Podpodročje strateških raziskav, analiz in obveščanja pa odraža raziskovalce, stratege in analitike na delovni ravni, tako civilne kot vojaške (Swaine 1998: 3-6).

Kitajska varnost že od same združitve Kitajske pred več kot 2000 leti združuje pet glavnih značilnosti, ki so pomembne tako za sedanjo kot prihodnjo varnostno politiko:

1. obramba meje in nadzor periferije;
2. krčenje in širitev nadzora nad periferijo in področja vpliva;
3. uporaba sile;
4. uporaba neprisilnih varnostnih strategij;
5. vpliv politike domačega vodstva (Swaine in Tellis 2000: 21).

Trenutno so največje skrbi in prioritete kitajske nacionalnovarnostne politike naslednje: vplivi zahoda; boj za prevlado močnejšega v svetu; Tajvan kot glavna kitajska skrb zunanje/notranje politike; nasprotja z ZDA; nejasno orientirana kitajska zunanja politika novega vodstva; pridobitev pomembnejše vloge v mednarodni politiki (Nacht 1998).

Shema 1: Sistem kitajske nacionalnovarnostne politike (Swaine 1998: 5).

5.1 CILJI NACIONALNE STRATEGIJE (国家战略目标)

Osnovni nameni kitajske nacionalne strategije 国家战略 so:

1. varovati kitajsko državno ozemlje in suverenost;
2. voditi družbeni razvoj in gradnjo države;
3. okrepiti moč države;
4. omogočiti kontinuirano državno blaginjo (Swaine 1998: 7).

'Preračunljivo' strategijo, ki se je oblikovala v 80-ih letih, lahko strnemo v tri vodilne elemente:

1. neideološki politični pristop s poudarkom na tržni ekonomiji in prijateljskih odnosih z državami (predvsem velesilami);
2. neuporaba sile (proti periferiji ali bolj oddaljenim silam) in modernizacija kitajske vojske;
3. povečano sodelovanje v regionalnih in globalnih meddržavnih politikah in različnih mednarodnih multilateralnih združenjih (Swaine in Tellis 2000: XI).

To politiko Kitajska manifestira v kontekstu štirih ločenih področij: politika do ZDA in drugih velesil; politika do vojaške modernizacije; politika ozemeljskih zahtev in zatekanja k uporabi sile; politika do mednarodnih režimov (Swaine in Tellis 2000: 113-114).

V notranjem področju delovanja države odražajo glavne smernice 总路线 vsebino in prioritete štirih modernizacij. Po tem konceptu naj bi do leta 2049 (100-ta obletnica LRK) v razvitosti kitajskega kmetijstva, industrije, znanosti in tehnologije ter nacionalne obrambe dosegli stopnjo velikih sil (kot so VB, Nemčija, Japonska). Dosegli naj bi jo s programom za porast tržne ekonomije, z reformami administracije, z delno politično in socialno liberalizacijo. T. i. 'vsestranska moč države' 综合国力 je sestavljena iz naravnih virov države, ekonomskih zmožnosti, zunanje trgovine in investicijskih zmožnosti, zmožnosti v znanosti in tehnologiji, stopnji družbene razvitosti, vojaških zmožnosti, stopnje učinkovitosti vlade in diplomatskih zmožnosti (Swaine 1998: 7-8).

Zunanjepolitično obnašanje LRK v svetu se razlikuje od tistega v regiji. V svetu se namreč obnaša bolj previdno in zadržano, medtem ko v regiji nastopa bolj samozavestno in odločno.

Na zunanjem področju delovanja države so trenutno glavne smernice: Kitajsko predvidevanje nestabilnega mednarodnega okolja, povezanega s tranzicijo iz bipolarne svetovne ureditve za časa hladne vojne v kompleksnejšo, multipolarno konfiguracijo; manjša možnost velikega globalnega ali regionalnega konflikta; povečano število omejenih regionalnih groženj in skrbi, zaradi katerih bi potrebovali nove tipe konvencionalnega in nekonvencionalnega orožja, kot tudi možnost konflikta glede spornih področij (npr. Tajvan); naraščajoča pomembnost ekonomskih in tehnoloških dejavnikov za mednarodno varnost. Osnovni strateški cilji Kitajske v mednarodnem področju tako so: zagotavljati stabilno mednarodno okolje, ki bi omogočilo uspešno izvajanje njenih ekonomskih reform in odpiranje zunanjemu svetu; ohraniti in razširiti kitajsko strateško samostojnost in vpliv v multipolarnem okolju; nadaljevati s prizadevanji za združenje države; okrepiti Kitajsko, da se bo lahko branila pred zunanjimi pritiski ali napadi. Zunanji strateški cilji v svojem bistvu predstavljajo na Kitajskem t. i. državno obrambno strategijo 国防战略. To področje se ponavadi enači z izrazom politika nacionalne varnosti,³¹ ki ga uporabljamo na zahodu (Swaine 1998: 7-10).

Podpodročje ciljev nacionalne strategije je sestavljena iz posameznikov z največjo močjo v partiji, državi in vojaškem aparatu. V dobi Deng Xiaopinga (80-ta in 90-ta leta prejšnjega stoletja) so bili v to področje vključeni ljudje treh vrst: najvišji voditelj in njegovi osebni svetovalci, starejši sodelavci najvišjega voditelja v politbiroju ali sekretariatu in najvplivnejši upokojeni in pol-upokojeni starejši kadri iz revolucionarne generacije. V Dengovi dobi je bilo teh mož okoli 20 in so določali osnovne nacionalne strateške cilje in/ali zagotavljali, da so se teh ciljev držali v celotnem političnem aparatu. Prav tako so reševali politične konflikte in se odzivali na zunanje krize (Swaine 1998: 10-12).

V zadnjih letih se je situacija krepko spremenila in na oblast je najprej prišel Jiang Zemin, v začetku leta 2003 pa že nova generacija voditeljev s Hu Jintaom na čelu. Posamezni voditelji ne delujejo več samostojno in nobeno izmed podpodročij v nacionalnovarnostni shemi ni pod okriljem enega samega ali dveh velikih voditeljev. Verjetno tudi vojaški starešine bolj svetujejo kot pa skušajo diktirati, prej Jiang

³¹ Swaine (1998: 9) večinoma uporablja izraz 'nacionalnovarnostna politika' kot sopomenko za izraz 'strategija državne obrambe', ki ga uporabljajo Kitajci in se nanaša na zunanje orientirano dimenzijo celotne kitajske državne strategije.

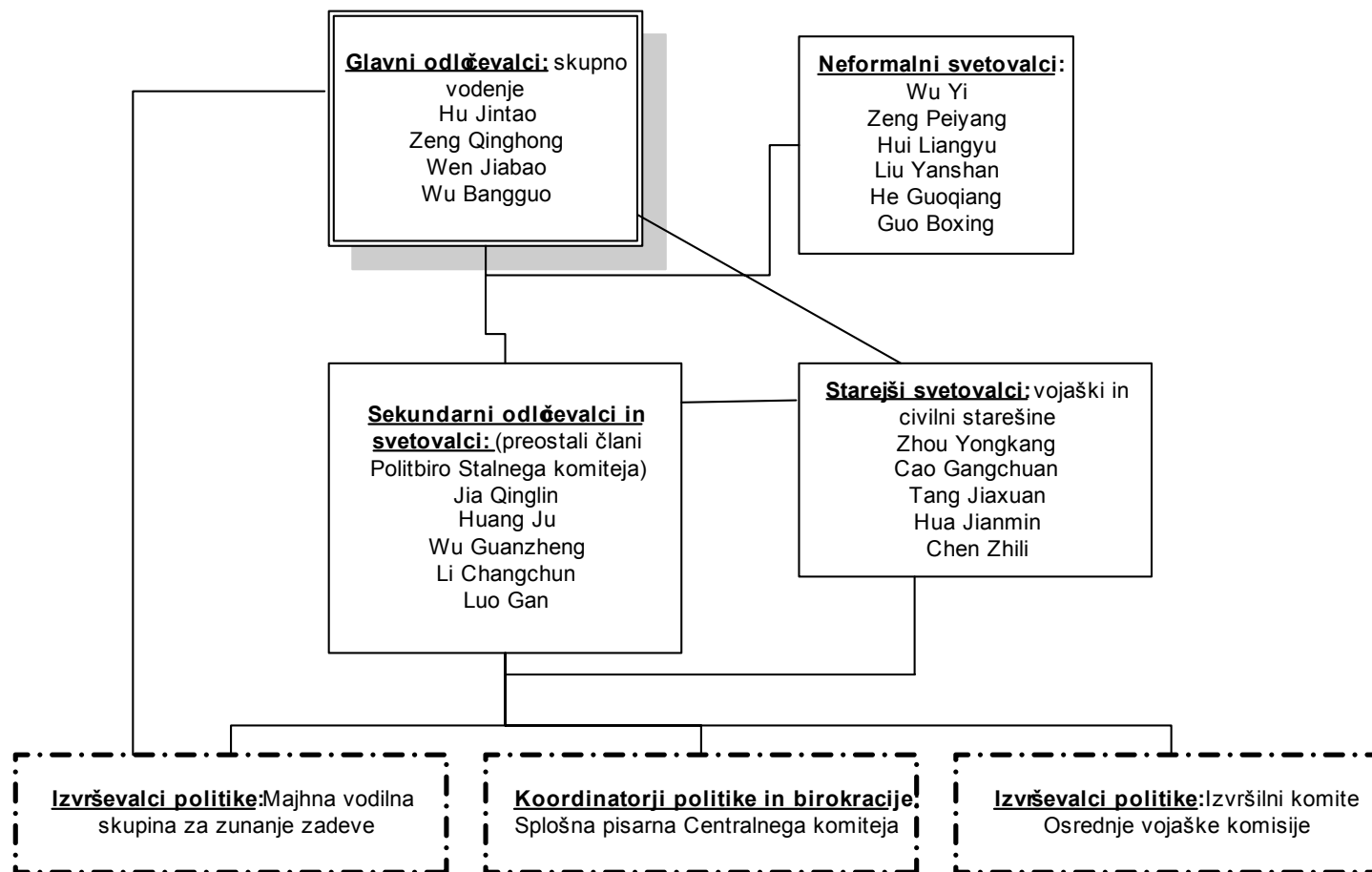
Zeminu in zdaj Hu Jintaou.³² Jiang Zemin je kot predsednik OVK seveda še ohranil del političnega vpliva. Odhod tretje generacije kitajskih voditeljev in zamenjava vodstva bo v naslednjih letih vplivala na vsa področja, od gospodarskih reform do zunanje politike (Kitajska ima novo vodstvo 2002).³³

Shema 2 prikazuje odločevalce in izvrševalce v sistemu kitajske nacionalne strategije.

³² Hu hoče, da bi se politične odločitve sprejemale tako, kot predvideva ustava. Še veliko zadev načrtuje udejaniti: volitve z odprtimi seznamami za člane politbiroja centralnega komiteja, protikorupcijski nadzor in odprto razpravo o velikih projektih nacionalnega pomena itd. (Baković 2003b: 4).

³³ Spletna stran 24 ur, dostopno na http://24.com/naslovnica/svet/20021114_2017078.php (14.11.2002).

Shema 2: Odločevalci in izvrševalci v sistemu kitajske nacionalne strategije³⁴ (Swaine 1998: 16).

³⁴ Imena glavnih odločevalcev in svetovalcev so vstavljena glede na novo garnituro voditeljev (po predsedniških volitvah marca 2003).

5.2 ZUNANJA POLITIKA (对外政策)

To, kar tu naslavljam zunanja politika, kitajski voditelji in strategji imenujejo zunanje zadeve 外事. To podpodročje združuje vse zunanje strategije in aktivnosti, s katerimi se ukvarjajo agencije Državnega sveta in KPK, kot del nacionalnovarnostne politike. Vključuje vse politične in diplomatske odnose z drugimi državami kot tudi veliko drugih vladnih in polvladnih interakcij, kot so neuradni multilateralni pogovori, mednarodni kulturni in izobraževalni kontakti, več vrst tujih ekonomskih, znanstvenih in tehnoloških aktivnosti, zbiranje informacij iz tujine in propagandne aktivnosti in neke vrste mednarodne varnostne aktivnosti, ki vključujejo vojsko.

Glavni akterji so najvišji politični voditelji, drugorazredni voditelji strank in državnih organov, ki so odgovorni za različne aspekte zunanje politike, in dva pomembna koordinacijska in odločevalna mehanizma: majhna vodilna skupina (MVS) za zunanje zadeve (pod okriljem CK-ja) in splošna pisarna CK-ja. Večino iniciativ ali elementov kitajske diplomacije oz. celotne zunanjepolitične strategije je prevzelo Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ) (Swaine 1998: 21-22).

Predsednikova neposredna vpletenost v zunanjepolitično podpodročje je omejena večinoma na zelo splošne ideje o smernicah kitajske zunanje politike ali pomembnih bilateralnih odnosov in seveda njegovo sodelovanje na sestankih in srečanjih s tujimi voditelji. Predsednik sodeluje v MVS za Tajvan, ki ima zelo pomembno vlogo v kitajski nacionalnovarnostni strukturi, predvsem glede odnosov z ZDA in njenem konfliktnem odnosu glede Tajvana. Omeniti velja še dve civilni vladni organizaciji, katerih vpliv nenehno narašča: Odbor za zunanje zadeve 外事委员会, ki deluje pod taktirko DLK-ja in Vodilna skupina za tujo propagando³⁵ 对外宣传领导小组, ki deluje pod Državnim svetom. LOA le redko sodeluje na tem področju nacionalnovarnostne strukture. Le v MVS za zunanje zadeve ima enega člana. LOA si kljub temu prizadeva za večjo vlogo na področju zunanjepolitičnega odločanja, seveda predvsem glede tem, pri katerih ima tudi sama interese in pristojnosti. Te so: spori zaradi otokov Spratly, usoda Hong Konga in Tajvana, jedrski poskusi in jedrskega oboroževanja, določeni trgovinski nesporazumi in pogovori o tehnoloških transferjih, razprave o multilateralni varnosti in bilateralni odnosi, ki vplivajo na politična

³⁵ Ustanovljena je bila v začetku 90-ih, da bi okrepili nadzor nad mediji in informacijami, ki so potovale na in iz Kitajske.

vprašanja ali aspekte vojaške modernizacije (npr. odnosi z Rusijo in ZDA ter Japonsko), prav tako je zaradi etnične nestabilnosti na obmejnih področjih zelo pozorna na odnose z državami notranje Azije (Swaine 1998: 29-34).

5.3 OBRAMBNA POLITIKA³⁶ (国防政策)

To podpodročje zajema vrsto zunanjih obrambnih in varnostnih aktivnosti, ki jih izvajajo glavne agencije LOA v podporo nacionalnovarnostni politiki in širšim nacionalnostrateškim ciljem LRK. Primarno so osredotočeni na kitajsko nacionalno vojaško strategijo in vojaško planiranje. Obrambno politiko sestavljajo: kitajska vojaška (obrambna) doktrina, vojaški proračun, struktura sil, razvrstitev sil, način vojskovanja, vojaške operacijske doktrine, pripravljenost in urjenje sil, vojaška strategija in taktika, analize vojaške grožnje, politike in aktivnosti glede omejevanja oboroževanja in jedrskega razoroževanja, širjenje orožja, pridobitve na vojaškem področju, kontakti in pogovori s tujimi vojskami ter velike prodaje orožja (Swaine 1998: 37).

V zadnjih letih Kitajska izvaja dve vzporedni obrambni strategiji. Kratko do srednjeročno, s katero želi doseči učinkovitost vojaške moči kot vsestranski instrument zunanje in obrambne politike. In dolgoročno strategijo, povečati svojo moč in razširiti svoje ozemeljske obrambne zmožnosti. Prva se osredotoča na modernizacijo LOA-jevih jedrskih zmožnosti, tako da razvija manjšo, vendar bolj natančno in vsestransko trivrstno strateško in taktično silo. Ta program jedrske modernizacije naj bi zadovoljeval dva širša cilja: kot svarilo jedrskim in konvencionalnim grožnjam velikih sil in razvoj taktičnega jedrskega orožja za potencialne omejene konflikte. Še vedno pa je kitajska jedrska strategija striktno doktrina 'neprve uporabe' in prepoveduje uporabo jedrskega orožja za napad nejederskih držav. Druga, vzporedna obrambna doktrina pa poudarja izboljšanje določenih konvencionalnih vojaških zmožnosti, ki bi jih lahko uporabila tako na kopnem kot tudi na morju in branila svoje ozemlje pred napadi iz azijsko-pacifiške

³⁶ Tukaj uporabljamo izraz obrambna politika, večina kitajskih voditeljev in strategov pa bi uporabila izraza 'vojaška strategija' (*military strategy* – 军事战略) ali 'vojaška politika' (*military policy* – 军事政策).

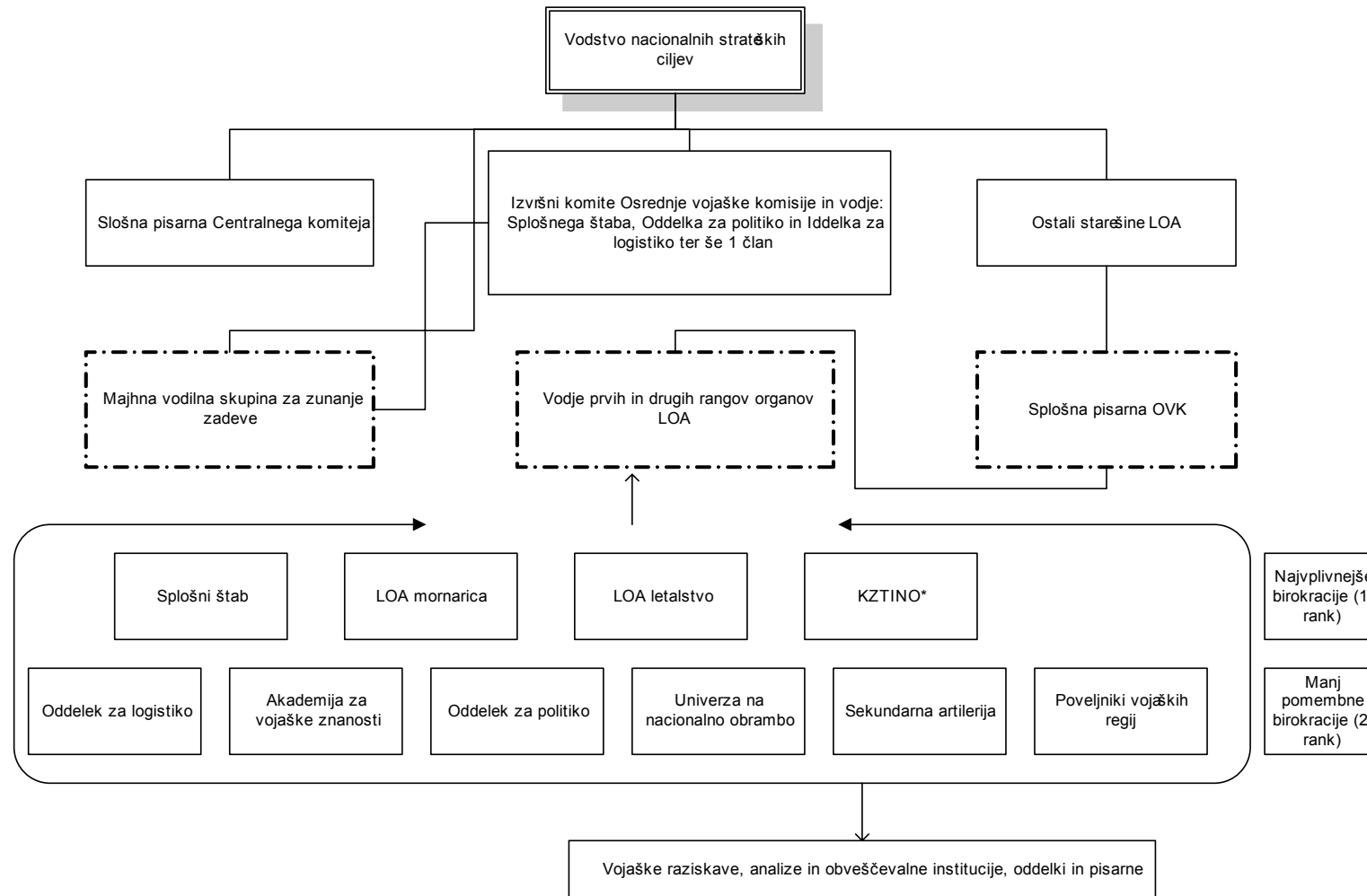
regije. Od tod koncepti, kot sta 'lokalna vojna' in 'aktivna obrobna obramba'³⁷ (Swaine 1998: 37-39).

LOA je zadolžena za formuliranje in izvajanje politik in strategij na vseh področjih obrambne politike (pod nadzorom politične elite, ki je načrtala cilje). LOA ima pravzaprav ekskluzivo na področju obrambne politike in to je tudi njena osrednja naloga v celotnem nacionalnovarnostnem sistemu. Glavni akterji v najvišjih vrstah so najvišji civilni partijski voditelji in starejši vojaški vodje (z visokim partijskim činom), v drugi vrsti so vodje glavnih vojaških oddelkov in organizacij, ki so odgovorni za glavne vidike obrambne politike, ter še najpomembnejši organ - partijska OVK in njena Splošna pisarna. Osebe v OVK so vodje enega ali več oddelkov v LOA. To so Oddelek za politiko, Oddelek za logistiko ter Glavni štab (*General Staff Department*). Zelo pomembna je tudi Komisija za znanost, tehnologijo in industrijo za nacionalno obrambo (KZTINO) in njen direktor, ki ima prav tako sedež v OVK. Član OVK je tudi direktor Akademije za vojaško znanost. Sekundarni organi LOA so kopenska vojska, vojaška mornarica, vojaško letalstvo in sekundarna artilerija (Swaine 1998: 40-44). Nazoren prikaz glavnih institucij in organizacij na področju obrambne politike je orisan v Shemi 3.

Vloga MZZ na tem podpodročju je zelo omejena. Je le koordinator, ki ureja pogajanja in usklajuje izjave za javnost. V zadnjem času želi ministrstvo odvzeti pristojnosti LOA, predvsem na področju vojaških izdatkov, strukture in razvrstitve strukture sil, vendar do zdaj še ni prišlo do nobene spremembe. Konkretnije naloge posameznih organov bom opisala v 6. poglavju, kjer bom omenila tudi njihove pristojnosti.

³⁷ Glej poglavje 6.3.2. in 6.3.3.

Shema 3: Sistem kitajske obrambne politike (Swaine 1998: 42).

* Komisija za znanost, tehnologijo in industrijo za nacionalno obrambo

5.4 STRATEŠKE RAZISKAVE, ANALIZE IN OBVEŠČANJE

Sem spada celoten spekter specialističnih raziskav, analiz, priporočil in zbiranja informacij. Na Kitajskem imenujejo to strateške ocene in analize 战略评价与分析, katerih naloga je dajati podporo voditeljem in agencijam zunanje in obrambne politike kot tudi višjemu vodstvu, ki oblikuje in pripravlja širše nacionalne strateške cilje. Vsebine, ki jih preučujejo so: splošne strateške in varnostne dimenzije mednarodnih odnosov; razmerja moči med velesilami in med ostalimi državami; globalni, regionalni, subregionalni politični, ekonomski, družbeni in vojaški razvoj; specifične vojaške zadeve držav (vključno z analizami tujih sil in doktrin); ter ostale funkcionalne teme v zvezi z dobavo in omejevanjem orožja. Pri zbiranju vojaških informacij se med drugim osredotočajo na identificiranje in ocenjevanje potencialnih vojaških groženj na kitajskih mejah, na vojaško geografijo, vojaške doktrine in namene potencialno nasilnih držav, na vojaške ekonomije, informacije o jedrskih ciljih (Swaine 1998: 57-58).

Akterji v kitajski 'nacionalnovarnostni raziskovalni birokraciji', kot to podpodročje imenuje Shambaugh (v Swaine 1998: 59), so inštituti, oddelki in podobne organizacije, od katerih je vsako povezano z enim od glavnih civilnih ali vojaških organov iz zunanjega ali obrambnega podpodročja. Ti akterji izvajajo eno ali več od treh osnovnih kategorij nalog za njihove krovne organizacije ali vodje le-teh: izdelovanje analiz ali predlogov o pomembnih vprašanih strategije nacionalne varnosti, strategije vojaške varnosti ali vprašanje doktrin in strategije zunanjih političnih vprašanj; izdelovanja operacijskih analiz v pomoč vodenju zunanje politike ali najpomembnejše vidike obrambne politike; priskrba neobdelanih podatkov v zvezi z zgoraj naštetim. Najpomembnejše agencije so priključene na Ministrstvo za nacionalno varnost (MNV), MZZ in časopisno agencijo Xinhua; te agencije so: Kitajski inštitut za sodobne mednarodne odnose, Inštitut za mednarodne študije, Raziskovalna služba za mednarodno politiko in Shanghaiski inštitut za mednarodne študije (vsi ti so pod okriljem MZZ); Pisarna za tuje novice, zbiranje podatkov in poročanje agencije Xinhua; obstaja še nekaj manj pomembnih agencij, ki so povezane z Državnim svetom (Kitajska akademija za družbene vede in mnoge druge univerze in fakultete) (Swaine 1998: 59-60).

Oddelek za operacije Glavnega štaba ima pod svojim okriljem Drugi, Tretji in Četrti oddelek. Najpomembnejši naj bi bil Drugi, Tretji in Četrti sta primarno le analitična in služita kot pomoč za zbiranje informacij. Hkrati pomagata pri zadevah, ki so pomembne za

vse tri oddelke. Drugi oddelek³⁸ (zbiranje podatkov za vojsko) je nad vsemi ostalimi organi, tako civilnimi kot vojaškimi, kot vir informacij o nacionalni varnosti in obrambnih informacijah ter vojaških strateških analizah za višje voditelje (Swaine 1998: 64).

Vojaške analize in raziskave ter zbiranje informacij igrajo pomembno vlogo na kitajskem nacionalnovarnostnem političnem področju, veliko večjo kot le podpora podpodročju obrambne politike.

Kot v večini držav po svetu, tudi kitajska nacionalnovarnostna politična struktura in njeni procesi ne delujejo na integriran, sistematiziran in formaliziran način. Povezanost med štirimi podpodročji je zelo raznolika. Nobena od njih ne deluje samostojno. Najmanj formalne vezi obstajajo med zunanjepolitičnim in obrambnim podpodročjem. Vojaška vpletenost je vidna v vseh štirih, čeprav v vsakem podpodročju nima enako velikega vpliva. Meja med vojaškim in civilnim področju v nacionalnovarnosti politiki je vse manj očitna. Kljub temu, da vojaški voditelji ne 'diktirajo' več svojim civilnim sovoditeljem, pa so njihova mnenja mnogokrat upoštevana kot direktive (Swaine 1998: 73-74).

Kot celoten politično-vojaški sistem postajajo tudi nacionalnovarnostno politični procesi kompleksni in predstavljajo Kitajski izziv tako v notranjem kot zunanjem političnem okolju. Tako nastajajo kitajski nacionalnovarnostni politični procesi bolj urejeni in institucionalizirani, interakcije v in med podpodročji pa se povečujejo (Swaine 1998: 75).

Večina podpodročij se je znašla pred enakim problemom, in sicer da višji voditelji niso več glavni in edini odločilni akterji v procesu odločanja o nacionalnovarnostnih vprašanjih, kot je bilo še za časa Deng Xiaopinga. Z Jiang Zeminom pa se je vloga najvišjih partijskih voditeljev začela zmanjševati in tako ima zdaj Hu Jintao in njegov marca 2003 na novo postavljen kabinet še manj moči v svojih rokah. Kult močnih osebnosti v vrhu KPK iz generacije v generacijo upada (Baković 2003b: 4).

³⁸ Ustanovljen je bil v 50-ih letih s sovjetsko pomočjo; ima osebje s približno 1500 raziskovalci; uporablja vse vrste zbiranja informacij, vključno s sateliti (Swaine 1998: 64).

5.5 PRIHODNOST KITAJSKE NACIONALNOVARNOSTNE POLITIKE (中国国防战略的将来)

Glavni cilji kitajskih političnih reform zajemajo: izoblikovanje (administrativnega) zakonskega sistema; ustavitve vmešavanje vlade v gospodarstvo; zmanjšanje in poenostavitev birokratskih struktur; izboljšanje demokratičnih nadzornih sistemov; ohranjanje stabilnosti in enotnosti; izgradnja t. i. »demokracije s kitajskimi značilnostmi« (Liu 2000: 174-175).

Kaj pride po 'preračunljivi' strategiji po letu 2020 ali kasneje? Swaine in Tellis (2000: 183) podata tri možnosti: kaotična Kitajska, kooperativna Kitajska in oblastna Kitajska. Kaotično Kitajsko opisujejo kot 'prihajajoči padeč Kitajske', ki ga bodo sprožili problemi tako na ekonomskem, družbenem kot političnem področju. Kooperativna Kitajska bi bila liberalna in demokratična. Počutila bi se odgovorno za prilagajanje standardom obnašanja države, ki vladajo v mednarodni skupnosti (univerzalne človekove pravice in medsebojne dolžnosti držav). Preobrat na oblastno Kitajsko bi se lahko, kot ena izmed možnosti, ki jih navajata Swaine in Tellis (2000: 197), zgodil zaradi preteklih kitajskih izkušenj: zgodovinski spomin na svojo veličino in želja po ponovni vzpostavitvi nekdanje moči in vpliva; odločnost izbrisati stoletje nacionalnega ponižanja; želja ponovno vzpostaviti tradicionalno sinizirano svetovno ureditev (kot način nadzora političnih in ekonomskih struktur); prepričanje, da je bila kitajska zunanja varnost v preteklosti zagotovljena zaradi lastne moči in veličine (torej države, ki je dominirala ali vsaj nevtralizirala strateško periferijo) (Swaine in Tellis 2000: 183-229).

Kitajska trdi,³⁹ da sta cilja njenih modernizacijskih planov izključno samoobramba in samozadostnost. Trdi da se na vso moč izogiba konfliktom in vojni in da se trudi zgladiti mednarodne in zgodovinske spore s pomočjo miroljubnih sredstev. Pravi da želi zgraditi in utrditi neodvisno nacionalno obrambo. Kitajska poudarja neodvisnost kot osnovo za varovanje nacionalne varnosti in vztraja na vzpostavljanju samostojne obrambe in obrambnih strategij države. Ne išče zaveznikov in ne sodeluje v nobenem od vojaških blokov. Strateško Kitajska vztraja na načelih obrambnih operacij, samoobrambe in neprve uporabe orožja.

Swaine in Tellis (2000: XI) pravita, da bo Kitajska, če se bo trenutni trend nadaljeval, začela s pospešeno tranzicijo v novo varnostno strategijo najprej med letoma 2015 in 2020

³⁹ Bela knjiga: Kitajska nacionalna obramba leta 2000.

(verjetno šele v letih 2020 do 2025). Tranzicija pa je odvisna od tega, kako bo Kitajska prilagajala svojo moč oz. dohitela rast moči svetovnih velesil (*ibid.*).

VI. STRUKTURA NACIONALNOVARNOSTNEGA SISTEMA LJUDSKE REPUBLIKE KITAJSKE

6.1 USTAVNI OKVIR

Kitajska ustava in Zakon o obrambi navajata sledeče naloge oboroženih sil: 1. utrditi nacionalno varnost; 2. upreti se agresiji; 3. braniti domovino; 4. varovati miroljubno delo ljudi; 5. sodelovati pri rekonstrukciji države; 6. iskreno služiti ljudem (ustava LRK 29. člen). »Država krepi revolucionarno zavest, modernizacijo in regularizacijo oboroženih sil, da bi izboljšala zmožnosti nacionalne varnosti« (*ibid.*).

Ustava nadalje pravi:

Prebivalci LRK, morajo spoštovati ustavo in zakone, hraniti državne skrivnosti, ščititi javno lastnino, držati se delovne discipline in javnega reda ter spoštovati družbeno etiko (člen 53).

Dolžnost prebivalcev LRK je tudi, da ohranjajo varnost, čast in interese domovine oz. ne smejo ogroziti varnosti, časti in interesov le-te (člen 54).

Dolžnost prebivalcev LRK je, da branijo državo pred agresijo, častna dolžnost vsakega državljana LRK pa je tudi, da opravlja vojaško službo in se priključi milici v skladu z zakonom (člen 55).

Zakoni, pravila in struktura nacionalnovarnostnega sistema so večinoma zapisani v Zakonu o nacionalni varnosti in Zakonu o obrambi LRK, ki pa nista na voljo za vpogled, zato temeljijo moji podatki predvsem na sekundarnih virih, to so razne študije tujih strokovnjakov na temo kitajske varnostne in zunanje politike. Še sam vodilni raziskovalec na tem področju Shambaugh pravi (1998: 608), da so »primarni podatki o kitajskih vojaških zadevah, obrambi, nacionalnovarnostni politiki, LOA-jevem redu vojskovanja in vojaški opreми težko dosegljivi zaradi njihove zaupne narave«.

6.2 PRISTOJNOSTI NOSILCEV OBLASTI NA PODROČJU NACIONALNOVARNOSTNEGA SISTEMA

Vladajoči režim LRK sestoji iz treh glavnih vertikalnih sistemov 系统: Komunistične stranke, vlade in vojske. Na vrhu teh sistemov je politbiro KPK, ki je pogosto nadalje razdelan v obliko vodstvene sredine 领导核心. Trije glavni sistemi delujejo na petih ravneh: center 中央; provinca 省 (za partijo in vlado) ali armada 军 (za vojsko); prefektura 地 ali divizija 师 (za vojsko); okrožje 县 ali regiment 团 (za vojsko); in podeželske občine 乡 ali bataljoni 营 (za vojsko). Da bi se dal politični sistem dobro voditi in preverjati, je strukturno deljen v šest velikih funkcionalnih sektorjev: vojaške zadeve, pravne zadeve, administrativne zadeve, propaganda, združena fronta⁴⁰ in zadeve velikih organizacij. Vsak sektor je pod nadzorom enega člana stalnega komiteja politbiroja KPK. Nadzorni organi, prek katerih izvajajo člani politbiroja neposredni nadzor, so: OVK, Komite za centralne politične in pravne zadeve 中央政法委, MVS za centralne finančne in ekonomske zadeve 中央财经领导小组, MVS za centralne zunanje zadeve 中央外事领导小组. Horizontalni pogled na celotno zunanjepolitično strukturo nosilcev oblasti pa razkrije tri osnovne tipe akterjev: centralno vodstvo, glavne institucije in birokracija zunanje politike ter uradnike na delovni ravni v ustanovi za zunanje zadeve (Ning 2001: 39-40).

6.2.1 Centralno vodstvo – 中央领导

Obstajajo štiri komponente centralnega vodstva: vrhovni vodja, najožji krog, stalni komite (SK) politbiroja in ostali člani politbiroja. Centralno vodstvo izvaja glavne politične odločitve: odločitve glede vojaških operacij; odločitve v zvezi z oblikovanjem regionalne politike ali politike do pomembnih svetovnih sil, kot so ZDA, Rusija in Japonska; pomembne odločitve glede izvajanja teh politik; odločitve glede 'občutljivih' regij in držav ter 'občutljivih' tem, ki bi lahko imele velik vpliv na Kitajsko (Ning 2001: 44).

⁴⁰ »Zajema demokratske stranke in ljudske organizacije, ki združujejo vse delovne ljudi, patriote, ki podpirajo socializem in združenje domovine. Ustanovljena je bila pod taktirko Komunistične partije Kitajske, da bi združili delavce, kmete in intelektualce v skupnem boju za izgradnjo socializma« (ustava LRK 1999: 83, preambula).

a) Vrhovni vodja in najožji krog (sodelavcev) – je ali pa ni predsednik stranke ali države, ampak ima ponavadi nadzor nad vojsko kot predsednik OVK. Vrhovni vodja vzpostavi neformalni vodstveni krog, sestavljen iz enega ali dveh oseb, ki ju on osebno določi. Od leta 1999 je bila večina pomembnih zunanjepolitičnih in obrambnih odločitev sprejeta s strani Jianga in Zhuja s sodelovanjem njunih kolegov iz stalnega komiteja politbiroja in ostalih sodelavcev iz stranke, vlade in vojske. Ta skupina posameznikov lahko da tudi veto na katerokoli odločitev politbiroja (Ning 2001: 40-41).

b) Politbiro in Stalni komite (中央政治局与中共中央委员会) – Politbiro je najpomembnejša politična institucija na Kitajskem. Stoji na samem vrhu zunanjepolitične strukture in pod vrhovnim vodjo. Je relativno številčen organ, sestavljen iz članov, ki stanujejo v provincah in krajih izven Pekinga. V zadnjih letih je bil neke vrste testno območje za potencialne nove višje politične voditelje. Z izjemo članov SK člani politbiroja ne sodelujejo v oblikovanju zunanje politike. SK je najvišja institucija odločanja o zunanji politiki. Sestoji iz predsednika KPK, predsednika OVK, predsednika Državnega sveta, predsednika države, predsednika Stalnega komiteja DLK in predsednika Kitajske ljudske politične posvetovalne konference (Ning 2001: 42).

c) Sekretariat (秘书处) – Sekretariat je po položaju neposredno pod politbirojem. Po ustavi iz leta 1982 je sekretariat izvršilno telo 办事机构 stranke, ki se ukvarja z vsakdanjimi zadevami 处理党中央日常工作. Uradno je sekretariat telo, ki sprejema odločitve, planira in nadzira izvajanje odločitev, ki jih je sprejel politbiro. Politbiro in sekretariat torej dajeta legitimnost odločitvam, ki jih sprejemajo vrhovni voditelj, najožja skupina ali SK politbiroja, sta svetovalca najvišjemu voditelju, ko sprejema pomembne odločitve, predstavljata forum za izgradnjo konsenza, načrtujeta nove smernice kitajske zunanje politike, ki jih je načrtoval najvišji vodja (Ning 2001: 42-43).

6.2.2 Ministrstvo za zunanje zadeve (MZZ) – 外交部

MZZ je najpomembnejša institucija za oblikovanje in izvajanje kitajske zunanje politike. Prvič, igra odločilno vlogo v odločanju o zunanji politiki. Drugič, osrednjim odločevalcem posreduje 'predelane' informacije (Ning 2001: 50). Odgovoren je za diplomatske odnose z drugimi državami (Bachman, 1998: 39).

6.2.3 Ministrstvo za zunanjo trgovino in ekonomsko sodelovanje (MZTES) – 对外贸易经济合作部

MZTES je primarno birokratska institucija, odgovorna za oblikovanje kitajske zunanje trgovine in strategij in planov ekonomske pomoči kitajskim podjetjem ter za študij in izvajanje zunanje trgovine in politik ekonomske pomoči pod nadzorom centralnega vodstva. Deluje podobno kot MZZ, vendar tu mnoga vprašanja obravnava še MVS za centralne finance in ekonomijo (Ning 2001: 52).

6.2.4 Oddelek za mednarodno sodelovanje (OMS) – 国际联络部

OMS je bil ustanovljen, da bi upravljal s KPK-jevimi odnosi z drugimi komunističnimi strankami po svetu po vzoru sovjetskega modela. Ker so bile komunistične stranke (do poznih 80-ih in zgodnjih 90-ih let prejšnjega stoletja) vladajoče stranke v nekdanji SZ in državah vzhodne Evrope, je OMS igrala pomembno vlogo pri odločanju o zunanji politiki Kitajske do teh držav. Leta 1998 je izgubila sedež v MVS za zunanje zadeve in tako izgubila velik vpliv (Ning 2001: 53).

6.2.5 Časopisna agencija Xinhua – 新华通讯社

Xinhua je s svojo razširjeno delovno mrežo v tujini najpomembnejši oskrbovalec neobdelanih podatkov centralnemu vodstvu in vsem organom, ki se ukvarjajo z zunanjo politiko. Njena dnevna publikacija *Cankao ziliao* 参考资料, z več kot 50 stranmi dnevno, predstavlja na Kitajskem najobsežnejšo obdelavo svetovnih dogodkov. Njeni viri so različni, zajemajo ne samo elektronske novice, ampak tudi članke in komentarje v pomembnih mednarodnih in državnih časopisih, revijah in drugih publikacijah po svetu. Izdajajo več različnih publikacij, nekatere med njimi so izdane posebej za uradnike na najvišjih mestih, nekaj poročil pa celo samo za najvišje voditelje in ti imajo ponavadi oznako 'strogo zaupno' (Ning 2001: 53 – 54).

6.2.6 Osrednja vojaška komisija (OVK) – 中央军事委员会

OVK je najvišji partijski organ za vojaško politiko. Njen primarni namen je razvijati politike za koordinacijo odnosov med glavnimi organi LOA in odobriti odločitve, ki so jih sprejeli najvišji akterji v nacionalnovarnostnem političnem vodstvu. Sestanejo se vsaj enkrat na mesec, dvakrat na leto pa se srečajo še v širši zasedbi, daodobrijo pet- in desetletni obrambni plan, obrambni proračun in ostale pomembne odločitve o obrambni

politiki (Swaine 1998: 52). Na rednih sejah odločajo o: 1. vojaški strategiji in politiki razvoja LOA; 2. velikosti LOA in politiki razvoja orožja in opreme; 3. izvajanju pomembnih vojaških odločitev in nadzoru; 4. potrjujejo zakone in regulacijo obrambnih in vojaških zadev; 5. imenujejo in postavljajo pomembne vojaške funkcionarje ter določajo smernice ideološkega in političnega izobraževanja v LOA.

Pet članov te komisije tvori neformalni izvršni odbor, ki ima v svojih rokah moč odločanja o najpomembnejših vojaških zadevah. Pri tem se lahko posvetuje z vodji treh oddelkov osrednjega štaba (Ferfila in Grizold 2000: 366). OVK igra kot vezni člen med vojsko in civilnimi organi odločanja pomembno vlogo na področju državne obrambe in varnosti, predvsem na področju ohranjanja državne suverenosti in teritorialne integritete. Ta področja so: izvoz orožja, odnosi čez tajvansko ožino, strateški odnosi z velesilami in spori glede morskih ozemelj ter meja na morju (Cheung 2001: 62, 74).

Predsednik osrednje vojaške komisije je tudi vrhovni poveljnik vojske, v komisiji pa so še izvršni podpredsednik, dva podpredsednika in štirje drugi člani.⁴¹

Najvišje avtoritativno telo poveljevanja in nadzora oboroženih sil sta CK KPK in OVK. Poleg partijskega organa je bil OVK ustanovljen tudi na državni ravni, a se pristojnosti prvega organa niso spremenile. Kitajsko vodstvo poudarja dva cilja ustanovitve državne OVK:

- da bi s tem tudi oborožene sile postavili v državni okvir,
- da bi jasno opredelili pristojnost države, da izvede mobilizacijo rezervne vojaške sestave in prevzame poveljstvo nad LOA v vojnih razmerah.

Člane OVK imenuje CK, predvsem na osnovi dveh kriterijev: vojaškega položaja in izkušenj ter uspešnega opravljanja funkcij v enem ključnih obrambnih uradov, kot so Ministrstvo za obrambo (MO) ali oddelki LOA za splošno logistiko, za splošne politične zadeve ali za splošni štab (Wallerstein⁴² v Ferfila in Grizold 2000: 366).

⁴¹ Spletna stran zunanjega ministrstva LRK, dostopno na <http://www.fmprc.gov.cn/eng/4291.html> (23.10.2002).

⁴² Wallerstein, Mitchel B. (1996) China and Proliferation: A Path Not Taken? Survival, vol. 38, no. 3, Autumn.

6.2.7 Glavni štab – 总参谋部

Glavni štab funkcionira kot poveljstvo LOA in kot izvršilni organ vodstva LOA. Prenša direktive navzdol ter prevaja nacionalnovarnostno in obrambno politiko v specifične odgovornosti za različne podrejene funkcijske oddelke LOA; nadzira izvedbo politike OVK in poveljuje kitajskim oboroženim silam za časa vojne; prav tako izvaja pomembne organizacijske funkcije, kot so preskrbovanje vojske, operacijsko planiranje in obveščanje; zbiranje in analizo strateških in taktičnih vojaških podatkov; mobilizacijo in urjenje. Od treh Splošnih oddelkov ima Glavni štab največji prispevek v nacionalnovarnostne in obrambno-politične procese. Osredotoča se na pospeševanje in izvajanje strateških in taktičnih operacijskih ciljev vodstva LOA (Swaine 1998: 45-46; Cheung 2001: 80). Je zelo razvejana administrativna organizacija z devetimi podrejenimi oddelki in nekaj drugimi biroji in pisarnami (Cheung 2001: 80).

6.2.8 Oddelek za politiko – 总政治部

Oddelek za politiko je odgovoren za sodelovanje KPK v vojski in organizira njena politična udejstvovanja. Sestavljen je iz oddelkov ali pisarn za organizacijsko, častniško, medijsko, varnostno in disciplinsko inšpekcijo.⁴³ Ima glavno besedo pri razvrščanju osebja, vključno z določanjem nalog in podeljevanjem napredovanj. Prav tako je odgovoren za disciplinski in inšpekcijski komite OVK, ki opravlja politično funkcijo nadziranja oboroženih sil (Heaton 1994: 388).

6.2.9 Oddelek za logistiko – 总后勤部

Oddelek za logistiko nadzira finance, zaloge, transport, oskrbovanje in zdravstveno mrežo, ki podpirajo LOA. Ukvarja se tudi z uniformami, opremo, strelivom in vojaškimi pripomočki (Heaton 1994: 388).

6.2.10 Oddelek za opremo – 总装备部

Do nedavnega je bil to eden najpomembnejših organov Glavnega štaba, vendar ga je reforma leta 1998 preoblikovala v četrti splošni oddelek LOA. Njegova naloga je, da nadzira nabavo orožja in izvoz odvečnega orožja (Cheung 2001: 81).

⁴³ Spletna stran državne strukture LRK, dostopno na http://www.org.cn/english/features/state_structure/64577.htm (16.10.2003).

6.2.11 Ministrstvo za obrambo (MO) – 国防部

Ministrstvo za obrambo je organ državnega sveta, ki se ukvarja z vojaškimi zadevami. Ministrstvo je bilo ustanovljeno na prvi seji prvega Državnega ljudskega kongresa leta 1954.⁴⁴

MO nima močno razvejane notranje strukture oz. številnih uradov s katerimi bi vodilo vojaško administracijo. Njegova naloga je predvsem skrbeti za sistem vojaških atašejev in za stike LOA-e s tujimi armadami. Tako ministrstvo samo kot tudi Komisija za znanost, tehnologijo in industrijo za nacionalno obrambo (KZTINO) sta pod okriljem OVK in nimata operacijskih pristojnosti nad LOA. Kot pomoč pri strateških raziskavah je ministrstvo ustanovilo Pekinški inštitut za mednarodne strateške študije, ki izvaja raziskave v vojski in se ukvarja z varnostnimi vprašanji v zvezi z mednarodno politiko.⁴⁵

Glavna funkcija MO je upravljanje kitajskih sistemov vojaških atašejev in kontaktov LOA s tujimi vojskami. Minister za obrambo je ponavadi pomembna vojaška osebnost, vendar ne vodi vojaške birokracije (Swaine 1998: 44).

6.2.12 Komisija za znanost, tehnologijo in industrijo za nacionalno obrambo (KZTINO) – 国家科学技术工业委员会

Formalno deluje pod taktirko Državnega sveta in OVK, vendar deluje dejansko bolj pod vodstvom slednjega. Vodi kitajsko obrambno-industrijsko politiko glede tehnologije in je formalno zadolžena za formulacijo in nadzor tako civilnih kot vojaških znanstveno-tehnoloških ciljev in s tem povezanih programov. Organizira in nadzira večino osnovnih raziskav, testiranj in razvoja, tehničnih aplikacij v zvezi z višjim konvencionalnim in jedrskim orožjem ter raziskave in izgradnjo vesoljske tehnologije, izstreljevanje satelitov in drugo. Prav tako se ukvarja z izvozom in uvozom vojaškega orožja in tehnologije ter z zbiranjem tehničnih podatkov iz tujine. V zadnjem času se je začela ukvarjati tudi z informacijskim bojevanjem in ima velik vpliv na omejevanje oboroževanja (Swaine 1998: 48-49).

Omogoča povezavo med LOA in sektorjem za obrambno industrijo (Heaton 1994: 388).

KPK nadzira delovanje vojske, vojska pa je prek svojih zastopnikov prisotna tudi v politiki.

⁴⁴ Spletna stran državne strukture LRK, dostopno na http://www.org.cn/english/features/state_structure/64577.htm (16.10. 2003).

⁴⁵ Spletna stran zunanjega ministrstva LRK, dostopno na <http://www.fmprc.gov.cn> (23.10.2002).

Uradno je za premik armade potreben podpis predsednika komisije, za premik divizije dovoljenje oddelka za splošni štab in komisije, za premik polka potrditev ustreznega območnega strankarskega odbora in za premik čete odobritev divizijskega strankarskega odbora (Ferfila in Grizold 2000: 367).

6.3 VOJAŠKA OPERATIVNA STRATEGIJA LJUDSKE REPUBLIKE KITAJSKE

6.3.1 Kitajska zgodnja 'velika strategija' (za časa cesarstva do 1911)

Kitajska je bila v preteklosti 'osrednje cesarstvo' in najpomembnejša regionalna sila. Kitajska strategija je zgodovinsko bogata s svojim tradicionalnim strategom Sun Zijem 孫子 (ki je živel ok. 510 pr.n.št.) in njegovo klasično vojaško mislijo (Heaton 1994: 383).⁴⁶

V zgodovini je sledila trem ključnim, med seboj povezanim ciljem: 1. zagotovitev notranjega reda in miru; notranja varnost je bila v vsej zgodovini Kitajske pomemben cilj; 2. obramba proti zunanji nevarnosti, zaščita suverenosti in teritorialne integritete; vedno je bilo pomembno obdržati velik vpliv na obsežen del geografske periferije; 3. doseganje in vzdrževanje geopolitičnega vpliva kot največje in ekonomsko najmočnejše države v regiji. Kitajska je dosegala te cilje z nenasilnimi metodami, ki so bile veliko pogostejše, kot pa metode, ki so temeljile na prisili ali vojaški moči. Kitajska diplomacija je uporabljala metode popuščanja, koncesij in daril. Periferim področjem je dopuščala določeno stopnjo avtonomije, istočasno pa so ta področja priznavala nadvlado osrednje kitajske oblasti. Vsekakor pa je Kitajska vzdrževala sino-centrične interakcije, pogled na svet in na osebno avtoriteto cesarja. Osnovni namen je bil predvsem zaščita meja in varnost države ter zavarovanje trgovskih poti. Treba je posebej poudariti, da cesarska Kitajska nikoli ni imela posebnih osvajalskih teženj, čeprav je bila kulturno in civilizacijsko daleč najdominantnejša država v tem delu sveta (Turnšek 2000: 2-3).

⁴⁶ Omenjal je psihološke komponente, pomembnost posameznika v vojni, pomembnost obrambe in veliko vlogo prevar (*ibid.*).

6.3.2 Vojaška strategija za časa Mao Zedonga in Deng Xiaopinga

Prvotna doktrina ljudskega vojskovanja se je razvila v sklopu vojaških izkušenj kitajske komunistične stranke do ustanovitve LRK. Razvila naj bi se v 1930-ih letih na podlagi izkušenj v vojnah z Japonci in državljanskih vojnah (Heaton 1994: 383). Prevladovala je Maova politika premoči ljudi nad orožjem, strategija uporabe šibke sile proti veliki, mobilizacija množic za vodenje dolgotrajne in izčrpavajoče vojne zoper agresorja in večstranska vloga LOA (Ferfila in Grizold 2000: 343). Včasih jo opisujejo kot 'človeški val', vojskovanje značilno za nekatere kitajske ofenzive v korejski vojni (Heaton 1994: 383).

Vojaška doktrina pod Dengom pa je najprej prerasla v koncept 'ljudske vojne v sodobnih okoliščinah' v zgodnjih 1980-ih letih, potem v koncept 'lokalne, omejene vojne' v obdobju od 1985 do 1991 ter končno v doktrino 'visoko tehnologizirane omejene vojne' sredi 1990-ih let (Ferfila in Grizold 2000: 343).

Ljudska vojna v sodobnih okoliščinah je predstavljala med drugim večji poudarek na profesionalizaciji vojakov v LOA. 'Modernizatorji' vojske so verjeli, da je potrebno izboljšati zračno obrambo in njene sisteme, izgraditi zanesljive, vzdržljive zmožnosti povračilnega jedrskega napada, zgraditi sile, ki bodo zmogle frontalno obrambo ozemeljskih in meja na morju ter ustvariti boljše sisteme poveljevanja, nadzora, komunikacij in obveščanja (C³I).

Na zasedanju OVK 1985 leta je bila sprejeta odločitev, da se število pripadnikov LOA zmanjša za milijon vojakov in predsednik komisije Deng Xiaoping je poudaril, da vodilna ideologija preteklega obdobja, ki je temeljila na pripravah za 'svetovno in jedrsko vojno', ni več ustrezna (Ferfila in Grizold 2000: 344). Deng je izboljšal kitajsko vojaško strategijo, tako da je pripravljenost na 'bojevanje v zgodnji vojni, veliki vojni in jedrski vojni' zamenjal z izgradnjo moderne, dobro urjene, revolucionarne vojske (Heaton 1994: 384). Pojavilo se je več novih doktrinarnih tem. Prva se je nanašala na razvoj strategije za odvratanje vojne. V skladu s to doktrino naj bi si Kitajska prizadevala zlasti za nasprotovanje vojni ter proučevala in razvijala politike, s katerimi bi kitajska vojaška moč postala temeljni element za preprečevanje vojne. Druga tema je bila vloga oceanov in vesolja v gospodarski in vojaški strategiji. Postopno širjenje koncepta vojskovališča od tradicionalne aktivne obrambe kopnega k pomorskemu in vesoljskemu vojskovanju. Tretja tema je bila razvoj teorije omejenega vojskovanja v novem zgodovinskem obdobju. Posebej pazljivo so začeli proučevati izkušnje omejenih vojn. Izpostavili so naslednje značilnosti: trirazsežnost vojskovanja (kombinirana uporaba različnih rodov vojske in

oborožitvenih sistemov, totalna vojna); povečan pomen dejavnika presenečenja (uporaba sodobnih tehnoloških orožij in sodobnih metod vojskovanja, »blitz krieg«); ogromni stroški in močno povečano breme oskrbovanja bojnih enot; močno povečana uničevalna moč bojnih operacij; kompleksnejša organizacija in poveljevanje; omejeni strateški cilji in odločilne bojne operacije v začetnem obdobju; uporaba visokih tehnologij (Ferfila in Grizold 2000: 344).

6.3.3 Kitajska vojaška strategija v današnjem času

Kitajska ustava in Zakon o obrambi določata naslednje naloge oboroženih sil: 1. utrditi nacionalno varnost; 2. upreti se agresiji; 3. braniti domovino; 4. varovati miroljubno delo ljudi; 5. sodelovati pri konstrukciji države; 6. iskreno služiti ljudem.

a) Kitajska teorija omejene vojne - To je vojna z omejenimi cilji, v omejenem geografskem prostoru, z omejenim trajanjem in omejenimi sredstvi. To naj bi bila obrambna strateška politika, ki jo je mogoče uporabiti v notranjih in obmejnih področjih znotraj države bolj kot pa v mednarodnih okvirih.

1. Temelji na strategiji aktivne obrambe. Vojskovanje je sredstvo za pospeševanje pogajanj, vojskovanje je v interesu miru, ne pa poskus zasedbe ozemlja nasprotnika.
2. Obrambno usmerjena teorija lokalne vojne ni bila nikoli mišljena kot orodje za pridobivanje relativne moči v svetu.
3. Utemeljena je na načelih prilagodljivosti.
4. Kitajsko vodstvo je prepričano, da je bila Kitajska zelo uspešna v uporabi vojaške sile pri obrambi nacionalnih interesov in dvigovanju njenega ugleda (Ferfila in Grizold 2000: 345).

Vojaško vodstvo je prepričano, da oblikovanje kitajske teorije lokalne vojne pogojujeta predvsem 2 dejavnika: zapletena sestava kitajskega okolja (raznolike geografske značilnosti, ogromno število prebivalstva in velikansko ozemlje) in tehnološka razvitost bodoče vojaške grožnje (Ferfila in Grizold 2000: 346).

Paul Godwin (v Swaine 1998: 39) pravi, da omejene vojne zajemajo naslednje oblike vojskovanja: 1. manjši konflikti, skoncentrirani na obmejna območja; 2. konflikti glede meja na morju in glede otokov; 3. nepričakovani zračni napadi; 4. obramba proti načrtnim omejenim napadom na kitajsko ozemlje; 5. kazenski protinapadi Kitajske na sovražnikovo ozemlje, da bi preprečila invazijo, zaščitila suverenost itd. (Swaine 1998: 39).

b) Enote za hitro posredovanje (od leta 1994). Te enote štejejo okoli 258.000 vojakov. Sestavljene so iz letalskih enot in lahke pehote. Imajo lahko oborožitev in uporabljajo izključno zračni transport. Njihova naloga je zlasti posredovanje pri obmejnih spopadih, manjših uporih in nemirih, političnem nasilju (Taira⁴⁷ v Ferfila in Grizold 2000: 348-349). Da bi izboljšali njihovo učinkovitost dajejo velik poudarek na razvijanje zračnih in pomorskih sistemov elektronskega vojskovanja, sistemov za vodenje raket in letal, izboljšanje površinskih ladij, sistema za obveščanje in hitro obveščanje, transporta dolgega dosega in tehnologije za oskrbovanje letal z gorivom v zraku (Swaine 1998: 40).

c) Aktivna obramba z visoko tehnologijo. Načrtovanje vojaških operacij z visoko tehnologijo v lokalni vojni je postala pomembna sestavina strateške politike aktivne obrambe. Nekateri kitajski analitiki poudarjajo, da je za šibkejšo stran najboljši način predhodni udar po nasprotniku (njegovi infrastrukturi) že v začetni fazi vojne ali v njegovih pripravah na ofenzivo. Kitajski strategji poudarjajo predvsem pomen združenih operacij v visoko-tehnološki omejeni vojni. Predvidevajo, da bo glavno operativno območje na obali province Fujian in meji s Tajvanom. Poudarjajo, da je zmaga odvisna predvsem od skupnega delovanja različnih rodov vojske (Ferfila in Grizold 2000: 349).

6.3.4 Trendi razvoja vojaške strategije Ljudske republike Kitajske

Kitajski analitiki menijo, da bo v 21. stoletju prevladovalo informacijsko intenzivno orožje in vojaške enote. Prav pridobivanje informacij bo glavna razlika med novimi in sedanjimi vojaškimi silami. Vojaški spopadi v prihodnosti bodo potekali za uporabo informacij za vojaške in politične cilje na različnih ravneh (Ferfila in Grizold 2000: 349, 350).

Del trenutne kitajske 'preračunljive' varnostne strategije je odločitev za izgradnjo vrste vojaških zmogljivosti za doseganje političnih in operacijskih ciljev. Ti zajemajo: zagotoviti obrambo kitajske suverenosti in teritorialnosti pred grožnjami ali napadi nasprotnikov in še posebno pred njihovimi visoko usposobljenimi vojaškimi silami; se pripravljati za protinapad ali nevtralizacijo potencialnih kratko-, srednje- in dolgoročnih varnostnih groženj v njeni periferiji, predvsem na morju; pripravljati se za uporabo vojaške sile kot močnejšim in bolj vsestranskim elementom regionalne in globalne politike; končno razširiti meje svojih vojaških sposobnosti in razširiti ozemeljske obrambne zmožnosti, v skladu s težnjo po moči, kakršno imajo velesile 21. stoletja (Swaine in Tellis 2000: 121).

⁴⁷ Taira, Yoshio (1994) China Rapid Reaction Forces and Rapid Deployment Forces, Tokyo Military Theory, December.

Revolucija v vojaških zadevah (RVZ) je najnovejša idejna smer na področju vojaških strategij, ustanovljena v 1990-ih letih prejšnjega stoletja v svetu. RVZ se osredotoča na futuristične sisteme, v skladu s katerimi bi bilo mogoče nevtralizirati ali celo premagati močnejšega tekmeca, če šibkejši tekmečev, kako izkoristiti bistvene pomanjkljivosti močnejšega (Pande 2000).

OVK je na sestanku januarja leta 1993 preoblikovala strateške smernice LOA in izjavila, da bo glavno vodilo priprav za vojaške boje preusmerjeno v vojskovanje omejenih vojn z modernimi sredstvi '*know how*' in pod pogoji visoke tehnologije. Prav tako so opozorili na tri glavne smeri možnih operacij: jugovzhodno obalno območje kitajske celine; južno kitajsko morje in kitajsko-indijska obmejna območja. Razvoj bi bil skoncentriran na LOA-jevi mornarici in letalskih silah, hkrati pa bi se trudili modernizirati in izboljšati celotne bojne zmožnosti kopenskih sil, povečati zastraševalne zmožnosti druge artilerijske enote in formirati enote za hitro posredovanje (Pande 2000).

6.4 OBOROŽENE SILE LR KITAJSKE – 中华人民共和国武装势力

V kitajski vojaški strategiji so leta 1985 sprejeli spremembe, ki temeljijo na izboljšanih odnosih med takratno SZ in ZDA, saj se je možnost množičnega oboroženega spopada znatno zmanjšala.⁴⁸ Posebno od leta 1991 in vojne v Perzijskem zalivu se je LOA odločila, da bo povečala vlogo sil za posebne operacije (*Special operation forces* – SOFs).

Sestava vojske LRK:

1. Ljudska oborožena armada (LOA) 人民解放军 in rezervisti 预备队
2. Ljudska oborožena policija (LOP) 人民武装警察
3. Milica 民兵

Glavne naloge LOA, kot jih navaja ustava (str. 92, člen 29) so okrepiti državno varnost, upirati se tujim napadom, ščititi in graditi državo, trdo delati in služiti ljudstvu. LOA Kitajske ima pod svojim nadzorom Oddelek za splošno politiko, Sedež splošnega osebja, Oddelek splošne logistike in Oddelek splošne oborožitve.

LOA je še vedno politična vojska nepotizma in družinskih vezi, ki prevladuje pri povišanju in imenovanju častnikov, oficirjev itd. To je ena izmed točk, ki jo skuša kitajsko vodstvo odpraviti (modernizirati).⁴⁹ Aktivne sile so sestavljene iz KoV, VM, VL, sekundarne artilerije, vojaških šol in znanstvenih raziskovalnih inštitutov nacionalne obrambe.⁵⁰ Rezervisti so vojaške sile množic, ki ostajajo aktivni v svojih vsakdanjih opravilih, ko ne opravljajo vojaških dolžnosti.⁵¹ Organizirali so jih leta 1983 in to tako, da se jih da čim hitreje mobilizirati in spremeniti v aktivne sile za časa vojne. V mirnem času so pod nadzorom regionalnega poveljstva, za časa vojne pa pod aktivnim poveljstvom vojske.⁵²

⁴⁸ Spletna stran Federation of American Scientists, dostopno na <http://www.fas.org/nuke/guide/china/>, (27.08.2002).

⁴⁹ Spletna stran Global Security, dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/china>, (07.10.2002).

⁵⁰ Spletna stran državne strukture LRK, dostopno na http://www.china.org.cn/english/features/state_structure/64579.htm (16.10.2003).

⁵¹ Ustava LRK; spletna stran razpolaga s podatki o vladi LRK in njeni državni ureditvi, dostopno na www.china.org.cn (12.10.2002); Spletna stran zunanjega ministrstva LRK, dostopno na www.fmprc.org.cn (12.10.2002); Spletna stran sodobnih dogodkov v LRK, dostopno na www.chinatoday.com (11.10.2002).

⁵² Spletna stran državne strukture LRK, dostopno na http://www.china.org.cn/english/features/state_structure/64579.htm (16.10.2003).

LOP je bila ustanovljena leta 1983, ko je LOA prenesla večino svoje notranje policije in obmejnih odgovornosti na to novo silo. Danes ima približno 800.000 pripadnikov.⁵³ Služi pod dvojnimi poveljstvom in sicer Državnega sveta in OVK. Glavne naloge LOP so: ohranjati državno suverenost, ohranjati družbeni red, varovati KPK in glavne državne organe, varovati življenja in imetja kitajskega ljudstva. Večinoma zajema civilne obrambne enote, pomagajo pa ji tudi obmejne enote oddelka za javno varnost.⁵⁴

Milica predstavlja veliko število enot, ki sodelujejo v vsakodnevnih dejavnostih pod vodstvom KPK. Njene naloge pod poveljstvom vojaških sil so: storitve ob pripravah na vojno, varnostne in obrambne operacijske naloge, pomoč pri ohranjanju družbenega reda in javne varnosti.⁵⁵

Osnovna organizacijska struktura LOA se deli v:

1. Generalštab
2. Glavne sile
3. Regionalna poveljstva in enote

V 80-ih je Kitajska vzpostavila regionalno vojaško organizacijo z delitvijo na 7 vojaških regij:

Tabela 7: Kitajske vojaške regije⁵⁶

Vojaška regija	Vojaška območja – vojskovališča
Beijing (Peking)	Regija glavnega mesta in S Kitajska
Shenyang	SV Kitajska
Jinan	V Kitajska (S pomorska flota)
Nanjing	JV Kitajska (Tajvan, V pomorska flota)
Guangzhou	J Kitajska (J pomorska flota)
Lanzhou	Z Kitajska (Xinjiang)
Chengdu	JZ Kitajska (Tibet)

Kitajska vojska deli svoje sile v **dve kategoriji**:

Ešalon A → »usposobljene enote« s popolno oborožitvijo in celotnimi oboroženimi silami, ki imajo moderno orožje in morajo končati celotno in intenzivno urjenje.

⁵³ (*ibid.*).

⁵⁴ (*ibid.*).

⁵⁵ (*ibid.*).

⁵⁶ Spletna stran Federation of American Scientists, dostopno na <http://www.fas.org/nuke/guide/china/>, (27.08.2002).

Ešalon B → »neusposobljene enote« s starim orožjem, nizkim proračunom, nižjo stopnjo izurjenosti, pogostim sodelovanjem pri vsakdanjem delu. Preden gredo v boj, morajo zamenjati orožje in opraviti osnovno urjenje (rezervisti).

Slika 1: Kitajske vojaške regije⁵⁷

⁵⁷ Spletna stran zemljevidov LRK, dostopna na http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/china_milreg86.jpg (september 2003).

6.4.1 Zvrsti ljudske osvobodilne armade:

- a) kopenska vojska
- b) vojaška mornarica
- c) vojaško letalstvo
- d) sekundarna artilerija

a) Kopenska vojska – 陆军

Kitajska kopenska vojska je trenutno sestavljena iz 75 manevrskih divizij. Približno 20 odstotkov teh so sile za hitro posredovanje. Kitajska že od začetka 80-ih let zmanjšuje svoje kopenske sile. Trenutno je v teku zmanjšanje za 500.000 mož, ki bo pripomoglo pri stroških usposabljanja in opremljanju glavne pehote, inženirskih, oklepnih in letalskih enot z modernejšimi orožji. Kopensko vojsko podpira velika milica (1.5 milijonov mož in več) ter oborožena policija (milijon mož).⁵⁸

Kitajske kopenske sile so zelo kohezivne, patriotsko nastrojene, fizično sposobne in dobro usposobljene v osnovnih znanjih (spretnostih). Hkrati so močne v izvajanju operacij in zaščiti komunikacij ter spretni pri kamuflaži, skrivanju in prevarah. Največja slabost je pomanjkanje transportne in logistične podpore, poveljevanje kopenskih sil, urjenje in kombiniranje operacij ter morala. Razlogov za to je več; večina vojakov, ki vstopi v vojsko, je namreč slabo izobraženih kmetov. Vsako leto zapusti vojsko tretjina vojakov kopenske vojske v aktivni sestavi. To je tudi razlog za primanjkljaj velikega števila izkušenih profesionalnih vojakov, izurjenih za upravljanje s sofisticirano opremo.⁵⁹

Od konca 80-ih let je bila moč kopenskih enot kategorije A približno 700.000, deljena je bila v sedem enot za hitro posredovanje: 1. armado, 13. armado, 21. armado, 27. armado, 38. armado, 39. armado in 54. armado. Kopenske enote kategorije B (rezervisti) so bile razdeljene v 19 skupin armad, 60 motoriziranih pehot in nekaj samostojnih artilerijskih divizij.

Ob koncu 80-ih let so glavne sile zajemale 35 vojska, ki vključujejo 118 pehotnih divizij, 13 oklepnih divizij, 17 artilerijskih divizij, 16 protiletalskih artilerijskih divizij, 71 samostojnih regimentov (pešadijskih polkov) in 21 samostojnih bataljonov podpore (artilерија, protiletalska artileriја, protikemijske enote, inženirstvo, zveze in izvidniška

⁵⁸ Spletna stran Global Security, dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/china>, (07.10.2002).

⁵⁹ (*ibid.*).

zagotovitev). Regionalne sile predstavljajo 73 divizij obmejne obrambe in garizonskih enot ter 140 samostojnih polkov.

Zaradi zmanjšanja enot so bile številne divizije LOA prenesene v LOP. Do leta 1990 je bila vojska zmanjšana na 24 armad, ki vključujejo skupaj 90 divizij. 17 teh vojska je razvrščenih na severu in severovzhodu (proti Rusiji na severu, Japonski in zahodnim silam na vzhodu in tudi proti korejskemu polotoku).

Nova, glavna sila vojske zajema 46.300 enot v štirih divizijah, ki naj bi zajemale pehoto, oklepne enote, letalstvo in zračno obrambo, artilerijo, zračno podporo. Oklepne divizije pa imajo 3 regimente in 240 bojnih tankov, manjka pa jim ustreznih mehaniziranih pehot podpore.⁶⁰

Tabela 1: Moč divizij kitajske vojske v letih 1987, 1998 in 2000.⁶¹

Moč divizij			
	1987	1998	2000
SKUPAJ	164	90	75
Pehota	118	16	
Tanki	13	11	
Artilerija	17	6	
Protiletalska ob.	16	2	
Neidentificirano		47	

Tabela 2: Razvrstitev divizij kitajske vojske leta 1998.⁶²

1998 razvrstitev divizij			
	Skupine armad	Aktivne divizije	Divizije v rezervi
SKUPAJ	24	90	??
<u>Identificiranih</u>	<u>24</u>	<u>82</u>	<u>41</u>
Beijing (Peking)	6	17	8
Chengdu	2	5	3
Guangzhou	2	8	5
Jinan	4	13	4
Lanzhou	2	8	5
Nanjing	3	13	7
Shenyang	5	18	9

Za podrobnejše podatke o opremljenosti kitajske kopenske vojske glej Prilogo 1.

⁶⁰ (*ibid.*).

⁶¹ (*ibid.*).

⁶² (*ibid.*).

b) Vojna mornarica – 海军

Kitajska mornarica je dopolnitev celinske sile, kar nadalje pomeni, da mornarica ostaja nekaj več kot obalna zaščita 'rjavih voda' z omejenimi zmožnostmi v 'zelenih vodah' in brez prizadevanj v 'modrih vodah'⁶³. Še pred kratkim zgrajene ladje so se izkazale za nezadostne v protizračnem in protipodmorniškem vojaškem delovanju.

Leta 1949 je Mao izjavil: »Da bi ustavili agresijo imperializma, moramo zgraditi močno mornarico.«⁶⁴ Marca 1950 je bila v Dalianu ustanovljena Pomorska akademija z večinoma sovjetskimi inštruktorji. S pomočjo SZ se je mornarica med leti 1954 in 1955 reorganizirala v Severno pomorsko floto, Vzhodno pomorsko floto in Južno pomorsko floto. Admirali in drugi pomorski oficirji so bili prekvalificirani iz vrst zemeljskih sil.⁶⁵

V 70-ih je bilo 20 odstotkov obrambnega proračuna namenjenega mornarici, ki se je širila. Konvencionalne podmorniške sile so narasle iz 35 na 100 ladij, število ladij, ki so nosile rakete, je zraslo iz 20 na 200 povečalo pa se je tako število velikih površinskih kot tudi ladij za oceanske operacije. Mornarica je pričela izdelovati tudi podmornice na jedrski pogon in podmornice na jedrski pogon, opremljene z balističnimi raketami.⁶⁶

V 80-ih se je spreminjala v regionalno pomorsko moč. Modernizacija je zajemala višjo izobrazbo in tehnične standarde osebja; reorganizacijo tradicionalne obalne obrambne doktrine in strukturo sil, ki bi omogočala več operacij v 'mirnih vodah'; urjenje v kombiniranih pomorskih operacijah, v katerih bi sodelovale podmornice, površinske ladje, mornariško letalstvo in obalne obrambne sile. Leta 1982 je mornarica uspešno opravila test podvodnega izstreljevanja balističnih raket; leta 1986 so bojni ukazi mornarice vključevali tudi sodelovanje najmanj ene podmornice na jedrski pogon razreda Xia 夏, opremljene z 12 balističnimi raketami (CSS-NX-4), in petih podmornic na jedrski pogon razreda Han 汉, oboroženih s 6 raketami SY-2. Uspešna pa je bila tudi pri izgradnji različnih raket ladja-ladja, ladja-obala, obala-ladja in zrak-ladja.⁶⁷

Sestavljali so jo glavni štab v Pekingu in tri mornariška poveljstva: Severna (Qingdao – provinca Shandong), Vzhodna (Shanghai) in Južna (Zhanjiang – provinca Guangdong) in približno 2.000 ladij. 350.000 osebja je zajemalo mornariško letalstvo (34.000 mož),

⁶³ 'Rjave vode' so priobalni pas (nacionalne vode), 'zelene vode' naslednji pas (regionalne vode) in 'modre vode' oceani.

⁶⁴ Spletna stran Mao Zedongovih citatov, dostopno na <http://art-bin.com/art/omao9.html>. (13.11.2003).

⁶⁵ Spletna stran Federation of American Scientists, dostopno na <http://www.fas.org/man/dod-101/sys/ship/row/plan/overview.htm> (07.10.2002).

⁶⁶ (*ibid.*).

⁶⁷ (*ibid.*).

obalne obrambne sile (38.000) in glavni korpus (56.500). Mornariški štab je kontroliral tri poveljstva, sam pa je bil podrejen generalštabu LOA.⁶⁸

Trenutno ima kitajska mornarica okrog. 260.000 osebja z nekaj več kot 50 rušilci in fregatami, približno 60 dizelskimi in 6 podmornicami razreda Han 汉 in Xia 夏 in skoraj 50 pristajalnimi ladjami. Imajo še nekaj 100 pomožnih in patroljnih ladij kot tudi zračno podporo prek 500, večinoma zastarelih, letal in okrog 30 helikopterjev.⁶⁹

V zadnjem desetletju se je mornarica modernizirala in zmanjšala svoje sile tako, da je odstranila zastarelo opremo in jo zamenjala z manj, a modernejšimi enotami. Število podmornic se je zmanjšalo na polovico. Stare površinske bojne ladje so zamenjali z novimi (na Kitajskem izdelanimi) rušilci in fregatami.⁷⁰

Za podrobnejše informacije o opremljenosti kitajske vojne mornarice glej Prilogo 2.

Koncept aktivne pomorske obrambe je zahteval velike spremembe. Za zaščito velikih obalnih mest mora aktivna obramba potekati daleč zunaj obalnih voda in zahteva velik manevrski prostor. Mornarica je sposobna zaustaviti sovražnika že v približevanju proti kitajskim ozemeljskim vodam. Glavne značilnosti nove pomorske doktrine so:

1. obramba na odprtem morju lahko učinkovito pokriva tudi otoke, kot je Tajvan in celo oddaljen arhipelag Spratly;
2. obramba na odprtem morju bo v mirnem času spodbudila projekte oceanskih raziskav; pomeni učinkovitejšo obrambo kitajskih pomorskih interesov in bo pripomogla k širjenju kitajskega političnega vpliva zlasti v azijsko-pacifiški regiji;
3. učinkovito lahko prepreči ali zlomi sovražnikovo pomorsko blokado in prispeva k prekinitvi sovražnikove pomorske komunikacijske in transportne povezave;
4. prispevala bo k nadaljnjemu razvoju mobilnega vojskovanja velikega obsega;
5. pospešila bo oblikovanje mobilnih pomorskih enot, ki bodo bolj usklajene s kopenskimi operacijami (Ferfila in Grizold 2000: 350-351).

Kitajske pomorske sile naj bi bile razporejene v treh obročih. Prvi, najbolj oddaljen krog naj bi varoval ladjeve dizelskih napadalnih podmornic. Drugi naj bi vključeval usklajeno delovanje enot rušilcev in delovanje letal s kopnega. Tretja obrambna črta pa bi bila v domeni obrambe obalnih enot, sestavljenih predvsem iz hitrih raketnih čolnov, torpednih

⁶⁸ (*ibid.*).

⁶⁹ (*ibid.*).

⁷⁰ Spletna stran China Today, dostopno na <http://www.chinatoday.com/arm>, (11.10.2002).

čolnov, topovnjač, pa tudi minolovcev in patroljnih ladij (Handbook⁷¹ v Ferfila in Grizold 2000: 351).

Do leta 2005 namerava Kitajska zgraditi dve 48.000-tonski letalonosilki, podobni ruskemu razredu Kijev, ki bosta lahko vsaka nosili do 28 bojnih letal (Ferfila in Grizold 2000: 350-353).

c) Vojno letalstvo – 空军

Glavna naloga kitajskih zračnih sil je obramba celine. Le majhno število bojnih in bombniških enot je zadolženih za zračno podporo, nekateri bombniki pa so zmožni dostave jedrskih raket. Kitajsko vojno letalstvo ima zelo omejen zračni most in slabo izvidniško sposobnost.

LOA-in koncept operacij je v 80-ih bil 'ljudska vojna pod modernimi pogoji', sestavljena iz taktičnih ofenzivnih akcij kot pomoč osnovni defenzivni strategiji. Primarna kopenska komponenta strategije je bila prisotnost podpore in splošne obrambe z ofenzivnimi operacijami, ki naj bi onemogočile sovražnika v ofenzivi. V tem kontekstu je naloga letalstva, da omogoči zračno obrambo in direktno podporo LOA-jevim kopenskim silam. Defenzivne operacije letalskih sil so skoncentrirane na rakete zemlja-zrak z dodatnim poudarkom protinapadov na sovražnikove baze. Njeni primarni cilji so, da sovražniku onemogočijo vmešavanje v kopenskih silah, drug cilj pa je voditi bližnjo zračno podporo (*Close Air Support – CAS*) in operacije za prestrežanje (*Interdiction operations*). Kitajsko letalstvo vodi strategija 'lahko čelo, težko ozadje' (*light front, heavy rear*).⁷²

V 80-ih se je kitajsko letalstvo resno trudilo povišati stopnjo izobraženosti in izboljšati urjenje svojih pilotov. Vsi novi piloti so končali vsaj srednjo šolo. Čas, ki so ga porabili za urjenje kvalificiranega pilota, pripravljenega na boj, se je iz 4 do 5 let zmanjšal na 2 leti. Urjenje pa je bilo osredotočeno na zvišanje tehničnih in taktičnih sposobnosti individualnih pilotov in sodelovanja v operacijah z združenimi enotami (*combined armes operations*). Prav tako se je izboljšala varnost letov. Vseeno pa ostaja kitajsko letalstvo omejeno, saj na primer piloti bombnikov letijo približno 80 ur na leto, piloti lovcev 100 do 110 ur in piloti bojnih letal 150 ur na leto. Hidrometeorološke in čezoceanske navigacijske sposobnosti so zelo slabo razvite. Piloti uporabljajo simulatorje, vendar so tudi ti osnovnega tipa. Urjenje logističnega osebja prav tako ostaja ena izmed šibkih točk. V sredi 90-ih let so bili skoraj

⁷¹ Handbook of the Chinese People's Liberation Army, 1984, Defence Intelligence Agency, Wahington D.C.

⁷² Spletna stran Global Security, dostopno na <http://www.globalsecurity.org/military/world/china/plaaf.htm>, (07.10.2002).

vsi logistični premiki narejeni po železnicah. V zadnjem času pa so ob nekaj priložnostih za premike pomožnega osebja in opreme pri vajah uporabili velika transportna letala.⁷³

Sovjetska zveza je pomagala ustanoviti zračne sile leta 1949 in jim leta 1951 začela dobavljati letala. Producerska tehnologija je sledila nekaj let kasneje. Do leta 1956 je Kitajska sestavljala letala F 4 (kopije MiG-a 15) in osem let kasneje še F 5 (MiG 17) in F 6 (MiG 19), vse že pod licenco. Medtem so sovjetski inštruktorji urili nove pilote po sovjetski taktiki. Leta 1960 pa se je SZ umaknila, kar je močno oslabilo kitajsko letalsko industrijo.⁷⁴

Do poznih 80-ih se je kitajsko vojno letalstvo soočalo z resnimi tehnološkimi pomanjkljivostmi. Nekaj napredka je bilo vidnega pri konstrukciji, saj so pri F7 iskali pomoč na zahodu (kopija MiG-a 21), F 8 je domač model, sestavljen iz različnih sovjetskih načrtov, nato razvoj sposobnosti oskrbovanja z gorivom bombnika B-6D in bojnega lovca Q 5, ki ima povečane vsevremenske sposobnosti letala ter končno izdelovanje raket HQ-2J (zemlja-zrak) in C 601 (zrak-ladja).⁷⁵

Čez nekaj let bo šel vse starejši lovec Jian 6 歼 iz uporabe, kar bo povzročilo problem pri zamenjavi le-tega. Kitajsko letalstvo je sestavljeno v glavnem iz letal Jian 7, Jian 8, Jian 10 in Jian 11 (serije SU 27SKM). Pridobila pa je tudi vsaj 14 velikih ruskih transporterjev IL 76. Od Irana je dobila zračni sistem oskrbovanja z gorivom, izraelsko podjetje (*Bedek Aviation*) pa je ta sistem vgradilo v bombnik/oskrbovalne tankerje letala Xian B/H 6D.⁷⁶

Enako kot celotna LOA je tudi kitajsko letalstvo začelo z reorganizacijo v letu 1985. Organizirana je v zračne enote, raketni korpus zemlja-zrak, protiletalski artilerijski korpus, radarski korpus, padalski korpus in druge profesionalne sile. Zračni korpus sestavljajo enote bojnih letal, enote bombnikov, enote lovskih letal, enote izvidniških letal in enot zračnega transporta.⁷⁷

Največja organizacijska enota letalskih sil je divizija, ki je sestavljena iz 17.000 osebja. Tipična zračno defenzivna divizija ima tri eskadrilje; vsaka zračna divizija ima 70 do 124 lovskih letal ali 70 do 90 bombnikov. Od leta 1996 imajo v ešalonu A 95 odstotkov vseh bojnih enot, s 74 odstotki pilotov, izurjenih v vseh vremenskih pogojih. Od leta 1997 je

⁷³ (*ibid.*).

⁷⁴ (*ibid.*).

⁷⁵ (*ibid.*).

⁷⁶ (*ibid.*).

⁷⁷ (*ibid.*).

imelo kitajsko vojaško letalstvo popolno moč približno 370.000 ljudi, organiziranih v 45 divizij. Med njimi je 5 bombnih divizij, 32 lovskih divizij, 6 bojnih divizij, 2 transportni diviziji, 17 zračnih defenzivnih divizij in 1 zračno-desantna armada s 3 zračno-desantnimi divizijami (z 20.000 zračno-desantnimi četami). Letalske sile so se združile z zračnimi obrambnimi silami maja leta 1957. Imajo 220.000 zračno obrambnega osebja, ki nadzira 100 položajev raket zemlja-zrak in prek 16.000 protiletalskih orožij. Poleg tega poseduje veliko število radarjev za zgodnje opozorilo, kopensko kontrolnih prestrežnih radarjev in zračnih radarjev, s katerimi upravljajo specializirane skupine, organizirane v 22 samostojnih regimentov.⁷⁸

Od leta 1996 imajo 600 zračno-obrambnih raketnih bataljonov, opremljenih z letali HQ različnega tipa – PL 9 z zračno-obrambnimi raketami, HY 5, izstreljene z ramena zračno-obrambne rakete, QW 1, prenosne zračno-obrambne rakete in 3 seti modernih, rusko izdelanih raket C 300.⁷⁹

Kitajsko vojaško letalstvo se je znebilo večine zastarelih letal in pridobilo dosti nove opreme. Polno število lovskih letal se je v zadnjih petih letih zmanjšalo za tretjino, iz 4.000 na približno 2.500. Izboljšanje sil je bilo omejeno, dodali so le nekaj ducatov prvorazrednih Su 27, ki so jih kupili od Rusov. Od leta 1998 imajo 1.300 letal, stacioniranih v zračnih bazah, 500 milj oddaljenih od Tajvana, od katerih lahko okoli 600 letal izvajajo operacije v njegovi ožji okolici.⁸⁰

Za podrobnejše podatke o opremljenosti kitajskega vojnega letalstva glej Prilogo 3.

Kitajska vlada se je že odločila, da je letalska industrija njen strateški projekt na področju visokih tehnologij. Osredotočila se bo predvsem na izdelavo novih bojnih letal, novih tipov helikopterjev, satelitov in raket. Zelo verjetno je, da bodo tehnološki razlogi oziroma sposobnost in visoki stroški v veliki meri upočasnili kitajsko letalsko modernizacijo. Zato bo nekaj časa obstajalo veliko neskladje med strategijo kitajskih letalskih oziroma zračnih sil ter njihovimi stvarnimi možnostmi. Tako bo na začetku novega tisočletja Kitajska ostala predvsem zračna sila obrambe lastnega ozemlja z resnimi omejitvami delovanja proti tehnološko visoko razvitim nasprotnikom (Ferfila in Grizold 2000: 353, 354).

⁷⁸ (*ibid.*).

⁷⁹ (*ibid.*).

⁸⁰ (*ibid.*).

d) Sekundarna artilerija – 第二炮兵

Kitajci so vedno stremeli za tem, da bi imeli strateške sile, ki bi lahko povzročale nesprejemljivo škodo sovražnikovim silam in njihovemu civilnemu prebivalstvu. Prvič so začeli razmišljati o razvoju svojih jedrskih sil kot odgovor na jedrsko izsiljevanje ZDA med korejsko vojno in tajvansko krizo v 50-ih letih. Ko so poskusi za pridobitev tehnologije s pomočjo SZ propadli, so razvili atomsko bombo sami. Prvo so preizkusili leta 1964. Kitajska vseskozi vztraja pri načelu 'neprve uporabe'.⁸¹

Kitajski jedrski arzenal naj bi zajemal vsaj 400 enot jedrskega orožja, dostavljivega z letali, zemeljskimi balističnimi raketami, podmorniški balističnimi raketami in verjetno tudi nestrategskimi sistemi, vključno z artilerijo. Zgodaj leta 2002 je CIA predvidela, da se bo število kitajskih strateških balističnih raket v naslednjih 15 letih povečalo na 75 do 100 bojnih glav, razvrščenih v večji meri proti ZDA. Imela pa naj bi tudi približno 24 raket kratkega dosega DF 31 in Df 4 (CSS 3), ki bi lahko dosegle dele ZDA.⁸²

Vrnitvi Kitajske v planiranje SIOP je sledila vzpostavitev kitajskega integriranega strateškega plana operacij (*Chinese Integrated Strategic Operations Plan – CHISOP*) in izgradnja hipotetičnega plana kitajske jedrske vojne (ki so ga razvili planerji STRATCOM-a) in ga uporabili pri planih 'igre vojne' ZDA z uporabo jedrskih sil proti kitajskim jedrskim enotam (SIPRI Yearbook 2002: 552).

Za podrobnejše podatke o kitajskem jedrskem orožju glej Prilogo 4.

Navkljub izgledom Kitajska nadaljuje s svojo politiko 'minimalnega zastraševanja', ki jo sestavljajo majhne jedrske sile, razpršene po celotnem ozemlju Kitajske, skrite, in prikrite in shranjene v stanju nizke pripravljenosti (Nacht 1998).

Leta 1984 se je LRK pridružila Mednarodni agenciji za jedrsko energijo (*International Atomic Energy Agency – IAEA*) in se odpovedala poskusom jedrskega orožja v atmosferi leta 1986. Pridružila se je tudi Pogodbi o neširjenju jedrskega orožja (*Nuclear Nonproliferation Treaty – NPT*) leta 1992 in podprla njeno nedoločeno podaljšanje leta 1995. Leta 1996 je podpisala Pogodbo o neizvajanju jedrskih poskusov (*Comprehensive Test Ban Treaty – CTBT*), oktobra leta 1997 pa je postala polnopravna članica Odbora Zangger⁸³ (*NPT Exporters (Zangger) Committee*) (Pande 2000).

⁸¹ Spletna stran Federation of American Scientists, dostopno na <http://www.fas.org/nuke/guide/china>, (27.08.2002).

⁸² (*ibid.*).

⁸³ Odbor Zangger je skupina, ki se zbere, da naredi spisek predmetov, ki bi naj bili v primeru izvoza pod nadzorom inšpektorjev IAEA. V poštev pridejo države podpisnice NPT.

6.4.2 Trendi razvoja kitajske vojske

Kitajska si prizadeva transformirati vojaške sile iz kvantitativno superiornih v kvalitativno superiorne in iz človeške moči v tehnološko intenzivno vojsko. Prav tako želi urediti visoko kakovostno vojaško osebje in izboljšati modernizacijsko stopnjo orožja, da bi tako dosegla vsestransko izboljšanje učinkovitosti vojaških bojnih sil.⁸⁴

Kitajsko vodstvo mora pojmovati znanost in tehnologijo kot ključna dejavnika, gospodarstvo kot hrbtnico, vojsko kot stražarja in diplomacijo kot podporni dejavnik (Gurtov in Hwang⁸⁵ v Ferfila in Grizold 2000: 341).

Sistemi vesoljskih orožij bodo rezultat tretje revolucije oboroževalne industrije (po klasičnem in jedrskem orožju) in verjamejo, da bo vesoljsko orožje nadomestilo jedrsko. S pomočjo vesoljske tehnologije bo mogoče nadzorovati ozemlje drugih držav in njihove oborožitvene sisteme. Predvidevajo, da bo oborožitev nove generacije v veliko večji meri nameščena na nosilnih vozilih, ki bodo plula v globinah oceanov. Zgolj obrambne enote, nameščene v bližini celinskega ozemlja, ne ustrezajo konceptu razsežnostne strateške meje na kopnem, morju in v vesolju. Kitajska mora zato razviti enote, ki bodo sposobne delovati tudi na oddaljenem bojišču. V skladu s takšnimi razmišljanji je kitajsko vojaško vodstvo objavilo, da pomorska obramba države vključuje 3 milijone km² voda, vključno z otočjema Xisha (Paracel) in Nansha (Spratly). Z desetletnim načrtom je kitajska vlada marca 1986 želela razviti visoko tehnologijo, zlasti sodobne satelite in raketne sisteme, s čimer je potrdila svoj dolgoročni cilj, razviti strateške sposobnosti obvladovanja oceanov in vesolja (Pillsbury⁸⁶ v Ferfila in Grizold 2000: 341-342).

Dejstvo pa je, da se mora Kitajska nekoliko oddaljiti od vojaške definicije varnosti in pristopiti bliže k politični, ekonomski in socialni, saj je najprej potrebna notranja stabilnost države in zadovoljstvo ljudstva, da se lahko na njegovih temeljih izgradi manj številna in kakovostnejša, odlično opremljena in izurjena vojska.

⁸⁴ Bela knjiga: Kitajska nacionalna obramba leta 2000.

⁸⁵ Gurtov, Melvin and Byong-Moo Hwang (1971) *China under Threat: The Politics of Strategy and Diplomacy*, Johns Hopkins University Press, Baltimore, Md.

⁸⁶ Pillsbury, Michael, ed. (1997) *Chinese Views of Future Warfare*, National Defence University Press, Washington D.C.

VII. SKLEP IN VERIFIKACIJA POSTAVLJENIH HIPOTEZ

Kitajska je že tisočletja ena politično najmočnejših in kulturno najbogatejših držav sveta. Ozemlje Kitajske je bilo v preteklosti last različnih azijskih ljudstev, ob koncu 19. in začetku 20. stoletja pa so obalna območja vzhodne in južne Kitajske prevzele pod nadzor nekatere zahodne sile. To je bilo eno najtežjih obdobj Kitajske. Začelo se je s podpisom nankinške pogodbe, ki je pahnila Kitajsko v polkolonialni položaj. Cesarstvo je propadalo, notranji nemiri so se širili in 1911. leta je nastopil konec cesarskega sistema. Kitajski izobraženci, izobraženi na Japonskem in na zahodu so pričeli z razglašanjem novih, modernih, demokratičnih idej. Prvi in najvplivnejši je bil dr. Sun Zhongshan, ki je l. 1912 ustanovil Republiko Kitajsko in se zavzemal za 3 ljudska načela: nacionalizem, demokracijo in ljudsko blagostanje. Kitajska ni bila pripravljena na tako nagle in korenite spremembe, zato so sledila desetletja notranjih bojev, katerih najodmevnejši je bil boj med strankama guomindang in KPK, pomembno vlogo v kitajski zgodovini in oblikovanju sodobne Kitajske pa je imela tudi vojna proti japonski okupaciji.

Po prevladi KPK nad nacionalisti in njihovim umikom na Tajvan je Mao Zedong 1. oktobra 1949 ustanovil LRK. Po tem se je Kitajska za dve desetletji zaprla vase, da bi se notranje okrepila in se znebila vseh neprijetnih posledic preteklih desetletij; v svoje vrste je sprejela le sovjetske izobražence in strokovnjake. Mao je bil ambiciozen, karizmatičen in voditelj z vizijo. V Kitajski je videl voditeljico držav v azijski regiji, imel pa je tudi željo, da bi Kitajska postala pomembna igralka na mednarodnem področju. Prvi stik z zunanjim svetom je vzpostavila preko SZ. Po sovjetskem modelu je začela industrializirati državo. Vsi poskusi niso bili uspešni (veliki skok naprej (1958-1962) – 30 milijonov smrtnih žrtev), vendar si je Kitajska opomogla in v letih 1962 – 66 začela izvajati program socialistične rekonstrukcije.

V teh letih pa se je znašla v konfliktnih situacijah s svojimi sosedami, ki so čutile rast LRK in se posledično čutile ogrožene. Leta 1962 je izbruhnil obmejni spopad z Indijo, kateremu je sledil indijski poraz. Nato je l. 1964 Kitajska preizkusila svojo prvo atomsko bombo, zato je Indija začela zaznavati Kitajsko kot svojo največjo grožnjo in začela razvijati lasten jedrski program.

Še pred tem je sodelovala v korejski vojni, na strani Severne Koreje in SZ. V 60 –ih pa so se začeli slabšati odnosi s SZ. Po incidentu na otoku Zhenbao leta 1969 je SZ poslala na mejo s Kitajsko preko milijon vojakov in podprla Vietnam v njegovi agresiji proti

Kambodži. To je kitajsko vodstvo ocenilo kot neposredno grožnjo LRK. Tako se je prvotna doktrina ljudskega vojskovanja za časa Mao Zedonga razvila v sklopu vojaških izkušenj KPK. Šlo je predvsem za Maovo politiko premoči ljudi nad orožjem, strateške uporabe šibke sile proti veliki, mobilizacijo množic za vodenje dolgotrajne in izčrpavajoče vojne zoper agresorja in večstransko vlogo LOA. Vse to je razumljivo, saj je LOA šele takrat začela razvijati svoje letalstvo in mornarico, vse kar je imela je bila množica slabo opremljenih in slabo urjenih vojakov. SZ je leta 1951 začela LOA-i dobavljati letala, 1954 in 1955 pa jim je pomagala pri reorganizaciji mornarice.

Z začetkom kulturne revolucije (1966) se je na Kitajskem ponovno začelo desetletje velike stagnacije in nazadovanja. To je bila borba komunistov proti izobražencem in vsem novim idejam, ki so prihajale iz tujine. Uničevalo se je vse kar ni bilo pristno Kitajsko, zapirale so se univerze, učitelji in profesorji so bili tarče 'malih rdečih vojakov' in samokritika je bila način zdravljenja 'protikomunistične in protirevolucionarne bolezni'. Drug učinkovit način spreminjanja osebnosti, so bili delovni kampi na deželi. Tja so pošiljali vse, ki so pred kulturno revolucijo opravljali intelektualna dela. Žrtev kulturne revolucije je bilo mnogo, tudi med tistimi, ki so preživeli, npr. mladimi, ki jim je bila odvzeta pravica do izobrazbe, če navedem le en primer.

Leta 1976, s koncem kulturne revolucije, se je začelo novo obdobje LRK. V ospredje v vladi je prišel Deng Xiaoping in že leta 1979 postavil novo vodilno politiko 'reform in odprtja zunanjemu svetu'. Kitajsko je tako usmeril v modernizacijo na področju gospodarskega kot tudi političnega sistema. Počasi so se začeli izboljševati odnosi s SZ, med državama so potekali intenzivni pogovori, do bistvene spremembe pa je prišlo šele leta 1989 na srečanju Deng – Gorbačov. Pod Dengom se je spremenila vojaška doktrina v koncept 'ljudske vojne v sodobnih okoliščinah' v zgodnjih 80 –ih. Pripomogla je k večjemu poudarku na profesionalizaciji vojakov LOA. To je bila strategija, ki je omogočala pripravljenost LOA na 'bojevanje v zgodnji vojni, veliki vojni in jedrski vojni'. Kasneje (1985 – 1991) se je razvila v koncept 'lokalne omejene vojne', ki je temeljil na izgradnji moderne, urejene, revolucionarne vojne v mirnem času. Zmanjšali so število pripadnikov LOA za en milijon. To je bila strategija za odvracanje vojne, poudarjali pa so trirazsežnost⁸⁷ vojskovanja. Kot zadnja pa je za časa Denga nastala strategija 'visoko tehnologizirane omejene vojne' sredi 90 –ih let. To je strategija vojne z omejenimi cilji, v

⁸⁷ Kombinirana uporaba različnih rodov vojske in oborožitvenih sistemov, totalna vojna.

omejenem geografskem prostoru, z omejenim trajanjem in omejenimi sredstvi. Uporabiti jo je mogoče v nacionalnih in obmejnih področjih bolj kot pa v mednarodnih okvirih. Ker daje Kitajska največji pomen združitvi s Tajvanom, predvidevajo, da bo glavno operativno področje na obali in ob meji. Vključevalo naj bi izkrcanje na otoku, protinapad čez morje in premično vojskovanje.

Od 70 –ih do 90 –ih je LRK prišla iz stanja delne izolacije in postala enakopravna članica mednarodne skupnosti. Leta 1971 ji je bil dodeljen sedež v VS OZN, ki ga je prej zasedala Republika Kitajska (Tajvan). Tajvan so namreč vse od svojega umika iz celinske Kitajske podpirale ZDA. To je v njegovem odnosu do LRK pomenilo, da je ohranjal neke vrste samostojnost in lastno demokratično vlado. ZDA so mu prodajale tudi sodobno orožje za učinkovitejšo obrambo ob morebitnem spopadu. Kitajski voditelji trdijo, da se ne nameravajo odpovedati Tajvanu in ohranjajo politiko ene države dveh sistemov, hkrati pa si prizadevajo za mirno združitev. Odnos med Tajvanom, LRK in ZDA je bil jasno viden leta 1995 – 96, ko so iz celinske Kitajske želeli vplivati na izid volitev na otoku. LRK je takrat izstrelila jedrske rakete in izvajala težke vojaške vaje v bližini otoka. Kot odgovor so ZDA proti območju poslale dve letalonosilki.

V notranjih zadevah pa to ni edini problem. Kitajski voditelji so zaskrbljeni zaradi separatističnih vplivov panturškega in muslimanskega fundamentalizma. V avtonomni pokrajini Xinjiang na severozahodu Kitajske je prišlo do vrste nasilnih protestov in odcepitvenih gibanj, katere so enote lokalne vojske in LOA hitro zadušile. Kitajska želi sodelovati s sosednjimi državami, vključno z Rusijo pri omejevanju podobnih nemirov v sosednjih regijah, tako da je danes velik del kitajskih enot za hitro posredovanje ter njihova tehnološka infrastruktura usmerjenih proti kitajskim notranjeazijskim mejam.

Notranjo grožnjo na nek način predstavlja tudi Tibet, saj je leta 1959 v Indijo prebegli tibetanski verski voditelj dalajlama (leta 1989 prejel Nobelovo nagrado za mir), na zahodu zbudil veliko zanimanje za dogajanje na Tibetu. Tibet ima na Kitajskem status avtonomne pokrajine, dalajlama pa se zavzema za status po formuli ena država dva sistema.

Kitajska vojaška strategija je leta 1985 sprejela temeljne spremembe, temelječe na izboljšanih odnosih med takratno SZ in ZDA, saj se je možnost množičnega oboroženega spopada znatno zmanjšala. Posebno od leta 1991 in vojne v Perzijskem zalivu, se je LOA osredotočila na sile za posebne operacije. Kitajski analitiki menijo, da bo v 21. stoletju prevladovalo informacijsko intenzivno orožje in vojaške enote. Prav pridobivanje

informacij bo glavna razlika med novimi in sedanjimi vojaškimi sistemi. Kitajska si prizadeva preoblikovati oborožene sile iz številčno superiornih v kvalitativno superiorne in iz ljudskih množic v tehnološko intenzivno vojsko. Sistemi vesoljskih orožij bodo rezultat tretje revolucije oboroževalne industrije in analitiki verjamejo, da bo vesoljsko orožje nadomestilo jedrsko. S pomočjo vesoljske tehnologije bo mogoče nadzorovati ozemlje drugih držav in njihove oborožitvene sisteme.

Svojo glavno hipotezo, ki se glasi: *V novem tisočletju LRK uspešno prilagaja svojo nacionalno varnost zahtevam sodobnega sveta in s tem ohranja vodilno vlogo v regiji*, lahko potrdim, saj je vzpostavitev nacionalne varnosti proces, ki se ves čas spreminja in se dejansko nikoli ne konča. LRK še nima urejenih vseh mejnih sporov z Rusijo, Indijo in morskih mej ob otočju Spratly, največji spori z zahodom pa ostajajo na področju človekovih pravic (Tibet) in jedrskega orožja. Kljub vsemu pa je LRK vse od ustanovitve leta 1949 oblikovala svojo državno strukturo in se trudila reformirati in posodabljeni tako vojsko kot organe, ki naj bi z njo upravljali in tako je počasi gradila sodoben sistem nacionalne varnosti.

Kitajski strategji opažajo, da postaja svet vse bolj povezan in menijo, da bi morala Kitajska slediti temu trendu. Prav tako jih skrbijo negativni učinki globalizacije, kot so npr. ekonomske krize nekaterih azijskih držav v letu 1997. Vedoč, da je globalizacija dvorezni meč, so kitajski voditelji izbrali dvodelno strategijo: globalizacijski trend so uporabili sebi v prid in s tem povečali kitajsko moč, hkrati pa so se uspeli izogniti negativnim učinkom globalizacije.

Izvedeno hipotezo: *Temelji za uspešno regionalno varnost so v prvi vrsti urejeni notranji odnosi v sami LRK, šele nato pa uspešno sodelovanje LRK z državami v regiji in svetu* lahko potrdim. Od konca sedemdesetih let prejšnjega stoletja je bila glavna prioriteta kitajskih voditeljev doseči hitro gospodarsko rast in hkrati doseči domačo stabilnost. V 90-ih pa je bil glavni cilj zagotoviti stabilne odnose z zunanjim svetom. To se vidi predvsem v izvajanju zunanje politike v skladu s petimi načeli miroljubne koeksistence in politike miru in razvoja.

Kitajski nacionalni cilji so doseči notranjo varnost in modernizacijo, ohraniti ozemeljsko celovitost in doseči mir in stabilnost v regiji. Nacionalna strategija pa je izoblikovana tako, da se izogne vojni z uporabo diplomatskih in ekonomskih sredstev za dosego teh ciljev.

Vsekakor pa še vedno razvija vojaške sile, da bi jih lahko uporabila kot instrument politike, če bi bili vsi ostali načini neuspešni.

V svoji petdeset letni zgodovini je Kitajska spreminjala odnos do pomembnejših držav. Imela je zelo dobre, hkrati pa izredno slabe odnose s SZ, ZDA, Indijo in Vietnamom. Vprašanje statusa Tajvana ima tako notranjo, regionalno kot mednarodno razsežnost in za rešitev problema je potrebno sodelovanje vseh držav. Kitajska je namreč pripravljena za razrešitev tega problema uporabiti silo, kar predstavlja potencialno grožnjo za varnost v regiji. Kitajska igra vlogo 'policaja' v Vzhodni Aziji in vzdržuje ravnotežje med državami v regiji in pri tem uporablja le diplomatska sredstva.

Druga izvedena hipoteza se glasi: *Ureditev kitajskih oboroženih sil se spreminja iz kvantitativnega, t.j. velikega števila slabo usposobljenega vojaškega osebja v kvalitativnega, t.j. tehnološko razvitejši in bolj urejen sistem oboroženih sil.* To hipotezo lahko v celoti potrdim, saj to je že od leta 1985 v uradnem političnem planu Kitajske. Po dogodkih in izkušnjah reševanja konfliktov v svetu po hladni vojni (v prvi iraški krizi leta 1991 in vojnah na Balkanu v 1990 –ih letih), Kitajska zaznava potrebo po kvantitativnemu zmanjšanju svojih sil, kakovostnejšemu usposabljanju osebja in pospešenemu razvoju vojaške tehnologije s sodelovanjem in pomočjo zahoda.

Jiang Zemin je vodil tretjo generacijo voditeljev v smeri, ki jo je zastavil Deng Xiaoping. Kot rezultat je Kitajska politično stabilna, njena diplomacija je aktivna, gospodarstvo raste in danes je Kitajska strateško varnejša kot kdajkoli v zadnjem stoletju in pol. V notranjih zadevah države so se v 80 –ih in 90 –ih osredotočali na doseganje štirih modernizacij – politika modernizacije industrije, kmetijstva, znanosti in tehnologije ter obrambe države. Večina znakov kaže na nadaljevanje te politike tudi v 21. stoletju.

Na Kitajskem je novembra 2002 KPK zasedala na 16. kongresu, kjer je prišlo do zamenjav v vrhu, plani in cilji nove vlade pa še niso povsem znani. Do zadnjega kongresa v kitajski vladi je bilo opaziti težnjo po vzpostavljanju vodilne vloge v regiji in skoraj popolno odprtje zunanjemu svetu, čemur pritrjuje tudi vstop Kitajske v Svetovno trgovinsko organizacijo (STO) (decembra 2001) in zaupanje mednarodne skupnosti vladi v Pekingu pri organizaciji Olimpijskih iger leta 2008. Za enkrat kaže, da je Hu Jintao in njegova četrta generacija voditeljev na strani reform, katerih cilji so kot pravi Liu (2000: 175): izoblikovanje (administrativnega) zakonskega sistema; ustavitev vmešavanja vlade v gospodarstvo; zmanjšanje in poenostavitev birokratskih struktur; izboljšanje demokratičnih

nadzornih sistemov; ohranjanje stabilnosti in enotnosti; izgradnja t. i. 'demokracije s kitajskimi značilnostmi'. Dokler pa se to ne izvrši ohranjata najvišji položaj v državi centralno vodstvo in KPK, LOA pa ostaja pod nadzorom partijske OVK.

VIII. VIRI IN LITERATURA

Knjige in članki:

1. Anžič, Andrej (1997) *Varnostni sistem Republike Slovenije*. Ljubljana: Časopisni zavod Uradni list Republike Slovenije.
2. Aupič, Mojca (1999) Novo ravnotežje moči v Aziji. *Afriške in Azijske študije* III, 1-2, str. 76-96.
3. Bachman, David (1998) The making of Chinese Foreign Policy. V Samuel S. Kim (ur.) *China and The World: Chinese Foreign policy faces the New Millenium*, četrta izdaja. str. 34-55. Boulder, Oxford: Westview Press.
4. Baković, Zorana (2003a) Mediacija se vrača k izvorou. *Delo*, 30.9.: 3.
5. Baković, Zorana (2003b) Poslušanje. *Delo*, 15.9.: 4.
6. Baković, Zorana (2003c) Kitajska in sveti sedež. *Delo*, 30.10.:6.
7. Baković, Zorana (2003d) Kitajska in Severna Koreja, *Delo*, 30.10.:32.
8. Baković, Zorana (2003e) Kitajski pogled na EU: Evropi status, kakršnega še ni imela, *Delo*, 17.10.: 8.
9. Baković, Zorana (2002) Kitajska – ZDA: Obnovitev vojaških stikov, *Delo*, 10.12.: 4.
10. Cheung, Tai Ming (2001) The Influence of the Gun: China's Central Military Commission and Its Relationship with the Military, Party and State Decision-Making Systems. V David M. Lampton (ur.) *The Making of Chinese Foreign and Security Policy*, str. 61-91. Stanford, California: Stanford University Press.
11. Fieldhouse, Richard (1991) China's Mixed Signals on Nuclear Weapons. *The Bulletin of the Atomic Scientists* 47(4).
12. Garver, John W. (1998) Sino-Russian Relations. V Samuel S. Kim (ur.) *China and The World: Chinese Foreign policy faces the New Millenium*, četrta izdaja. str. 114-133. Boulder, Oxford: Westview Press.
13. Gill, Bates (2002) September 11 and Northeast Asia: Change and Uncertainty in Regional Security. *The Brooking Review* 20(3).
14. Grizold, Anton in Ferfila, Bogomil (2000) *Varnostne Politike Velesil*. Ljubljana: Knjižna zbirka Profesija.
15. Grizold, Anton (1999a) *Evropska varnost*. Ljubljana: Knjižna zbirka Teorija in praksa, FDV.

16. Grizold, Anton (1999b) *Obrambni sistem Republike Slovenije*; Ljubljana: Ministrstvo za Notranje zadeve, VPVŠ.
17. Grizold, Anton (1998) *Prspektive Sodobne Varnosti*. Ljubljana: Knjižna zbirka Teorija in praksa, FDV.
18. Grizold, Anton (1992) *Razpotja Nacionalne Varnosti: Oblikovanje Slovenske Nacionalne Varnosti*. Ljubljana: Knjižna zbirka Teorija in praksa, FDV.
19. Guo, Xinzhaio (1999) »*Falun Gong*« *is a Cult*. Beijing: New Star Publishers.
20. Harada, Chikahito (1997) *Russia and Noth – East Asia*. Adelphy Paper 310, The International Institute for Strategic Studies.
21. Heaton Jr., William R. (1994) *The Defence Policies of Nations: The People's Republic of China*. Baltimore in London: The Johns Hopkins University Press.
22. Henderson, Jeannie (1999) *Reassessing ASEAN*; Adelphy Paper 328; The International Institute for Strategic Studies.
23. Huntington, Samul P. (1998) *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. London: Touchstone Books.
24. Javorović, Božidar, Rožič Vladimir, Bešker Marko, Tatalović Siniša, Prijič Slavko, Prijič Ilija, Cvrtila Vlatko in Matijašec Radenko (1992) *Suvremeni Sastavi Civilne Odbrane*. Zagreb: Otvoreno sveučilište.
25. Jian, Bozan; Shao Xuanzheng in Hu Hua (1986) *A Concise History of China*. Beijing: Foreign Languages Press.
26. Kim, Samuel S. (1998) *China and the World: Chinese Foreign Policy Faces the New Millennium*. četrta izdaja, Boulder, Oxford: Westview Press.
27. Klein, Donald W. (1998) Japan and Europe in Chinese Foreign Relations. V Samuel S. Kim (ur.) *China and The World: Chinese Foreign policy faces the New Millenium*, četrta izdaja, str. 133-151. Boulder, Oxford: Westview Press.
28. Lampton, David M. (2001) *The Making of Chinese Foreign and Security Policy in the Era of Reform*. Stanford, California: Stanford University Press.
29. Lee, Bernice (1999) *The Security Implications of the New Taiwan*. Adelphi Paper 331, The International Institute for Strategic Studies.
30. Levine, Steven I. (1998) Sino-American Relations. V Samuel S. Kim (ur.) *China and The World: Chinese Foreign policy faces the New Millenium*, četrta izdaja, str. 91-114. Boulder, Oxford: Westview Press.
31. Malešič, Marjan (1994) *Civilna Obramba Sodobnih Držav*. Ljubljana: Doktorska disertacija, FDV.

32. Mrevlje, Andrej (2002) Vzhod je rdeč in ljubi denar, ne demokracijo. *Finance*, 5.11.: 21 – 23.
33. Mulvenon, James C. in Yang, Andrew N. D. (2002) *The people's Liberation Army as organization*. Reference Volume v1.0; RAND.
34. Ning, Lu (2001) The Central Leadership, Supraministry Coordinating Bodies, State Council Ministries, and Party Departments. V David M. Lampton (ur.) *The Making of Chinese Foreign and Security Policy*, str. 39-61. Stanford, California: Stanford University Press.
35. Pande, Savita (2000) *Chinese Nuclear Doctrine*. IDSA Strategic Analysis 23(12).
36. Pollack, Jonathan D. (1998) *In China's Shadow: Asia – Pacific Responses to a Rising China*. RAND.
37. Roberts, J.A.G. (2000) *Modern China*. Phoenix Mill: Sutton Publishing.
38. Robinson, Thomas W. and Shambaugh, David (1998) *Chinese Foreign Policy Theory and Practice; Chinese Foreign Policy from the 1940s to the 1990s*. Oxford: Clarendon press.
39. Saje, Mitja (1999) Deng Xiaoping in njegov vpliv na politiko ter reforme sodobne Kitajske. *Afriške in Azijske študije III*, 1-2, str. 51-74.
40. Shambaugh, David (1996) *The Individual and the State in China; The Soldier and the State in China: The Political Work System in the People's Liberation Army*. Oxford: Clarendon press.
41. SIPRI Yearbook 1998 (193 – 195, 526 – 530).
42. SIPRI Yearbook 2002 (552 – 557).
43. Snow, Philip: China and Africa. V (u) Robinson, Thomas W. and Shambaugh, David (1998) *Chinese Foreign Policy Theory and Practice; Chinese Foreign Policy from the 1940s to the 1990s*. str. 283-322. Oxford: Clarendon press.
44. Swaine, Michael D. (1998) *The Role of the Chinese in National Security Policy Making*. RAND.
45. Swaine, Michael D. in Tellis, Ashley J.(2000) *Interpreting China's Grand Strategy: Past, Present, and Future*. RAND.
46. Valencia, Mark J. (1995) *China and the South China Sea Dispute*. Adelphy Paper 298; The International Institute for Strategic Studies.
47. *Vojna enciklopedija* (1978) Beograd.
48. Wang, Jiawei in Gyanincain, Nyima (1997) *The Historical Status os Chian's Tibet*. Beijing: China Intercontinental Press.

49. Zhang, Ming (1999) *What Thr Bulletin of the Atomic Scientists* 55(5).
50. Zhang, Wei-Wei (1996) *Ideology and Economic Reform Under Deng Xiaoping 1978-1993*. London in New York: Kegan Paul International.

Literatura v kitajskem jeziku:

51. »2002 nian Zhongguo de guofang«; Baipi shu jiedu; »2002 年中国的国防«白皮书解读 (Nacionalna obramba Kitajske leta 2002, bela knjiga).
<http://www.china.org.cn/chinese/zhuanti/244379.htm>; (8/5/03).
52. *Zhongguo guojia jiguan mingcheng* 中国国家机关名称 (Imena kitajskih državnih organov). <http://www.ynxx.com/index.html>; (13/2/03).
53. *Zhonghua renmin gongheguo xuanfa*; 中华人民共和国宪法 (ustava Ljudske republike Kitajske) (1999). Beijing: Waiwen chuban she.
54. *Zhonghua renmin gongheguo waijiaobu* (Ministrstvo za zunanje zadeve Ljudske republike Kitajske) (2000) *Zhongguo waijiao* 中国外交 (Zunanja politika Kitajske). Beijing: Shijie zhishi chuban she.
55. Zhang, Yunling (ur.) (2001) 调整中的中美日俄关系 (Uravnavanje odnosov med Kitajsko, Ameriko, Japonsko in Rusijo). V Zhang, Yunling (ur.) *Asia Pacific Research Series, 21 世纪: 世界格局与大国关系* (21. stoletje: Struktura sveta in odnosi med velesilami). Beijing: Shihui kexue wenxian chuban she.
56. Qian, Wenrong (2001) 中美日俄在国际事务中的合作, 矛盾和冲突(Sodelovanje, težave in konflikti v mednarodnih odnosih med Kitajsko, Ameriko, Japonsko in Rusijo). V Zhang, Yunling (ur.) *Asia Pacific Research Series, 21 世纪: 世界格局与大国关系* (21. stoletje: Struktura sveta in odnosi med velesilami). Beijing: Shihui kexue wenxian chuban she.

Internetni viri:

57. Anderson, Walter Neal (1999) *Overcoming Uncertainty: U.S. – CHINA Strategic Relations in the 21st Century*. Colorado: USAF Institute for National Security Studies, USAF Academy. <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/index.html> (10/02).

58. Blank, Stephen J.(1997); *The Dynamics of Russian weapon Sales to China*. US Army Strategic Studies Institute <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/ruswep.pdf> (10/02).
59. Flaherty, Ted in Friedman, Ben (2002) *Nuclear Weapons Database: China's Nuclear Delivery Systems*. Center for Defence Information. <http://www.cdi.org/issue/nukef&f/database> (10/02).
60. Chen, Mumin (2000) *Economic-Security Nexus: The Evolution of Chinese security Policy 1979 – 1991*. University of Denver. <http://pro.harvard.edu/papers/067/067001ChenMumin0.pdf> (10/2/03).
61. Pike, John (2002) *China Nuclear Forces Guide*. <http://www.fas.org/nuke/guide/china> (10/02).
62. *China's National Defence in 1998*. Beijing: Information Office of the State Council Of the People's Republic of China (10/02). <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/cnd9807/NationalDefence-1.html> (10/02).
63. China Today (<http://www.chinatoday.com/gov/a.htm>) (11/10/02).
64. China.org.cn (<http://www.china.org.cn/english/shunzi-en/en-shunzi/gq/html/information.htm>) (12/10/02).
65. Ewing, Dan (2002) *Changing Security Calculus*. The Nixon Center. <http://www.nixoncenter.org/publications/Reality%20Check/011602China.htm> (7/10/02).
66. Falun Gong & Falun Dafa; http://www.religioustolerance.org/udhr_50.htm (6/8/02).
67. Falun Gong: Cult or Just Cultivating?. *Asia Today*. (15/11/99). http://www.asiasource.org/news/at_mp_01.cfm (6/8/02).
68. Federation of American Scientists. <http://www.fas.org/nuke/guide/china/agency/pla-intro.htm> (10/02).
69. The Bulletin of the Atomic Scientists. <http://www.thebulletin.org/issues/1991/may91/may91toc.html> (10/02).
70. Global Security.org. <http://www.globalsecurity.org/military/world/china/plaaf.htm> (10/02).

71. Hynes, H.A. (1998) *China: the Emerging Superpower*. Canada: Department of National Defence. <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doctrine/0046.htm#n1> (10/02).
72. Kazianis, Harry J. (2002) *The State of China Today*. <http://member.tripod.com/~ForeignPolicy/chviews.html#military> (10/02).
73. Kitajska ima novo vodstvo (2002). 24ur.com. http://24ur.com/naslovnica/svet/20021114_2017078.php (14.11.2002).
74. Ministrstvo za zunanje zadeve LRK. <http://www.fmprc.org.cn> (23/10/02).
75. Nacht, M. in Woodrow, T. (1998) *Strategic Trends in China: Nuclear Issues*. Institute for National Strategic Studies, National Defence University. <http://ndu.edu/inss/books/china/chinaintro.htm> (5/10/02).
76. Neubauer, Tim (2000) Tibet: še naprej kitajska kolonija?. *Študentski utrip* (januar – februar 2000). <http://www.utrip.net/arhiv/html/jan00/17.htm> (18/12/02).
77. Pike, John (2002) *Chinese Doktrine* <http://www.fas.org/nuke/gude/china/doktrine> (10/02).
78. Scobell, Andrew (2000) *Chinese Army Building in the Era of Jiang Zemin..* <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/index.html> (10/02).
79. Stokes, Mark A. (1999) *China's Strategic Modernization: Implications for the United Sates*. (esej) <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/index.html> (10/02).
80. Treventhan, Sidney (1999) *Prognosis for China*. <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/prognosis/part01.htm> (10/02).
81. Wortzel, Larry M. (1999) *The Chinese Armed Foreces in the 21st Century*. US Army Strategic Studies Institute. <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/index.html> (10/02).
82. Wortzel, Larry M (1998) *China's Military Potential*. US Army Strategic Studies Institute. <http://www.fas.org/nuke/guide/china/doktrine/index.html> (10/02).
83. Xinhua časopisna agencija (2003) *Chinese president proposes guidelines for Sino-Australian ties*. 25.10.2003. www.xinhuanet.com (10/03).

Izieme:

84. *Freedom of Religious Belief in China* (1997). Beijing: Information Office of the State Council Of the People's Republic of China.
85. *China 2002*. Beijing: New Star Publishers za Vlado Ljudske republike Kitajske.
86. Information Office of the State Council (2000) *China's National Defence in 2000* (Kitajska nacionalna obramba leta 2000, bela knjiga). Beijing: *China Daily* (17/10/02).
87. Ryan, Megan in Flavin, Christopher (1995) *Tesne meje velike Kitajske; Zemlja*.
88. Turnšek, Tit (1999) *Tibet – princip »Ene Kitajske«*. Veleposlaništvo Ljudske republike Kitajske v Pekingu.
89. Turnšek, Tit (2000) *Vloga Kitajske v 21. stoletju*. Po predavanju izvajanem 11. oktobra 2000 (tekst gospoda Turnška prevzela na pogovorih v Ljubljani 21. in 26. februarja 2003).

Slika 1, *Kitajske vojaške regije*. http://www.lib.utexas.edu/maps/middle_east_and_asia/china_milreg86.jpg (9/03).

IX. PRILOGE

Priloga 1:

Tabela 3: Kitajska kopenska vojska (OPREMA⁸⁸) (www.fas.org).

<u>SISTEM</u>		<u>VIR</u>	<u>INVENTAR</u>		
			<u>1985</u>	<u>1995</u>	<u>2000</u>
OKLEPNIKI			11,400	cca 11,000	cca 11,000
Kategorija A				3,000	
Kategorija B (rezeva)				cca 8,000	
		T – 72		20	200
Tip 90	125mm puška, 48 ton		--	--	--
Tip 85	125mm puška, 41 ton		--	--	600
Tip 80	105mm puška, 38 ton		--	+	500
Tip 69	105mm puška, 36 ton		200	800	1,200
Tip 63	85mm puška, 18 ton	PT – 76	1,200	1,200	1,200
Tip 62	85mm puška, 21 ton		800	800	800
Tip 59	100mm puška, 36 ton	T – 54	6,000	6,000	6,000
IS – 2		IS – 2	+	--	--
T – 34	85mm puška, 32 ton	T – 34	700	700	700
OKLEPNA BOJNA VOZILA			4,500	5,000	5,500
Tip 90		APC z gosenicami – 5 cestnih koles	--	--	+
Tip 86	WZ – 501	APC z gos. – 6 ce. koles; BMP – 1	+	+	+
Tip 85	YW – 701	APC z gosenicami – 5 cestnih koles	+	+	+
M – 1984	WZ – 551	APC s kolesi – 6x6	+	+	+
Tip 77		APC z gos. – 6 ce. koles; BTR – 50	+	+	+
Tip 63	YW – 531	APC z gos. – 4 ce. kolesa	2,800	+	+
SAMOPOGONSKA ARTILERIJA					

⁸⁸ Letno izhajajoča »The Military Balance« in »The World Defence Almanac« oskrbujeta z večino informacijami na področju opremljanja kitajske vojske, ki so prav tako nepopolne, so pa bile uporabljene v zgornji tabeli. Veliko opreme naj bi bilo v določenih letih v inventuri, opuščeni v naslednjih letih, potem pa se ponovno pojavijo na inventurnem listu (kot bi bili na počitnicah), nekaj je tudi opreme, ki jo ostali viri ne omenjajo (zato znaki kot ?, +, -- in prazna polja).

Tradicionalno so dajali kitajskemu orožju oznako »tip« z dvomestno številko, ki je oznanjala leto proizvodnje, in opis orožja. V zadnjem času pa so oznake kombinacije pinyin in številke, ki nimajo veze z letom proizvodnje – tako YW predstavlja oklepni nosilec osebja (Armoured Personnel Carrier) in WZ oboroženo vozilo (Armed Vehicle). V zadnjih nekaj letih pa imajo sistemi, ki so bili narejeni za izvoz, ali že narejeni, niso pa še v uporabi LOA, posebno oznako, ki nima veze z nomenklaturo »tip«.

203mm samopogonski top			--	--	--
	PLZ – 45	155mm samopog. Top	--	--	--
Tip 83	152mm samop. Top		+	+	+
130mm samopogonski top					
Tip 89	122mm samopo. Top		--		
Tip 85	122mm sam. top	D – 30	+	+	+
Tip 70	122mm samopo. Top		?	?	+
Tip 54	122mm samopo. Top		+		
Tip 89	120mm protitankovska puška, samopogonska		--	?	+
VLEČNA ARTILERIJA			14,500	15,000	14,500
	Wac – 021	155mm top	30	+	+
Tip 83		152mm puška	+	+	+
Tip 66		152mm puška top; D-20	1,400	+	+
Tip 54		152mm top; M- 1943	+	+	+
Tip 59 – 1		130mm top; M-74	1,000	+	+
Tip 83		122mm puška top	+	+	+
Tip 60		122mm puška; D- 74	+	+	+
Tip 54		122mm top; D-30 M-1938	6,000	+	+
Tip 86		100mm protitankovska puška, vlečen	+	+	+
Tip 73		100mm protitankovska puška, vlečen	+	+	+
Tip 59		100mm protitankovska puška, vlečen	+		
Tip 55		85mm protitankovska puška; D-44			
ARTILERIJSKE RAKETE			4,500	3,500	
M-1B	350mm raketa, 2-cevna, samopogonska		--	--	--
WS-1	320mm raketa, 4-cevna, samopog.		--	--	--
WM-80	273mm raketa, 8-cevna, samopog.		--	--	?
Tip 83	273mm raketa, 4-cevna, samopog.		+	+	+
Tip 85	130mm raketa, 30-cevna, APC		+	+	+
Tip 82	130mm raketa, 30-cevna, tovornjak		+	+	+
Tip 70	130mm raketa, 19-cevna, APC		+	+	+
Tip 63	130mm raketa, 19-cevna, tovornjak		+		
Tip 90	122mm raketa, 40-cevna, tovornjak, BM-21		--		
Tip 89	122mm raketa, 40-cevna, APC, BM-21		--	?	+
Tip 83	122mm raketa, 24-cevna, tovornjak, BM-21		+	?	?
Tip 81	122mm raketa, 40-cevna, tovornjak, BM-21		+	+	+

Tip 81	107mm raketa, 12-cevna	?	?	?
Tip 63	107mm raketa, 12-cevna	+	?	?
PROTILETALSKA ARTILERIJA		15,000	10,000	10,000
Tip 59	1-100mm radar, vlečni, KS-19	+	+	+
Tip 56	1-85mm radar, vlečni, KS-18	+	+	+
Tip 80	2-57mm radar/optični, vlečni, ZSU-57-2	+	+	+
Tip 59	1-57mm radar/optični, vlečni, S-60	+	+	+
Tip 88	2-37mm optični, z gosenicami			--
Tip 74	2-37mm optični, vlečni	?	?	+
Tip 65	2-37mm optični, vlečni/z gosenicami	+	+	+
Tip 63	2-37mm optični, vlečni	+		
Tip 55	1-37mm optični, vlečni, M-1939	+	+	+
Tip 90	2-35mm optični, z gosenicami			+
Tip 87	2-25mm optični, z gosenicami			+
Tip 80	?-23mm	?	?	+
Tip 58	4-14.5mm optični, vlečni, ZPU-2	+	--	
Tip 56	2-14.5mm optični, vlečni, ZPU-4	+	--	

Priloga 2:

Tabela 4: Kitajska vojna mornarica do 2002 (www.fas.org).

			INVENTAR		
TIP	RAZRED	preместitev	1985	2000	2010
letalonosilke	NEWCON CV	cca. 45,000	- ⁸⁹	-	1
rušilci			15	21	20
Tip 956	Sovremenny	8,480	-	1	2
Tip 054	Luhai	6,600	-	1	5
Tip 052	Luhu	5,700	-	2	2
Tip 051	Luda	3,960	11	17	cca 11
Tip 07	Anshan	2,040	4	-	-
fregate			31	36	39
Tip 059	Jiangwei III	3,000	-	-	3
Tip 057	Jiangwei II	2,250	-	2	6
Tip 055	Jiangwei	2,250	-	5	5
Tip 053	Jianghu	1,925	20	28	cca 25
Tip 053K	Jiangdong	1,925	2	1	-
Tip 065	Jiangnan	1,400	5	-	-
Tip 01	Chengdu	1,510	4	-	-
ladje z vodljivimi raketami			100	83	55
Tip 520T	Houjian	520	-	4	4
Tip 343M	Houxin	478	-	14	cca 36
Tip 021	Huangfeng	205	100	65	cca 25
podmornice			117	66	62
Tip 094	NEWCON SSBN	8,000	-	-	8
Tip 092	Xia SSBN	6,500	1	1	-
Tip 093	NEWCON SSN	6,500	-	-	4
Tip 091	Han SSN	5,500	3	5	5
	Kilo	2,325	-	2	4
Tip 039	Song	2,250	-	2	5
Tip 035	Ming	2,100	2	16	20
Tip 033	Romeo	1,710	90	38	15
Tip 03	Whiskey	1,350	20	-	-
Tip 031	Golf SSB	2,700	1	1	-
	Wuhan	2,100	-	1	1
neodkrito vojskovanje			4	15	29
Tip 074	Yuting	4,800	-	6	20
Tip 072	Yukan	4,170	3	7	7
	Yudeng	1,850	-	1	1
Tip 073	Yudao	1,460	1	1	1
mornariško letalstvo					
TIP	NAMEN		1985	2000	2010
			780	765	730
B – 6	Bombnik		50	30	30
B – 5	Bombnik		130	80	25

⁸⁹ simbol “-“ pomeni, da ni podatka

Q – 5	Bojni		-	75	cca 75
FH – 7	Bojni		-	cca 25	cca 100
F – 4	Lovci		600	580	600
F – 5					
F – 6					
F – 7					

Priloga 3:

Tabela 5: Kitajsko vojno letalstvo do 2002 (www.globalsecurity.org).

<u>LETALO</u>		<u>VIR OROŽJA</u>		<u>INVENTAR</u>		
				<u>1985</u>	<u>1995</u>	<u>2000</u>
Bombniki		620	500	320	120	100
H - 9		0	0	0	0	???
H - 6	BADGER, Tu - 16, YJ - 6	120	120	120	120	?100
H - 5	BEAGLE, II - 28, YJ - 8	500	380	200	?0	?0
Bojna letala		500	500	450	325	300
JH - 7	YJ - 8 + PL - 8	0	0	0	25	150
Q - 5	FANTANA	500	500	450	300	150
Lovci		4,130	4,050	2,500	2,000	1,800
J - 12		0	0	0	0	0
J - 11	FLANKER, Su - 27, AA - 11	0	46	48	72	144
J - 10	Lavi, PL - 7/PL - 10	0	0	0	0	300
J - 9/FC - 1	MiG - 33, PL - 7/PL - 10	0	0	0	50	200
J - 8	FINBACK, PL - 2/PL - 7/PL - 9	30	100	150	400	650
J - 7	FISHBED, MiG - 21, PL - 2/PL - 7	200	500	500	500	500
J - 6	FARMER, MiG - 19, PL - 1/PL - 2	3000	3000	1800	1000	0
J - 5	FRESCO, MiG - 17, PL - 1	400	400	0	0	0
J - 4	FAGOT, MiG - 15	500	0	0	0	0
Helikopterji		400	400	210	225	250
Transporterji		550	485	425	425	400

⁹⁰ simbol »?« pomeni, da ni podatka ali da so bile informacije nepopolne oz. se ne ve kako daleč je razvoj določenega orožja, letala...

Priloga 4:

Tabela 6: Kitajsko jedrsko orožje do 2002 (SIPRI Yearbook 2002: 556).

<u>TIP</u>	<u>NATO označba</u>	<u># razvrščenih</u>	<u>Leto razvrstitve</u>	<u>Doseg (km)</u>	<u>Bojne glave in moč</u>	<u># bojnih glav na zalogi</u>
Letala (uporabna samo za namene jedrskih sil)						
H – 6	B – 6	120	1965	3100	1 – 3 bombe	120
Q – 5	A – 5	30	1970	400	1 x bomba	30
Zemeljske rakete						
DF – 3A	CSS – 2	40	1971	2800	1 x 3.3 Mt	40
DF – 4	CSS – 3	12	1980	5500	1 x 3.3 Mt	12
DF – 5A	CSS – 4	20	1981	13000	1 x 4 – 5 Mt	20
DF – 21A	CSS – 5	48	1985 - 86	1800	1 x 200 – 300 kt	48
Podmorniško izstreljevalne balistične rakete (SLBM)						
Julang I	CSS – N – 3	12	1986	1700	1 x 200 – 300 kt	12
Strateška orožja skupaj						<u>282</u>
Nestrteška orožja (rakete kratkega dosega, artilerija, mine) – nizka kt						<u>120</u>
SKUPAJ						cca 402

Jedrsko letalstvo

Glavni bombnik je H-6, ki je osnovan na sovjetskem modelu Tu-16 Badger srednjega dosega. Kitajska jih je začela izdelovati v 60 –ih letih. Uporabljen je bil v 2 jedrskih testih. Prvič, maja 1965, ko je odvrigel fizijsko bombo, in drugič, junija 1967 z odvrženjem večmegatonske bombe. Leta 1993 je želela Kitajska od Rusov kupiti letalo Tu-22M Backfire, da bi zamenjali H-6, vendar jim ta poskus ni uspel. V prihodnosti bi lahko poskušali vpeljati v svoje jedrske udarne misije ruske lovske bombnike Su-27 in Su-30 Flanker (SIPRI Yearbook 2002: 553).

Zemeljske balistične rakete

V kitajskem jedrskem arzenalu obstajajo štirje tipi le-teh, z dosegom od 1800km do 13.000km. Dosege raket Kitajci ločijo na: rakete kratkega dosega – manj kot 1000km; srednjega dosega – 1000 do 3000km; dolgega dosega – 3000 do 8000km; in medcelinske rakete – več kot 8000km.

Raketa DF-3 z dosegom 2800km je v uporabi že 25 let. V operacijskih misijah naj bi jih bilo nekje od 40 – 150 (razvrščene pa so v Dalongu, Datongu, Dengshaheju, Qingzuj, Kunmingu, Lianxiwangu, Tonghuaju in Yiduju). Predstavljale naj bi primarni regionalni raketni sistem.

Raketa DF-4 z dosegom 5500km je prav tako razvrščena, vendar je teh CIA naštel le nekaj 12. Uporabljale naj bi se za zastraševanje proti tarčam v Rusiji, Aziji, dosežejo pa tudi dele ZDA.

Raketa DF-5 (na tekoče gorivo) je edina prava kitajska medcelinska raketa. Ima doseg 13.000km in je izstreljena iz silosa. Obstaja verjetno okoli 20 takšnih raket, razvrščenih v Xuanhuaju, Loningu in Shuangjiangu.

Raketa DF-21 z dosegom 1800km. Razvrščene so v Qingzaju, Chuxiongu, Datongu, Liangkengwangu in Tonghuaju.

Dodatno Kitajska razvija še tri balistične rakete: DF-31 (cestno mobilna, tristopenjska, z dosegom preko 8000km); verzijo DF-31 z daljšim dosegom; in Julang II SLBM (SIPRI Yearbook 2002: 554 – 555).

Podmornice z balističnimi raketami

Po desetletjih poskusov in razvoja je Kitajcem uspelo pripraviti na boj le eno podmornico razreda Xia SSBN. Nosi 12 raket Julang I (SLBM), vsaka pa ima le eno bojno glavo.

Novi projekt SSBN se je začel in ena podmornica je v izdelavi. V planu pa je še 3 do 5 novih podmornic. Nosile naj bi 16 raket Julang II (SIPRI Yearbook 2002: 555).

Ne-strateško orožje

Informacije o kitajskem nestrateskem orožju so omejene in kontradiktorne. Iz uradnih kitajskih virov ni potrditve o njihovem obstoju.

Podatki, ki so jih ZDA le nekako dobile pa kažejo, da naj bi to orožje bilo: jedrsko rušilno strelivo (jedrske zemeljske mine), letalske bombe in balistične rakete kratkega dosega (DF-15, DF-11). Raket DF-15 naj bi bilo nekje 100 – 300, DF-11 pa 40 – 100.

Kitajska naj bi razvijala manevrirne rakete dolgega dosega (1500 – 2500km). Raketni program z imenom X-600 naj bi slonel predvsem na načrtih ruskih in manevrskih raket ZDA. Druge kitajske manevrirne rakete vključujejo rakete SS-N-22 (na dveh ruskih rušilcih razreda Sovremenny) (SIPRI Yearbook 2002: 556 – 557).